

CAOS AL PSPV

EL TEMPS

SETMANARI D'INFORMACIÓ GENERAL

10 NOVEMBRE 1997 • NÚM. 699 • 20 FF / 450 PTES.

80 ANYS

DE LA

REVOLUCIÓ

SAQUEIG D'OBRES D'ART AL PIRINEU

9 771130 806008

espai Gaudí

Veure, viure,
i entendre Gaudí

Centre Cultural Caixa Catalunya
Espai Gaudí. La Pedrera.
Provença 261-265.
08008 Barcelona.
Telf.: +93 484 59 95
Internet:
http://www.caixacat.es/fund_cat.html

Horari:
de dilluns a diumenge: de 10 a 20h.
Visites comentades:
de dilluns a divendres, a les 12 i a les 18h.
Visites concertades:
de dilluns a divendres, de 10 a 12h.

FUNDACIÓ CAIXA DE CATALUNYA

EL TEMPS

Petits i fotuts empresaris

La sensació de molts i molts empresaris valencians de no ser prou escoltats pels rectors de la política econòmica espanyola no és nova. És una sensació que ja tenien en època del govern socialista i que es manté actualment, amb el govern del Partit Popular. A diferència de Catalunya, on el partit que governa la Generalitat no és el mateix del govern de Madrid, al País Valencià pràcticament sempre ha governat el mateix partit de l'executiu espanyol. I això, moltes vegades, ha estat més un inconvenient que un avantatge.

A causa del mapa polític, els empresaris valencians no han tingut gaires possibilitats de comunicar-se directament i amb fluïdesa amb el govern espanyol, a part dels actes oficials i contactes institucionals. Tenir un president de la Generalitat de la mateixa corda que el president del govern espanyol és teòricament un privilegi, però en la pràctica s'ha demostrat que no té per què ser més útil que altres combinacions polítiques.

El cas més evident és el dels empresaris catalans, que sobretot des del 1993 han utilitzat dues vies eficaçes de diàleg amb la Moncloa: una, el contacte amb Convergència i Unió perquè represente els seus interessos davant del govern de torn, primer en època de Felipe González i ara de José María Aznar; i dues, la negociació directa amb el president de govern i amb els ministres a través d'institucions o persones clau (l'Institut de l'Empresa Familiar, el Cercle d'Economia o el president de la patronal, Foment del Treball).

En canvi, als empresaris valencians mai no els ha acabat de funcionar del tot ni un sistema ni l'altre. Han comprovat que tractar amb "delegacions" del poder central no assegura que els missatges arriben al lloc ni a la persona adequades, per molts ministres valencians que s'hagen assegut als bancs del govern espanyol. I un altre gran problema ha estat la constant divisió entre les diferents organitzacions empresarials del País Va-

lencià, una situació que els ha restat força i representativitat.

Dijous dia 6 de novembre es fa la "nit de l'economia valenciana" a les instal·lacions de la Fira de València, convocada per la Cambra de Comerç. Precisament, Fira i Cambra són dos exemples d'institucions que han patit la desunió entre els empresaris i la politització estèril dels seus dirigents: com a anècdota recent, la complicitat dels dirigents de la Fira amb el govern d'Eduardo Zaplana quan van denegar l'ús del local per a la cerimònia de lliurament dels Premis Octubre, amb l'excusa de l'acte empresarial.

Paradoxes de la vida, a una gran majoria dels assistents a la "nit de l'economia valenciana" (de la "província" de València) no els fa gens de gràcia

que els hagen utilitzat com a coartada per a una maniobra política del govern Zaplana contra els Octubre. Perquè els empresaris no volen servir d'excusa ni de coartada de res, sinó que els facen cas i els escolten quan demanen canvis i millores en la política econòmica.

No volen ser l'objecte de l'adulació gratuïta dels polítics ni de campanyes propagandístiques a favor de les PIME, no volen promeses d'incentius per a invertir o per a crear més llocs de treball. Volen fets:

que els governs compreguen què són i què necessiten les empreses petites i mitjanes i que facen una política que les tinga en compte.

Fins ara, el Partit Popular i la seua "delegació" al País Valencià han caigut en els errors de sempre, de prometre molt però fer una política que afavoreix més les grans empreses que les petites, més les grans societats que els empresaris familiars. Tot i que hi ha hagut alguns avenços des del 1993, les PIME encara són la ventafocs de la política econòmica. Encara reben moltes més promeses que realitats, tot i ser les que creen més llocs de treball. I al País Valencià, el panorama de desunió i politització de les organitzacions patronals no els fa cap favor, ni ajuda gens a millorar les coses. ■

"Els empresaris no volen servir d'excusa de res, sinó que els escolten quan demanen canvis en la política econòmica."

"La desunió de les patronals no els fa cap favor, ni ajuda gens a millorar les coses."

ALS NOSTRES LECTORS

La commemoració dels vuitanta anys de la revolució soviètica coincideix –en el temps– amb un autèntic caos de l'esquerra al País Valencià, a causa de les crisis internes del partit socialista i d'Esquerra Unida. A Catalunya i les Illes el panorama no és tan escandalós, però la veritat és que en aquests moments totes les formacions d'esquerra travessen –o han travessat en l'últim any– les seves crisis particulars.

En la revista d'aquesta setmana el lector trobarà una àmplia informació sobre la situació interna del Partit Socialista del País Valencià, que en els pròxims dies pot complicar-se encara més, i una entrevista al seu secretari general, Joan Romero. I també publiquem, com toca, un extens dossier sobre la revolució que fa vuitanta anys va canviar el món.

jfortuny@ictnet.es

Director

AMUNT...

Ramon Barnils

El barc

“Que diguin el que vulguin mentre ho diguin en català”, diuen que deia Pompeu Fabra. *El Periódico* en català sembla seguir la consigna del Mestre –i amb el diari el seu guru de llengua, Fité, que ja al primer número jura acatar les normes de l'Institut d'Estudis Catalans (Iec); és el mateix Fité que fa quatre dies promovia, contra l'Iec, el Gec (grupu dal barcu d'ehtudih catellans).

Amb *La Vanguardia* anant perdent l'aura de referent d'ençà que amb la jubilació del senyor J. A. Masoliver se'n va jubilar l'aura cultural i literària, i l'*Avui* com sempre, i continuant *El Periódico* dient el que vulgui ara en català, cada cop es troba a faltar més el nostre diari de referència.

Bon moment, doncs, perquè un –empresari!– espavilat vagi pensant en un diari perfecte, de poques pàgines, normal i corrent, que sàpiga en quin país viu, que s'hi refereixi i que ens hi refereixi.

I AVALL

J. J. Pérez Benlloch

Morir matant

És possible que l'actual secretari general dels socialistes valencians, Joan Romero, passe a la crònica política amb el nom de Joan “el Breu”. Va ser elegit al juliol i les campanes ja li tocaven a mort. No obstant això, la seua fugaç hegemonia no haurà estat inútil. Va servir per evidenciar que la meitat del partit, pel cap baix, desitjava la renovació de persones i formes organitzatives. Si no ha prosperat és perquè les velles inèrcies –amb la complicitat de Madrid– s'han conjurat contra el canvi proposat. A més, ha servit perquè, en la brega per eliminar-lo, hagen esgotat el seu crèdit polític els qui han estat els seus principals adversaris: Joan Lerma i Ciprià Ciscar, definitivament desqualificats per al futur, perquè han estat els culpables de la devastació del partit i de la democràcia interna. La seua pírrica victòria –si arriba a confirmar-se– comporta la derrota personal. Romero mor matant.

Ripoll 1-Vilassar 0

Víctor Ripoll, fill de Ripoll com el cognom indica, pensa que no m'he “desllomat” mai ni he consultat el Coromines. En tot cas, l'he consultat malament. Jo m'he “desllomat” alguna vegada quan m'ha fet mal “la part lateral del tronc de l'home” segons Coromines però quan “les cames em fan figa” em sembla que és una altra cosa. A Vilassar de Mar en dèiem amb la pronúncia “llumar” sense venir de “llom” sinó de “cama”. El corrector i jo vam creure que eren dues coses diferents. En tot cas em sotmeto a l'oposició de Víctor (i per què no Eudald?) Ripoll, i per tant Ripoll, 1–Vilassar, 0. En compte de “llumar” escriuré “fer figa les cames” però no “llomar”. M'hi sotmeto però no del tot, vaja. Estic molt agraït, en canvi, a la precisa conversa que em dedicà Lluís Bonada quan aparegué la meua *La Catalunya vençuda del segle XVIII*.

Ernest Lluch
Barcelona

Decret centralista

Contrapunt (Associació UNESCO de la Garriga) manifesta el seu rebuig a l'actitud centralista, uniformadora i intransigent que el govern espanyol ha demostrat amb la seva intenció de promulgar un decret per a establir els mínims en l'assignatura d'història a l'ensenyament secundari, posat que els que proposa ignoren de manera deliberada la plurinacionalitat de l'estat.

De la mateixa manera, *Contrapunt* expressa la seva condemna al tarannà que mostra el govern valencià davant la realitat lingüística del país i s'adhereix al manifest col·lectiu fet públic el propassat dia 24 en el marc dels Premis Octubre perquè s'aturi la retallada de les llibertats al País Valencià.

Contrapunt
(Associació UNESCO de la Garriga)

Les cartes al director han de ser com més breus millor; màxim quinze ratlles mecanografiades, i han d'anar signades i amb el número de DNI. EL TEMPS agraïx tota la correspondència adreçada a aquesta secció, però, per motius d'espai, no en garanteix la publicació.

Entre prometre i garantir hi ha una llarga diferència

En Gasoli Calefacció, exigeixi un
servei
amb totes les garanties.
CAMPESA es compromet de ple abans,
durant i després de cada
subministrament

Quan altres prometen,
Campsa es compromet

GARANTIA D'ENTREGA EN 24 HORES.

ATENCIÓ PERSONALITZADA.

GARANTIA DE QUALITAT.

QUANTITAT SUBMINISTRADA GARANTIDA.

RESPONSABILITAT TOTAL DAVANT IMPREVISTOS...

Servei Gasoli Calefacció Campsa

Tota una Garantia

INFORMACIÓ I COMANDES

901 200 200

Campsa

DIRECCIÓ, ADMINISTRACIÓ, PUBLICITAT I VENDES: Av. del Baró de Càr- cer, 40, 13. 46001-València. Telèfon: (96) 352 48 69. Fax: (96) 352 09 83.
REDACCIÓ DE BARCELONA: Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011-Barcelona. Telèfons: (93) 451 03 75 i 323 00 71. Fax: (93) 323 35 41.
REDACCIÓ DE MALLORCA: Costa de la Pols, 6, 1-7. 07003-Palma de Mallorca. Telèfon i Fax: (971) 72 07 63.
ADREÇA CORREU ELECTRÒNIC: temps@bcn.servicom.es.

EDITA: Edicions del País Valencià, SA.
EDITOR: Eliseu Climent.

DIRECTOR: Jordi Fortuny.
REDACCIÓ DE VALÈNCIA: Francesc Viadel (*Cap de redacció*), Miquel Calvet, Laia Climent (*Coordinació Llibres*), Joan Morales (*Cap de producció*), Joan M. Oleague, Jordi Sebastià i Xelo Tortosa (*Secretària de redacció*).

REDACCIÓ DE BARCELONA: Pere Mar- til (*Cap de redacció*), Oriol Cortacans, Àlex Milian i Gemma Morales (*Secretària de redacció*).

REDACCIÓ DE PALMA: Miquel Payeras.
PRODUCCIÓ: Josep Agustí i Jem Cabanes (*Correcció lingüística*), Lina Casanovas (*Maquetació*), David Femàndez i Rosanna Puchades (*Gràfics*).
RÚBRICUES: Ramon Barnils, Fabià Estapé, Joan F. Mira, J. J. Pérez Ben- lloch, Joan de Sagarra, Xavier Vina- der.

COL·LABORADORS: A. Alfaro, V. Ar- qué, J. Balló, L. Bonadi, A. Bosch, F. de P. Burguera, X. Bussé, F. Cala- fat, R. de la Calle, T. Canís (*Coordinació Economia*), A. Castel, Eliseu T. Climent, P. Codonyan (*Perpinyà*), A. Cort, M. Domínguez, X. Duran (*Coordinació Ciència*), L. Ferri (*Coordinació Món*), J. Finestres, C. Gàmez, A. Gil, J. Iborra, V. Junérez, V. Lo- zano, X. Montanyà, A. Muns, M. Ollé, A. Papiol, M. Porta Perales, A. Reig, M. Reyes, E. Rimbau, J. Roura, E. Sanjuan, M. Serra, J. Ll. Sirera, Ll. So- ler, M. Soler, F. Torrent, M. Vicent.

DISSENY: Domènec Orri.
COL·LABORADORS GRÀFICS: P. Carmo- na, J. Celià, R. Cugat, R. Gil, X. Gó- mez, V. A. Jiménez, S. Llosà, M. Mar- genat, G. Matamala, S. Sàez, M. Vila.

ARXIU: Jesús Prats (*Fotografia*), Rosa Serrano (*Documentació*).

PUBLICITAT I PROMOCIÓ: Salva Mar- tínez, València. Tel.: (96) 352 48 69. Anava Publicitat, València. Tel.: (96) 397 30 94. Anava Publicitat, Barcelo- na. Tel.: (93) 589 38 59. Molas-Bata- lla, Caner d'Aribau, 15. 08011-Barce- lona. Tels.: (93) 453 20 31 i 453 32 10. Fax: (93) 453 14 08.

SUBSCRIPCIONS: Quica Sena.
ADMINISTRACIÓ: Susanna Alacreu, Pilar Martí.

TRACTAMENT ELECTRÒNIC D'IMAT- GES I FOTOMECÀNICA: Jemagraf, SL.
IMPRESSIÓ: Rivadeneyra, SA.
DIPÒSIT LEGAL: V-853-1984.

Cap part d'aquesta publicació pot ser re- produïda per cap mitjà, ja siga mecànic, fotoquímic, electroòptic, magnètic, de fo- tocòpia, o qualsevol altre, sense permís de l'editor.

20 El PSPV es troba immers en una cruenta batalla interna.

36 La revolució russa, 80 anys després, continua provocant encesos debats.

24 L'espoliació del patrimoni artístic- religiós continua al Pirineu.

ANALISI

El que ens faltava, S. Cot	16
Cras, crash, fiuuuuu..., A. Closas	17
Galimaties mafiosos, X. Vinader	18
Hard Rock Amman, J. Roura	19

PAÍS

PSPV: crònica d'una fractura, F. Viadel	20
El romànic sempre cobejat, J. Suca	24
Entrevista a Eberhard Grosske, M. Payeras	28
Pujol anima el mallorquinisme, M. Payeras	30

ENTREVISTA

Entrevista a Pedro Ruiz, F. Viadel	32
------------------------------------	----

EN PORTADA

80 anys de la 'revolució...', A. Cruanas	36
Entrevista a Marià Pere, A. Cruanas	38
Un fantasma recorre..., J. Zamora	40
'Octubre' el novembre, Ll. Ferri	42

MÓN

Amèrica Llatina, miracle, Gill Toll	43
Fujimori contra vent i marea, F. Flores	46
Contra l'oblit i el silenci, E. Sanjuan	49

SOCIETAT

El vent que no arriba..., E. Rimbau	52
Una universitat molt ben..., J.M. Oleague	55
Entrevista a Ja T'ho Diré, O. Cortacans	56
Mart, ficció i realitat, J. Finestres	58

CIENCIA

Impostos: pagar pel medi... I. Gallart	62
--	----

CULTURA

IVAM: de la por a l'ampliació, J.M. Oleague	64
---	----

GALERIA

Oasis: són rebels perquè..., O. Cortacans	75
---	----

OPINIO

El camí de Santiago, J. F. Mira	98
---------------------------------	----

Un telèfon amb
millors prestacions

902 (416 000
Telèfon obert

- Ampliació de l'horari d'atenció telefònica: de 8h a 21h, de dilluns a divendres
- Desviació automàtica de telefonades als serveis d'informació dels departaments
- Més informació de la Generalitat de Catalunya

E.mail: sdginfo@correu.gencat.es

Infovia: <http://gencat.inf>

Internet: <http://www.gencat.es>

Teletext: Teleservei de TV3

Videotex: (nivell 031) *CATALUNYA#

**Generalitat
de Catalunya**

La millor informació Setmana a setmana

EL TEMPS

SETMANARI INDEPENDENT D'INFORMACIÓ GENERAL

Fes-te'n subscriptor. És molt fàcil.
Un cop de telèfon i llestos.

València 99 9924999

Barcelona 93 4910979

Perpinyà 94 99 999991

Amb la subscripció, EL TEMPS regala una selecció de vídeos de MEDITERRANEA.
La sèrie audiovisual més nostra sobre les relacions entre les persones i la natura.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

1r COGNOM _____ 2n COGNOM _____ NOM _____ TEL. PART. _____
DOMICILI _____ POBLACIÓ _____ D.P. _____
ANY DE NAIXEMENT _____ PROFESSIONI _____ TEL. TREBALL _____ DNI _____

Se subscriu al setmanari EL TEMPS per un període d'UN ANY, prorrogable si
no hi ha ordre en contra, i un import de 18.762 pessetes.

Amb pagament:

- ☐ Estat Francès: 830 FF
☐ Europa: 32.500 PTA
☐ Amèrica: 41.500 PTA

Forma de pagament: (Firma) _____

- ☐ Dom. bancària ☐ Xec bancari adjunt a:
☐ Gir postal núm. Edicions del País Valencià, SA

DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

DISTINGITS SENYORS: CAIXA/BANC _____ AGÈNCIA _____
ADREÇA _____ POBLACIÓ _____ D.P. _____
NOM I ADREÇA DEL TITULAR DEL COMpte _____

Els pregue que fins a nova ordre els rebuts que presentarà Edicions del País Valencià, SA, per l'import de la SUBSCRIPCIÓ ANUAL a pagar en:

- ☐ 1 rebut anual ☐ 2 rebuts semestral ☐ 4 rebuts trimestrals

siguen pagats amb càrrec: ☐ C/c ☐ Llibreta Núm. _____ de _____ 199 _____

EL TEMPS

Avinguda del Baró de Càrcer, 40, 13a.
Tel (96) 352 48 69 - CIF A-46186821 - 46001 VALÈNCIA

(Firma) _____

Els sectors anguitistes abandonen Iniciativa

Després que Izquierda Unida va trencar relacions amb Iniciativa, ara els sectors polítics catalans vinculats a Julio Anguita abandonen IC per confluïr en una nova força política germana d'IU.

PERE MARTÍ

La creació d'una nova força política a Catalunya lleial als plantejaments de la Izquierda Unida que lidera Julio Anguita és imminent. La decisió del Partit dels Comunistes de Catalunya (PCC) adoptada la setmana passada de trencar la coalició amb Iniciativa per Catalunya és el primer pas. En les properes setmanes, també el sector crític d'IC té previst abandonar la formació. L'anomenat Col·lectiu Roig-Verd-Violeta celebrarà el proper 30 de novembre una assemblea per ratificar la decisió ja anunciada d'escindir-se d'Iniciativa.

L'objectiu del PCC i del Col·lectiu és confluent: crear una nova coalició política a Catalunya, a la qual s'hi afegiran altres col·lectius d'esquerra extraparlamentària, com Izquierda Republicana

o el Partit d'Acció Socialista (PASOC). La nova coalició mantindrà els mateixos plantejaments ideològics que Izquierda Unida, formació a la qual estarà vinculada orgànicament mitjançant una relació federal. La intenció inicial dels seus promotors és que aquesta nova formació estigui constituïda el proper mes de gener.

La decisió del PCC ha provocat que l'únic diputat d'aquesta formació, Fidel Lora, abandoni el grup parlamentari d'IC per passar al grup mixt. A nivell municipal, el trencament també es reproduirà, ja que el PCC també disposa de 23 regidors. L'escissió del Col·lectiu no alterarà el grup parlamentari d'Iniciativa, però si alguns grups municipals. La direcció d'Iniciativa calcula que sumats els comunistes i els crítics, seran uns quaranta

regidors els qui abandonaran la formació. Cap dels alcaldes que IC té actualment abandonarà la formació, però la pèrdua d'algun dels regidors podria posar en perill la majoria, com en el cas de Sabadell. Tot i que els crítics han assegurat que mantindran el suport als alcaldes actuals, la direcció d'IC es partidària de buscar el suport en altres formacions d'esquerra si esdevé necessari.

Iniciativa lamenta l'escissió però no està "gens preocupada", en paraules de Jordi Guillot, per la decisió del sector anguitista d'abandonar la formació, ja que es tracta d'una decisió anunciada i prevista. Per aquest dirigent d'IC, el col·lectiu que s'escindirà "és un grup de gent molt minoritari, quantitativament i qualitativament poc rellevant" que "per mandat imperatiu de Julio An-

guita han optat per crear un grup polític sucursalitzat aliè a la política catalana". La direcció d'Iniciativa recorda que els dirigents d'aquest col·lectiu és la tercera vegada que protagonitzen una escissió.

L'any 1982 el PSUC va patir una escissió protagonitzada pels actuals dirigents del PCC, entre els quals s'inclouia en aquell moment Alfred Clemente, que és un dels líders destacats del Col·lectiu Roig Verd Violeta. Posteriorment, el 1989, el PCC va abandonar IC per primera vegada, que aleshores era una federació. Amb motiu de les darreres eleccions autonòmiques, Iniciativa havia subscrit una coalició amb el PCC i Els Verds. Però per tercera vegada —"i última", segons Guillot— s'ha tornat a trencar.

ARXIU / RICARD CUGAT

Julio Anguita ha mogut peça i la creació del referent d'Izquierda Unida a Catalunya s'ha posat en marxa a través del PCC i del Col·lectiu Roig Verd Violeta.

El conseller de Foment del Govern balear, Joan Verger, va anunciar la setmana passada un pla del govern per intentar disminuir les matriculacions de vehicles privats a tot Balears en general, i a Mallorca en particular. Aquest pla es basarà en la inversió en transport públic, especialment en ferrocarrils i mirarà de millorar el servei del tren de Sóller, ampliar el d'Inca i portar el tren fins altres localitats. La idea que anima el Govern és evitar que se superi l'índex de 750 vehicles per cada mil habitants.

1991

El president andorrà, Marc Forné, va presidir la setmana passada la celebració del Dia d'Andorra a Barcelona. L'acte central va tenir lloc al paranímf de la Universitat de Barcelona, on es va presentar el llibre *Roc d'Enclar, transformacions d'un espai dominant. Segles IV-XIX*. Les diferents intervencions van reclamar un enfortiment de la identitat andorrana. L'acte va cloure's amb l'actuació de l'Orquestra Nacional de la Cambra d'Andorra i del Cor Nacional dels Petits Cantors.

1991

L'excèntric alcalde de Pego, Carlos Pascual (UPV), tornà a ser dimarts passat el centre de la polèmica. Pascual va ordenar a la policia que expulsara del saló de plens el portaveu de la UPV, Joan Pons, només començada la sessió. Tots els regidors de l'oposició van abandonar la sala enmig d'un gran enrenou.

Quadras, amb els 'gonelles' mallorquins

El senador del PP de Catalunya, Aleix Vidal Quadras s'ha convertit en l'arma amb què els *gonelles* mallorquins (anticatalanistes) pretenen atacar el govern Pujol pel seu suposat *imperialisme* cap a Mallorca. El grupuscle Plataforma de Sas Llengos Baleás ha aconseguit que Vidal Quadras demanàs al seu diputat Francàs que fes una pregunta al

govern Pujol sobre les ajudes o subvencions atorgades per la Generalitat, des de 1980, a l'Obra Cultural Balear. Òbviament, amb aquesta acció els *gonelles* pretenen demostrar que l'"imperialisme" català finança el catalanisme mallorquí.

La pregunta demana informació any per any i, també, que s'expliqui qualsevol al-

Aleix Vidal Quadras, ex-president del PP de Catalunya.

tra ajuda a qualsevol entitat de les Balears, en el mateix període.

Un darrer diumenge d'octubre molt unitari

ARXIU / EFE

Pere Esteve, Pere Major i Camilo Nogueira.

El Bloc Nacionalista Valencià aprofità la convocatòria del darrer diumenge d'octubre en el monestir del Puig (l'Horta) per presentar el seu projecte d'unitat dels nacionalistes valencians. 2.000 persones van acudir a l'aplec, que comptà amb l'assistència i els parlaments de Camilo Nogueira, del Bloc Nacionalista Galego, i de Pere Esteve, secretari general de Convergència Democràtica de Catalunya. El PSAN aplegà en la seua convocatòria particular unes 300 persones.

Nogueira va parlar de la prioritat que la unió de les diferents forces nacionalistes va tenir en l'estratègia del Bloque. Vicent Flor, del Partit Valencià Nacionalista, va fer una crida en el mateix sentit, mentre que Pere Major, secretari general d'Unitat del Poble Valencià, va tancar l'acte assegurant que el Bloc Nacionalista Valencià és una eina per a tots aquells que cregueren en un projecte de nacionalisme polític amb voluntat de ser present en les institucions.

Balears aconsegueix el traspàs d'educació

El Govern balear, representat pel conseller d'Educació i Cultura, Manuel Ferrer, ha aconseguit finalment tancar amb el Ministeri d'Educació i Cultura, a Madrid, el procés de transferències d'educació no universitària per a les Illes Balears. El propi 1 de gener les Illes tendran aquestes competències. Després de setmanes d'incertesa, el passat setembre s'arribà a un principi d'acord que la setmana passada es va concretar. La dotació final que rebrà el Govern balear —motiu que va provocar les divergències— serà de 40.800 milions de pessetes, dels quals n'hi ha 1.500 destinats a garantir la normalització lingüística en l'àmbit educatiu. L'oposició i els sindicats d'ensenyament han rebutjat l'acord, que consideren econòmicament pobre.

Miró insta Pujol a liderar el sobiranisme

L'ex-conseller Josep Miró i Ardèvol assegura que l'única manera que té CDC d'evitar possibles davallades electorals futures és que el partit adopti obertament una estratègia sobiranista. Miró creu que Convergència es troba actualment davant una disjuntiva: "deixar-se portar pels seus compromisos amb l'establishment català-regionalista i espanyol, i prolongar l'actual dimensió autonòmica totalment exhaurida, o bé protagonitzar un canvi polític qualitatiu amb la proposta de sobirania compartia i pacte fiscal".

L'ex-conseller considera que la primera opció comportarà la pèrdua de suport electoral i que a més "aquest procés de caiguda es confondrà amb la decadència personal de qui més temps i en més gran mesura ha encarnat la nova autonomia: el president Pujol". Pel contrari, "si és el mateix Pujol qui encapçala un nou horitzó per Catalunya des d'una posició de força com la que encara té", si Convergència formula "amb

Josep Miró i Ardèvol vol que CDC opti pel sobiranisme.

energia i no amb la boca petita una proposta de futur fonamentada en la sobirania". Miró es mostra convençut que CDC continuarà essent una força de govern perquè "es mantindrà com a subjecte històric del poble català".

Aquestes són algunes de les afirmacions recollides en el llibre *Més enllà de l'autonomia*, que Josep Miró i Ardèvol ha escrit. L'obra, editada per Columna, es presentarà el proper dia 13 de novembre.

ARXIU / GLÒRIA MATAMALA

El PSC manté Josep M. Sala a l'executiva

La decisió del PSC de mantenir Josep Maria Sala a l'executiva del partit, tot i la sentència inculpatòria del Tribunal suprem pel cas Filesa, ha causat força sorpresa, tant al si de les mateixes files socialistes com en el conjunt de forces polítiques catalanes. Josep Maria Sala ha estat condemnat a tres anys de presó i a sis d'inhabilitació. Per aquesta raó, Sala ha perdut la condició de diputat autonòmic i de senador que fins ara exercia però continuarà en la direcció del partit com a vocal.

Fonts socialistes atribueixen la continuïtat de Sala a la pressió exercida per l'aparell del partit sobre Narcís Serra. El primer secretari del PSC era partidari, segons les mateixes fonts, d'excloure Sala de l'executiva, però l'oposició de bona part de dirigents de l'aparell l'ha fet desistir. Sala s'havia convertit en els darrers anys en l'home fort del PSC, gràcies al seu control sobre l'aparell del partit.

ARXIU / EFE

Josep Maria Sala passarà sis anys inhabilitat.

D'aquesta manera va aconseguir que l'anterior primer secretari, Raimon Obiols, fos rellevat i substituït per Narcís Serra.

La incògnita que es planteja ara és si Sala continuarà tenint la mateixa capacitat d'influència, o si a poc a poc anirà perdent pes al si del PSC. L'entorn de Narcís Serra confia en aquesta segona opció, ja que la influència de Sala impedeix al nou primer secretari controlar amb prou autoritat el partit.

CDC conversa amb empresaris valencians

En la seva recent visita de quatre dies al País Valencià, Pere Esteve aprofità per mantenir diversos contactes amb sectors empresarials. Aquests van demanar al secretari general de CDC que CiU utilitzi la seva influència política a Madrid en favor dels interessos econòmics valencians.

Possible venda del balneari de les Arenes

Responsables de l'àrea d'urbanisme de l'Ajuntament de València, en mans del Partit Popular, han reconegut que el govern municipal ha encarregat una prospecció de mercat sobre el preu que podria tenir el balneari de les Arenes, en la zona de la platja de València, que actualment és de titularitat municipal. A pregunta del grup municipal socialista, el PP va reconèixer

aquest fet, encara que negà que existira qualsevol intenció de vendre la zona. Aquest balneari ocupa 20.000 m² en primera línia de costa i durant el passat estiu van córrer rumors que l'Ajuntament volia vendre'l a empreses privades. Segons els socialistes, aquesta prospecció podria ser un primer pas per a una venda que ja ha provocat el rebuig dels grups municipals

ARXIU / RAFA GIL

El balneari de les Arenes està fora d'ús i en primera línia de platja.

d'oposició i de diversos grups veïnals de la zona.

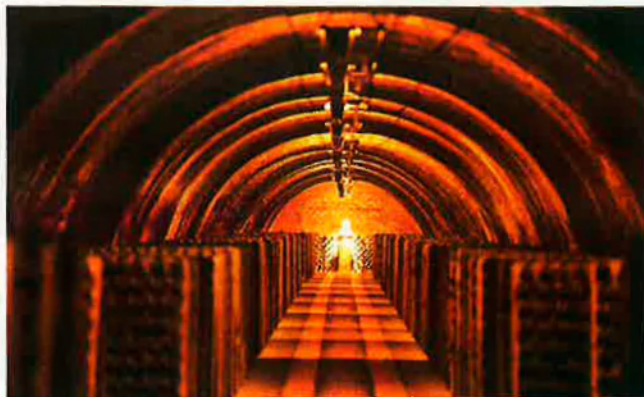
EL RUMOR

Diuen que Finances té en el punt de mira Manuel Prado i Colón de Carvajal, amic personal del rei, que hom havia relacionat amb negocis de la família reial. Tot pot venir de les declaracions de Javier de la Rosa en el cas Kio en què afirmava que havia donat 12.500 milions de pessetes dels kuwaitians a Prado. Prado ha reconegut, pel que sembla, que havia rebut aquests diners, tot i que no n'ha revelat la destinació. Però el problema amb Finances és un altre. Aquests 12.500 milions no van ser declarats per Prado en l'IRPF i l'Impost del Patrimoni i pot haver-hi inspectors de l'Agència Tributària treballant en aquest cas de presumpte delicte fiscal. Prado argumenta que no va declarar els diners aquí perquè ell té la residència a Suïssa. De fet, ha presentat documents que ho acrediten, però no hi ha constància que hi hagi residit mai.

Les vendes de cava no fan cas de guerres internes

La guerra entre els dos principals elaboradors de cava, Freixenet i Codorniu, i les acusacions creuades d'irregularitats en la producció, no ha fet que els consumidors deixessin de beure'n durant tot l'any passat, ben al contrari, encara n'han begut més. Segons les dades oficials del Consell Regulador, les vendes a l'estranger foren de 67 milions d'ampolles, un 10,4% més que no pas l'any abans, mentre que les de l'estat espanyol solament pujaren un 3%, fins a 86 milions d'ampolles. Si l'augment no és gaire espectacular, no deixa de significar una certa recuperació en relació amb l'atonía del mercat interior durant la primera meitat dels noranta. És per això que el Consell Regulador preveu que el creixement durant aquest any, a l'espera de l'època forta de Nadal, podria ser del 15%.

Dilluns Codorniu fa una festa multitudinària a les seves caves amb l'assistència de polítics de tot l'arc parlamentari català, càrrecs de l'adminis-

ARXIU

Les caves Codorniu han previst una festa multitudinària per a dilluns, a la qual podria assistir el president de Freixenet, Josep Ferrer. Això simbolitzaria el final de la guerra de les caves.

nistració, militars i altres empresaris del sector del cava. Segons Codorniu, Josep Ferrer, el president de Freixenet, ha confirmat l'assistència. Podria ser el símbol definitiu que la guerra s'ha acabat.

Per cert, que la família del vice-president d'affers econòmics, Rodrigo Rato, sembla haver decidit deixar el sector vitivinícola. La passada setmana, Ramón Rato, germà del vice-president i propietari de les caves Jaume Serra, va

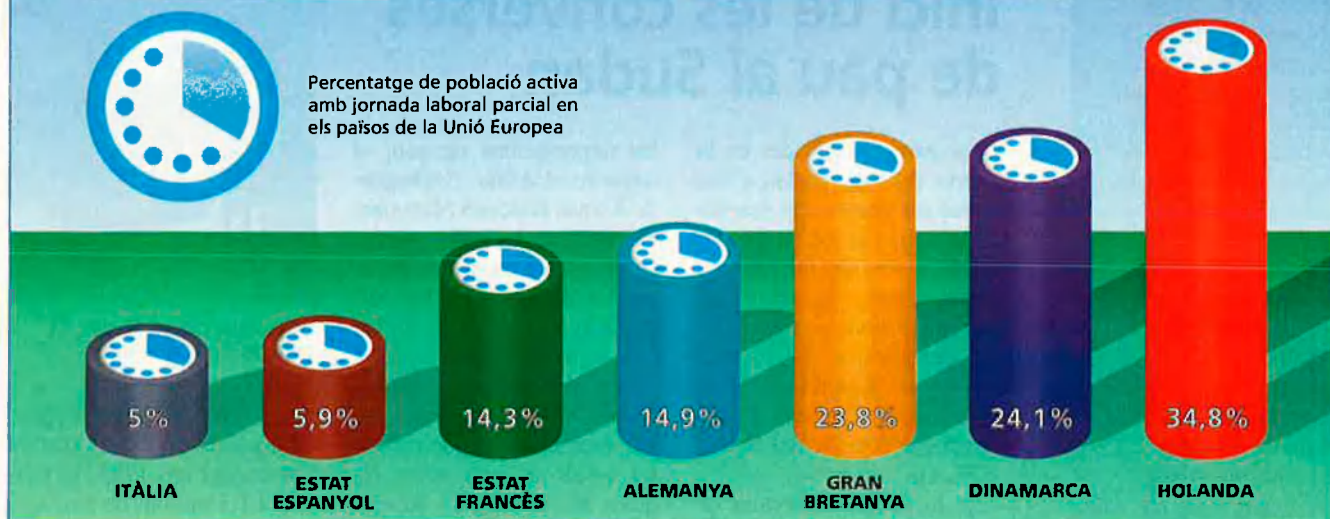
fer el traspàs simbòlic d'aquesta empresa als nous propietaris, García Carrión, que és una de les primeres marques de l'estat en comercialització de vins i suc de fruita. L'operació de venda de les caves Jaume Serra —que facturen anualment uns 1.500 milions i que comercialitzen, entre d'altres, el cava Cristalino i el vi Vinya del Mar—, es va concretar el passat mes de juliol per mil milions de pessetes.

DAVID FERNÁNDEZ

TREBALLADORS A TEMPS PARCIAL

Percentatge de població activa amb jornada laboral parcial en els països de la Unió Europea

El popular alcalde de Moscou, Iuri Lujkov, ha fet una crida al renaixement de la religió a Rússia, i en aquest sentit promou que es reconstrueixin les esglésies que es van destruir durant el règim soviètic. Lujkov està considerat com un possible successor de Borís Ieltsin de cara a l'any 2000.

L'estat de Califòrnia ha anunciat una moratòria en les transaccions amb bancs suïssos vinculats a l'or nazi. La secretària del Tresor de Califòrnia, Matt Fong, ha precisat que aquest estat ha suspès les seves activitats financeres amb la Unió de Bancs Suïssos (UBS), la Societat de la Banca Suïssa (SBS) i el Crèdit Suís. També l'ajuntament de Nova York ha deixat de treballar amb la UBS per la seva manca de cooperació en l'afer dels comptes de les víctimes del nazisme.

Segons diverses enquestes aparegudes recentment a Alemanya, l'electorat de l'extrema dreta ha crescut, i ha superat de poc el 10%. Els mateixos estudis, però, asseguren que aquest potencial no tindrà uns resultats efectius a curt termini, ja que per la majoria d'aquests votants no hi ha cap líder capaç d'aglutinar-los a tots, com passa a França amb Jean-Marie Le Pen o a Àustria amb Jörg Haider. Segons el centre de recerca Wahlen, situat Mannheim, aquests vots es concentren sobretot en els joves obrers especialitzats.

Israelians i palestins reprenen el diàleg

Els palestins consideren molt important tenir un port i un aeroport a Gaza i un corredor segur entre les dues àrees.

Palestins i israelians reprenen les converses de pau aquesta setmana. La delegació palestina està encapçalada per Mahmoud Abbas, i la israeliana, pel ministre d'Afers Estrangers, David Levy. En principi totes dues parts estan d'acord a abordar els problemes dels refugiats, Jerusalem, la retirada de les tropes israelianes, i les dimensions i l'estatus final que han de tenir els territoris palestins.

Uns dels aspectes en què més ha insistit Arafat és en l'obtenció d'un port i un ae-

roport a Gaza i un corredor segur que uneixi els dos territoris palestins.

Un dels aspectes que reforçarà aquesta represa del diàleg és la IV Conferència Econòmica per a l'Orient Mitjà i l'Àfrica del Nord, que es farà a Qatar del 16 al 18 de novembre. El govern dels EUA ha pressionat molt els reticents líders àrabs del Golf Pèrsic perquè hi assisteixin. També Egipte, que va acollir la III Conferència, dubta d'anar-hi. Qui sí que ha confirmat la seva assistència és David Levy.

Inici de les converses de pau al Sudan

Les parts enfrontades en la guerra civil del Sudan s'han trobat per primer cop després de tres anys de no fer-ho. La setmana passada en una població secreta als afores de Nairobi, Kenya, es van trobar les delegacions de l'actual govern de Khartum i de la guerrilla de l'Exèrcit d'Alliberament Popular del Sudan (SPLA).

En la sessió d'obertura de

les negociacions de pau, el ministre d'Afers Estrangers de Kenya, Kalonzo Musyoka, va insistir a les dues delegacions que afrontessin amb decisió la qüestió de l'autodeterminació per al sud del Sudan i la separació entre església i estat. Aquest diàleg està avalat per l'IGAD, organisme intergovernamental que agrupa set estats africans, entre els quals hi ha Sudan i Kenya;

Testimonis de la guerra biològica del Japó imperial

Durant la guerra del Pacífic l'exèrcit japonès va fer experiments brutals amb humans com a conillots d'Índies. Això, que fins ara era un secret, comença a sortir a la llum al Japó gràcies a Yutaka Mio, de 84 anys, el primer japonès que testifica oficialment sobre la guerra biològica que va fer l'exèrcit imperial als anys trenta. Xinesos del que anomenaven Manxúria, coreans i alguns russos van ser les víctimes que anaven a la "Unitat 731", els hospitals on se'ls practicaven operacions sense anestèsia o se'ls introduïen gèrmens per veure'n la reacció.

A diferència d'altres criminals de guerra, els membres de la Unitat 731 no van ser perseguits mai pels aliats després de la Segona Guerra Mundial, ja que hi havia un pacte secret entre els Estats Units i el Japó.

La guerra civil al Sudan fa catorze anys que dura.

i també per la Unió Europea. La guerra civil al Sudan va començar l'any 1983 i ha provocat 1,3 milions de morts.

AJUDEU
EL PAÍS VALENCIÀ

CORREGIR I AUMENTAR

AIXO ÉS LA CULTURA

"CAPS DE PAPER"

A la venda, retrats de **JOAN FUSTER** serigrafiats i pintats a mà sobre tela. 4 models de 130 cm x 130 cm muntats sobre bastidor. **SÈRIE LIMITADA** signada per l'autor, **ARTUR HERAS**. Preu, 75.000 pessetes.

ACCIÓ CULTURAL DEL PAÍS VALENCIÀ

PER A MÉS INFORMACIÓ TELEFONEU AL (96) 351 17 27

El que ens faltava

Començo explicant el vídeo famós: algú que té l'aspecte i la veu de Pedro J. Ramírez és sodomitzat per una dona negra (armada amb un aparell adient) que acaba regant-lo amb el que a les pàgines de relax dels diaris anuncia com a pluja daurada.

Doncs bé, centenars de còpies d'aquesta cinta corren per les redaccions de tots els mitjans de Madrid, que s'han convertit en sales de projecció en sessió contínua. Els polítics –en especial els del PSOE, és clar– no paren d'escampar que encara hi ha més vídeos amb els més variats continguts i capaçs d'escandalitzar la ment més oberta. En resum, tota la ciutat s'ha convertit en un *off the record* gegantí ple de mitges rialles, mirades de complicitat i rumors estrambòtics que s'expliquen amb la fe de la conspiració veïnal.

Tant és així que cap mitjà se n'ha fet ressò obertament, tot i que ja han començat a aparèixer comentaris sorneguers a algunes tertúlies radiofòniques, algun article per a iniciats als diaris que més necessitat tenen de fer-se notar. Però ningú, repeteixo, ningú no ha informat del que tothom en parla. Més o menys com devia ser abans de la impremta.

Però el més curiós és la importància que, unànimement, li donen al vídeo tots els periodistes de Madrid. La majoria opinen que això ha deixat molt tocat a Pedro J. Ramírez i que les seves relacions de privilegi amb el poder ja estan afectades. I és curiós perquè si la cinta és falsa estem parlant d'una anècdota, però si és certa, també. A qui li importen les pràctiques sexuals privades de ningú? A Karol Woytila? Al pare Apel·les? Doncs no, sembla que per enfonsar algú no cal que els diaris en parlin malament, n'hi ha prou amb que ho facin els periodistes a les hores de lleure.

Però per entendre el fenomen cal tenir en compte la peculiaríssima psicologia dels periodistes de Madrid i dels mitjans que produeixen. Només cal fullejar-los o escoltar-los per comprovar que estan fermament autoconvençuts de la seva importància i que els règims canvien a cop de quiosc. I els exemples no els fan ruboritzar. Només en l'últim any hi ha hagut dos segrestos a la professió. El primer a Martín Prieto (*El Mundo*, *Onda Cero*, *Tiempo*, etc.).

Durant unes hores tothom va estar convençut que per desestabilitzar la democràcia i l'estat ETA havia segrestat ni més ni menys que a un tertulià. Mare de Déu Santíssima! Quan es va saber que l'home havia passat la nit amb una dona rossa i sense identificar la constrarietat dels mitjans on treballa va ser molt superior a l'alegria per la seva "llibertat". I l'endemà, com si res. El segon segrest el va patir *Diario 16*. Enmig d'un serial sobre no sé quines revelacions de José Amedo el diari va rebre una trucada amenaçant-lo d'intervenció judicial. No va importar que la llei

que permetia segrestar publicacions faci més de vint anys que està derogada: la histèria es va repetir, aquesta vegada als mitjans de l'altre cantó de la barriada. Això sí, el dia següent tan tranquils.

La premsa madrilenya –i, per extensió, la totalitat dels mitjans– està patint un fenomen accelerat de degradació. No es tracta ja de la interpretació que puguin fer, per exemple, de la qüestió nacional catalana on el progressisme del diari es medeix només per la gradació dels insults. Des de fa temps qualsevol mitjà es veu legitimat per considerar que la informació més important del dia, al marge del que passi a tot el món, és la que afecta a la seva empresa. Aquest menyspreu per la informació sumat a un alarmant descens de la qualitat de l'opinió ha acabat convertint el que abans

eren simples periodistes en agents destacats de l'enfangament polític. I el pitjor és que no es tracta d'un procés conjuntural, al contrari, hores d'ara ja s'han cregut el seu propi personatge. Per això van passar-se hores vociferant que ETA havia segrestat un tertulià i per aquesta mateixa raó consideren que Pedro J. i la negra són un fet polític destacat.

Sigui com sigui, el més important és que aquest vídeo sexual contra el director d'*El Mundo* obre l'última claveguera que encara tenia tapa. A diferència dels països anglosaxons, fins ara a l'estat espanyol ningú no es dedicava a filmar què feien al llit els personatges públics. Això era l'únic indicatiu mitjanament civilitzat de la baralla política diària i de la seva traducció als mitjans de comunicació. Doncs ja s'ha acabat. Prou problemes que tènem i ara encara ens faran mirar a sota el llit... Del llit dels periodistes de Madrid, s'entén. ■

SALVADOR COT

"A diferència dels països anglosaxons, fins ara a l'estat espanyol ningú no es dedicava a filmar què feien al llit els personatges públics. Doncs ja s'ha acabat."

Crac, crash, fiuuuuu...

No seré jo, aquí i ara, qui m'aventuri a pronosticar si estem a les portes d'un veritable crac financer, sobretot després de llegir, dimecres passat, les paraules d'un dels dos actuals "cosins-germans-de-Déu": Alan Greenspan, president de la Reserva Federal dels Estats Units (l'altre és el president del Bundesbank, Hans Tietmeyer). Greenspan va baixar dels cels de la sapiència econòmica i va dir: "si la caiguda dels mercats financers no s'agreuja, és perfectament concebible que d'aquí a pocs anys recordem aquest episodi (la crisi que va començar a Hong Kong) com un fet saludable per a l'economia, tal com avui avalem el crac del 1987".

Brillant frase. Però repassem la seva primera part, el condicional: "si la caiguda dels mercats financers no s'agreuja...". Brillant i clarivident condició! Es a dir, que la crisi encara es pot agreujar... o no.

Si ni tan sols el "cosí-germà-de-Déu" s'atreveix a vaticinar el que pot passar, Déu me'n guard a mi de fer-ho jo mateix.

En tot cas, és evident que Greenspan o qualsevol altre governador de banc central ha de ser prou responsable per a no llençar-se a fer especulacions barates. Si de veritat hi ha perill de fortes caigudes, ell és l'última persona que ho hauria de dir. Però també és cert que, si no hi hagués cap perill, potser ho hauria pogut dir més clar.

En tot cas, quedem-nos amb la segona part de la frase: la sotragada recent de Wall Street pot ser "un fet saludable per a l'economia". Per què? Doncs senzillament perquè la borsa està massa inflada, i li convé anar-se desinflat fins a nivells més lògics i racionals (el mateix Greenspan ja feia temps que denunciava el nivell "irracional" de la borsa). Si això no passa a poc a poc, pot ser que ho faci de manera més sobtada, però sense provocar el pànic.

És a dir, que no es tractaria ni d'un crac ni d'un "crash" (és el mateix, però ara és moda dir-ho així), sinó més aviat d'un "fiuuuuu". O sigui, d'una desinflada dels valors igual que es pot desinflar més (per exemple, entre el moment que s'escriu aquest article i la seva aparició al quiosc). La tesi del "fiuuuuu" és molt creïble. Però la història de les crisis financeres és plena de tesis molt creï-

bles que se'n van anar en orris en qüestió d'hores. Ara és moda parlar dels "fonamentals" per rebutjar la tesi d'un possible crac. Els "fonamentals", com el seu nom indica, són les referències de l'economia real, com la inflació, el creixement o l'evolució del dèficit públic. I aquestes referències són tremendament positives als EUA.

Però alguna cosa deu grinyolar en el mecanisme de les finances quan, com s'ha pogut veure els últims dos anys, una de les pitjors notícies que es podia donar a Wall Street era que l'atur millorava clarament. O també que el creixement era superior al previst.

I és que el que més preocupa no és ni el dèficit, ni el creixement, ni l'atur, sinó qualsevol cosa que pugui pujar la inflació i per tant els tipus d'interès.

Si pugen els tipus d'interès, puja l'atractiu del gran competidor de les borses, que són els valors del Tresor; i s'encareix el cost dels crèdits amb què molts nord-americans han comprat accions al calor de l'eufòria de la borsa.

I, el que resulta més preocupant, s'apuja el cost de la cadena de crèdits, i crèdits sobre crèdits, en què se sustenten molts valors financers; els crèdits sobre crèdits que, actuant com una palanca, han servit per comprar, absorbir o fusionar grans o petites companyies. És el que s'anomena "palanquejament", un concepte fonamental en la història de les

crisis financeres i del qual parlen molt poc, o gairebé res, els grans defensors de les tesis dels "fonamentals". De fet, l'únic que encara en parla clarament és el venerable John Kenneth Galbraith, que va viure amb vint anys el crac de Wall Street, i es tem viure'n encara un altre.

Els més optimistes diuen que el nivell de palanquejament i d'endeutament a Wall Street no és ara el mateix que hi havia en els últims cracs. Galbraith assegura que sí, i que la història es repeteix. Els optimistes recorden que, avui dia, els bancs centrals poden injectar tota la liquiditat que faci falta per aturar qualsevol col·lapse financer. Galbraith diu que això s'acostuma a fer per ajudar els bancs, però no s'ha fet mai per ajudar les empreses. Galbraith, l'economista jubilat més famós del món, està molt preocupat. Potser tan preocupat com els 24 milions de jubilats que, als EUA, tenen diners posats a la borsa. ■

ALBERT CLOSAS

"Galbraith, l'economista jubilat més famós del món, està molt preocupat per la situació de Wall Street. Potser tant com els 24 milions de jubilats que, als EUA, tenen diners a la borsa."

Galimaties mafiosos

Palerm és una ciutat amb carrers acostumats al soroll dels trets i a l'olor de la pólvora. Per això, quan el passat 24 de setembre, van assassinar el garatgista Vincenzo Arato disparant-li unes quantes bales del calibre 12 i poc després, un important constructor va escapar per pèls d'una temptativa similar, es va pensar de seguida que els dos fets formaven part d'una de les incomptables venjances que es produeixen contínuament dins de l'univers mafiós. El pa nostre de cada dia a la capital siciliana.

Però aquesta vegada les coses eren més complicades. Perquè quan els investigadors de la policia van esbrinar qui era el responsable de les dues operacions, es van trobar amb la sorpresa que es tractava de Balduccio di Maggio, un cap de la màfia que va confessar-ho tot a la justícia italiana fa quatre anys, va possibilitar la detenció del "padrí dels padrins", el famós Toto Riina, i es va convertir en un dels principals acusadors de l'antic president del Consell, Giulio Andreotti, de qui ha dit, fins i tot, que va intercanviar amb el mateix Riina el tradicional petó de la màfia.

El terrabastall va ser gros. Di Maggio estava considerat, fins a la seva detenció la setmana passada, un "col·laborador de la justícia" de primera categoria, havia obtingut la llibertat provisional negociant les seves declaracions sobre la màfia i tenia assignada per l'estat —com un miler de *penedits* més— tant la protecció personal com una ajuda financera. El problema és que se'n servia per intentar recuperar el seu territori i saldar els comptes amb un altre clan rival, el de la família de San Giuseppe Jato. Dos *pentiti* (penedits) notoris, Gino la Barbera i Santino di Matteo, que el van ajudar en aquesta guerra soterrada, també van acabar detinguts.

"A pesar de tot el que ha passat, per mi Balduccio di Maggio encara és un testimoni creïble. No és possible esborrar de qualsevol manera la detenció de Toto Riina", va declarar Giancarlo Caselli, el fiscal de Palerm, que ha ordenat la detenció del famós penedit. Però el cas és que el fet li va d'allò més bé a Giulio Andreotti, que es troba enmig d'un procés per connexions amb la Cosa Nostra

i que no ha deixat passar aquesta ocasió per posar com un drap brut els seus acusadors. "En un principi Di Maggio va reconèixer que havia matat deu persones —ha dit el polític caigut en desgràcia—, després va augmentar la xifra fins a disset. Actualment es descobreix que, penedit i tot, continua assassinant. Si tots els meus acusadors son així, el fiscal de Palerm hauria de demanar la meua absolució."

El fet és que el descobriment del doble joc de Di Maggio ha estat un cop baix a la lluita contra la màfia

i ha rel·lançat la polèmica, una vegada més, entorn del sistema de col·laboradors de la justícia que ha permès, aquests últims anys, engarjolar els principals "padrins" sicilians. Després dels èxits obtinguts a principis dels anys 90, aquest mecanisme —que va posar en marxa per primera vegada el jutge Falcone— ha començat a manifestar senyals d'imperficcions. Alguns magistrats, a vegades, han donat un crèdit excessiu a les revelacions dels "penedits", que no estaven prou confirmades per proves materials. I actualment en el Senat italià es discuteix una reforma a fons del sistema de col·laboradors de la justícia. Es vol retallar la utilització de penedits i exigir, entre altres coses, que els antics mafiosos revelin tots els seus secrets de cop i no d'una manera gradual. Una revisió

del sistema que molts consideren urgent, perquè l'organització criminal també està en procés de reestructuració.

"L'època de Riina ja ha passat a la història —ha dit Guido lo Forte, substitut del fiscal de Palerm—. Ara hi ha en marxa un pla més subtil dissenyat per una persona particularment intel·ligent i que tracta de restablir un nou ordre mafiós". Altres magistrats van més lluny i parlen ja de l'aparició d'una "Cosa Nuova" que substituirà la vella "Cosa Nostra", i que està formada per alguns mafiosos vençuts al principi dels anys 80 pels sicaris de Riina i que han aprofitat el moment per aixecar el cap sota la tutela del padrí Bernardo Provenzano. En aquest nou context, Balduccio di Maggio potser ha estat utilitzat per eliminar les "branques mortes" de l'organització i, al mateix temps, per treure credibilitat al sistema dels col·laboradors de la justícia. Una jugada mestra a distintes bandes. ■

XAVIER VINADER

"Alguns magistrats parlen de l'aparició d'una 'Cosa Nuova' que substituirà la vella 'Cosa Nostra', i que està formada per alguns mafiosos vençuts als anys vuitanta per Toto Riina."

Hard Rock Amman

Una forta sacsejada, que és literalment el que vol dir "Hard Rock", va recórrer aquest agost els ambients més "moderns" d'Amman. S'inaugurava el primer restaurant d'aquesta multinacional del menjar i la música ràpids. Tot un símbol de progrés per a les minories més occidentalitzades del país.

Al so dels ritmes mediocres de Black Iris, un grup local més pop que rock, alguns ja volien veure els anomenats dividendes de la pau en aquest temple de la globalització gastronòmica. El barri ric d'Abdun es podia permetre nit rere nit omplir el local malgrat els preus prohibitius per a una majoria que continua condemnada al tast intermitent d'algun *falafel*.

La sacsejada de veritat, però, vindria un mes després, al centre de la capital, i a un ritme molt més sincopat. Els solistes, dos agents del Mossad israelià que van intentar assassinar un dirigent islamista palestí del Hamas a plena llum del dia. Els dividendes de la pau tornaven a números vermells.

El rei Hussein de Jordània no donava crèdit als informes de la policia. Ell, que havia facilitat una estreta i discreta col·laboració amb els serveis secrets israelians, es veia traït, posat en evidència, gairebé descobert per l'extrema arrogància del govern israelià de Binyamin Netanyahu, que havia autoritzat l'operació. I tot plegat a poc més d'un mes de les primeres eleccions legislatives convocades des que es va firmar la pau precisament amb Israel el 1994.

L'afer va colpejar fort tot el país, però Hussein encara va optar per alliberar els dos agents estrangers a canvi, això sí, que Israel alliberés també el líder del Hamas palestí, el xeic Yassin, i una setantena de presoners més. El monarca haiximita sortia debilitat. Només havien guanyat els seus principals detractors, els sectors islamistes jordans i palestins —vinculats al gran moviment dels Germans Musulmans—, molt forts a Jordània per la seva implacable oposició a la signatura de la pau amb Israel en un país de forta majoria palestina.

El moment no podia ser més inoportú: justament els Germans Musulmans havien proclamat ja el boicot a les eleccions que se celebren aquest dimarts 4 de novembre. El principal grup de l'oposició, que va obtenir 15 diputats dels 80 en joc fa quatre anys, demanava l'abstenció. Els seus motius: l'oposició als acords de pau amb Israel i la instal·lació recent d'una base nord-americana a El Azrak, 80 quilòmetres a l'est d'Amman.

És en aquest context que s'han convocat a votar prop de 2 milions de jordans.

Fonts governamentals asseguren que s'han inscrit un 70% dels censats, però l'oposició abstencionista, a la qual s'hi han sumat sindicats, grups d'esquerres i algunes formacions liberals, nou partits en total, preveuen que malgrat les manipulacions dels censos la participació no pujarà per sobre del 30%.

Sigui com sigui, el setmanari independent *The Star*, editat a Amman, es fa ressó d'una enorme apatia popular per la falta de debat. Compara aquests comicis amb els anteriors, els primers als quals es van poder presentar partits opositors, i assegura que s'ha estroncat aquell inici de transició cap a la democràcia per culpa de la creixent divergència entre les classes dirigents i els sentiments populars. Les

eleccions, conclou, tornaran al vot captiu dins les tribus i els grans clans familiars jordans vista la falta d'alternatives reals que motivin els ciutadans.

En aquests anys, el poder jordà ha actuat de dèspota il·lustrat pensant que els beneficis de la pau acabarien convencent si no els detractors almenys els indecisos. Entre mig, però, Rabin va ser assassinat i els laboristes israelians han hagut de cedir el poder a la dreta intransigent. Ara molts jordans se senten com la clientela del Hard Rock Cafe Nadia Tubia, que es queixava al mateix *The Star* de la falta de perícia dels cambrers, poc acostumats a l'eficàcia que si més no caracteritza aquests locals en altres indrets. La clientela trobava intolerable que li haguessin servit un whisky en un got de vi. Als jordans se'ls pot acabar d'ennuegar la pau si els llencen més insults pel broc gros. ■

JOAN ROURA

"El boicot de l'oposició a les eleccions legislatives jordanes sacseja els dirigents del país, que han xocat, durant el procés de pau, contra la intransigència israeliana."

Joan Romero, secretari general del PSPV, al costat de Ciprià Ciscar, secretari d'organització del PSOE, durant la conferència de premsa del passat dia 29 d'octubre a la seu dels socialistes valencians. Tots dos es van mostrar confiats en la resolució de la crisi.

PSPV: crònica d'una fractura

El PSPV es troba immers en una cruenta batalla interna que enfronta els guanyadors del vuitè congrés amb els seguidors de Ciprià Ciscar i de Joan Lerma. Amb tot, el dia 8 de novembre es podria resoldre finalment la crisi dels socialistes.

"Açó és la guerra i arribarem fins al final", comentava l'altre dia —des de les penombres i en privat— un destacat líder socialista, defensor a ultrança de l'executiva del PSPV encapçalada per Joan Romero. Fet i fet, en aquesta guerra que enfronta lermistes i ciscaristes contra el sector triomfant al vuitè congrés —celebrat ara fa escassament quatre mesos—, tots volen arribar fins al final.

Quatre mesos durant els quals el secretari general, Romero, a penes si ha pogut alenar assetjat tothora

pels seus rivals al si del partit.

A Romero, però, el bombardeig de l'artilleria pesant li arribava el propassat 25 d'octubre —acabats ja els congressos comarcals—, quan els secretaris generals de la Plana Baixa i la Marina Alta, Ernest Fenollosa i Adolf Utor respectivament, li posaven sobre la taula una moció de censura avalada per 89 signatures entre les quals hi havia la d'Antonio Moreno portaveu del grup a les Corts Valencianes.

La inexistència d'una política coherent d'oposició a la dreta valenciana en el poder, la manca d'un

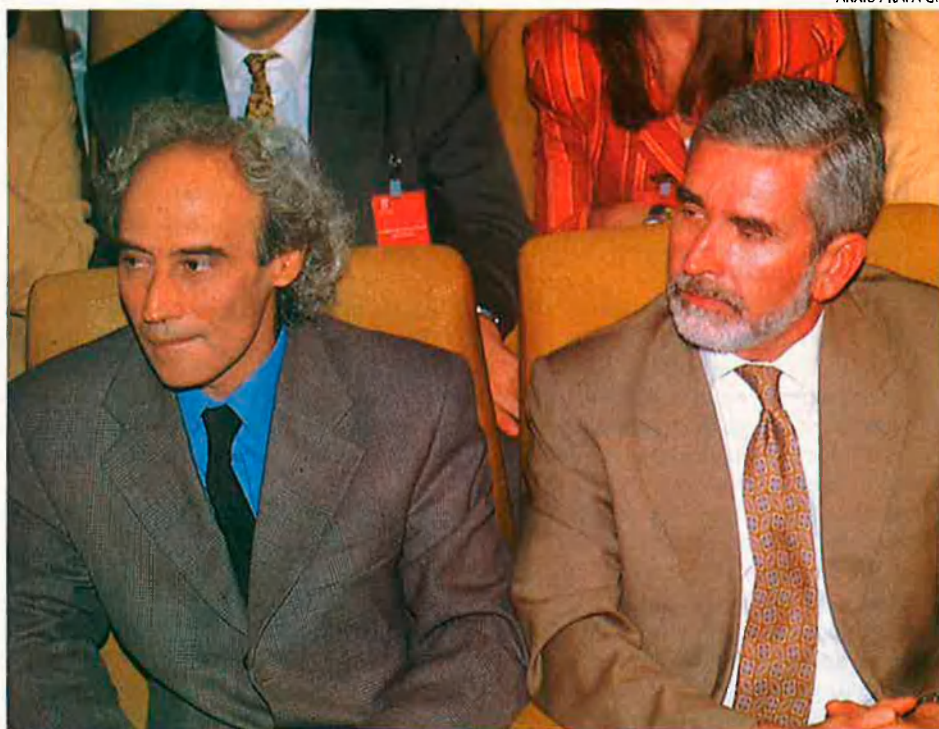
projecte de renovació i progrés, la fractura al País Valencià del model de partit aprovat al 34 congrés federal, la incapacitat de la comissió executiva nacional per aconseguir la cohesió interna del PSPV-PSOE i la necessitat d'articular mecanismes democràtics en el partit, han estat els arguments dels rivals de Romero exposats en el document de moció de censura. Els revoltats, demanaven també que el comitè nacional, màxim òrgan del partit entre congressos, es reunira en el termini de cinc dies per tal de debatre la moció, un termini que si s'haguera acceptat, hauria deixat

sense marge de maniobra els partidaris de Romero. Així que l'executiva valenciana, va tancar files i va decidir que la data seria el dia 22 de novembre a fi de propiciar un debat en profunditat davant d'una moció —en paraules d'Ignasi Pla, secretari d'organització—, qualificada d'"inèdita".

Finalment ni una data ni l'altra. La intervenció des de Madrid de Joaquín Almunia ha estat decisiva en aquest sentit, tot i que encara no han quedat clares les seues intencions. En bona part, perquè Almunia va optar per enviar a València el dijous dia 29, amb les seues propostes, el secretari d'organització del PSOE, Ciprià Ciscar, un dels protagonistes més capitals, al costat de Joan Lerma, en el conflicte dels socialistes valencians. Naturalment la presència oficial de Ciscar ha provocat no pocs comentaris encesos en les files dels romeristes, que han criticat la condició de Ciscar com a jutge i part. Fins i tot s'ha parlat d'un escrit de recusació a Ciscar signat per dotze secretaris comarcals i dirigit a Joaquín Almunia mentre que públicament només Alfonso Guerra s'ha manifestat contra la inoportunitat que siga Ciscar justament l'enviat per a la pacificació. Cal dir a més que Ciscar, igual que l'ex-president de la Generalitat valenciana Joan Lerma, han gosat a dir que no participen en el conflicte.

Amb tot Ciscar i Romero, asèptics i serens, no varen perdre les maneres en la conferència de premsa que van oferir el dia 29 d'octubre alhora que tots dos es van mostrar confiats en la resolució de la crisi. Paral·lelament 112 alcaldes socialistes presentaven un manifest de suport a l'actual executiva. Manifest que insistia en la legitimitat de l'equip de Romero i criticava la moció de censura.

Un principi d'acord? De moment, Ciprià Ciscar, els 24 secretaris comarcals del PSPV, i l'executiva han acordat la celebració de dos reunions del comitè nacional per al proper dia 8 de novembre. A la primera de les reunions Romero farà una oferta d'integració que si fracassa donarà lloc a una segona

Tant Ciprià Ciscar com Joan Lerma han negat públicament que tinguen res a veure amb la crisi interna del PSPV.

on es debatrà la moció de censura.

Romero guarda zelosament la seua proposta d'integració i ja ha dit que només la sabrà en el seu moment Joaquín Almunia.

Malgrat els intents de pacificació, la impressió general és que la resolució de la crisi dels socialistes valencians és encara llunyana. La fractura interna és molt forta i les posicions dels diferents bàndols cada volta fan preveure un major acarnissament.

La premsa s'ha fet ressò aquests dies que tant per a lemmistes com per a ciscaristes la solució passa perquè Romero elimine la meitat de la seua executiva, una mesura

del tot impossible i que en el fons —i segons els analistes— cerca la dimissió de Romero.

Per acabar-ho d'adobar, el dijous dia 30, dos dels pesos pesants de Romero, Vicent Garcés, d'Esquerra Socialista, i l'ex-ministre Antoni Asunción van revifar els afiliats agrupats a l'entorn del Moviment pel Canvi, mentre que Garcés a més proposava la celebració d'un referèndum entre els socialistes valencians a fi de provocar la retirada de la moció de censura.

La petició no gaudeix del vist-i-plau d'Asunción, ni tampoc de cinc dels membres de l'executiva que van assistir a la reunió, hi encara menys de Joan Romero.

"La moció —ha declarat Vicent Garcés a EL TEMPS— no té fonament polític, no té precedents, recobreix una lluita pel poder d'aquells que es senten desplaçats després d'haver perdut al vuitè congrés. Està desconcertant l'electorat... ha d'haver-hi una solució que no siga a porta tancada i a les fosques, que a més partescia d'acceptar la legitimitat democràtica que el vuitè congrés va donar a l'actual executiva. Que decideixca la militància en un referèndum sobre la necessitat d'una moció i per tant de la convo-

D'esquerra a dreta, Ciprià Ciscar, i Joan Lerma durant el vuitè congrés del PSPV-PSOE celebrat a València aquest estiu passat. No pocs romeristes han criticat el paper de Ciscar com a jutge i part en el conflicte.

"Sóc moderadament optimista"

—Senyor Joan Romero, en el seu partit l'han acusat d'haver-se aproximat molt a Eduardo Zaplana essent com és vostè el secretari general del PSPV. Troba just aquest greu retret polític?

—No mereix contestació, seria posar-se al mateix nivell de qui fa aquesta inqualificable afirmació... *Las Provincias*, que és el diari oficial del senyor Zaplana, està bastant incòmode amb el secretari general dels socialistes valencians, prova que realment estan inquiets per la tasca d'oposició desplegada fins ara. Els tres mesos escassos al front de la secretaria general demostren que en efecte hi ha bastants línies d'oposició radical al PP. En tres camps, en la denúncia per no defensar els nostres interessos enfront de Madrid; en la denúncia per la desastrosa situació pressupostària de la Generalitat valenciana, molt greu, la gestió és caòtica; en tercer lloc hem insistit molt a criticar el retall de les llibertats, sobretot a propòsit de la manipulació, la censura, la gestió opaca dels responsables de la ràdio i de la televisió valenciana en mà del govern Zaplana. Una oposició radical també en aquest cas i que si cal arribarà als tribunals.

—Abonar el pacte lingüístic proposat pel govern Zaplana ha estat una decisió políticament sincera o una simple qüestió d'estratègia que resultava del tot inevitable?

—Ehhh... no... la resposta queda en el primer pla. Un país es defineix per dues qüestions fonamentals, un territori amb una història i una llengua. Mal negoci per un país quan el seu element definitori central, que és la llengua, no és motiu d'unió. Més enllà del que tots coneixem de l'origen del conflicte i del seu revifament en determinats moments de la nostra història. El fet és que la situació actual és de conflicte... s'ha de donar un marge de confiança com han fet altres partits i institucions, han entès que aquesta podia ser una possibilitat, que el dictamen del Consell Valencià de Cultura (CVC) podia ser una "via adequada", terme que va emprar l'Institut d'Estudis Catalans. Ara cal esperar. El que van fer els socialistes, el secretari general que et parla, és deixar una porta oberta. Si la proposta de Zaplana és sincera, ho veurem tot seguit, després del dictamen del CVC.

D'altra banda, la resolució del conflicte per als socialistes ha de passar per tres coses. Primer, que qualsevol pro-

posta que puga partir del dictamen del CVC siga una proposta que gaudezca del suport de la comunitat científica. Segon, que el punt de partida han de ser les Normes del 32; i tercer, que el debat de la proposta partecsa del poble valencià i no de fora del país. S'ha de deixar treballar al CVC.

—*Lermistes i ciscaristes pensen que sense la dimissió de la meitat de l'executiva no hi haurà cap possible acord d'integració. Passa per ací la solució a la crisi del PSPV?*

—La solució al debat intern del PSPV està en aquest moment pendent d'una proposta del secretari general que ara

DAVID VIJUESCAS

Joan Romero, al seu despatx en la seu del PSPV-PSOE al carrer d'Albacete de València: "Hi ha bastants línies d'oposició radical al PP".

et parla que passa per tres elements: fer veure als nostres electors que som capaços de superar els nostres debats interns, la proposta vindrà animada per l'autonomia i la sobirania de la federació valenciana i serà una proposta pensada per construir sobre la base de les decisions democràtiques del congrés. S'ha de fer compatible el canvi amb un major grau de cohesió. Aquestes propostes constructives no les donaré a conèixer...

—Això li ho han criticat molt...

—Així serà, no ho donaré a conèixer, és la meua responsabilitat, vull assumir-la... en la vida hi ha moments en què determinades persones han d'assumir responsabilitats. Jo, vull assumir aquesta responsabilitat. Ja faré coneixedor al meu comitè nacional de la proposta i aquest ja es pronunciarà. Si la proposta té suport, el PSPV haurà acabat el seu debat. Sóc moderadament optimista.

—De moment als seus opositors no els consola aquesta posició. Els seus rivals diuen que la solució exigeix la seua dimissió...

—Bé, és evident que hi haurà un congrés, que els congressos determinen i que això s'ha de tenir en compte. Les resistències i la revisió de plantejaments democràtics a vegades emfatitzen un dèficit democràtic en determinats grups o en algunes persones.

—I no ha pensat de dimitir?

—No. Tinc un compromís. Tinc un projecte de partit moderat de centre-esquerra, dirigit a amplis sectors socials, concebut per a il·lusionar, no per a resistir, un partit més atent a les senyes d'identitat del País Valencià, no un partit nacionalista, un partit que incorpore de veritat la cultura democràtica, més obert... amb aquests supòsits vaig arribar a la secretaria general per majoria i aquests supòsits són irrenunciabls. **Francesc Viadel**

Imatge d'un triomfal Joan Romero eixint victoriós del vuitè congrés del PSPV. Ha donat pas a la d'un Romero preocupat per l'assejament dels enemics del seu propi partit.

catòria d'un congrés extraordinari".

A la vista dels fets és evident que Joan Romero es troba atrapat en un dramàtic carreró sense eixida que mina per moments les seues energies i capacitats de maniobra.

La lluita pel poder protagonitzada pel dos grans derrotats en el vuitè congrés, Ciprià Ciscar i Joan Lerma, està esgarrant les entranyes del PSPV.

Les acusacions contra els revoltats com més va guanyen més virulència. Tampoc no han faltat episodis grotescos com el que fa uns dies tingué per protagonista Josep Maria Cataluña, membre del PSPV i vice-president de Bancaixa, que sembla que va confessar a membres de l'executiva que havia signat la moció després que li telefonara a les tres de la matinada Joan Lerma. No obstant això, Cataluña ha negat aquest punt.

La sensació en medis polítics és que Romero ho té molt difícil per remuntar aquesta greu crisi encara que no tots són d'aquest parer. Per exemple Emili Gregori, secretari general socialista de la Ribera Alta, diu: "caldrà, si arriba a discutir-se una moció de censura, veure què passa amb tota la gent que l'ha subscripta d'entrada. Hi

Romero es troba atrapat en carreró sense eixida que mina per moments les seues energies i capacitats de maniobra.

ha hagut moltes pressions i tal vegada a l'hora d'expressar el vot secretament molts diran què pensen de veritat. Del que estic segur és que tota aquesta situació no s'hauria arribat a produir si Romero haguera perdut el vuitè congrés per tres vots".

En tot cas, la lluita és, per dir-ho metafòricament, a vida o mort. Romero ja ho ha advertit: si la moció cau, en el PSPV, hi haurà "transformacions molt profundes". No cal dir que si la victòria és finalment del *diumvirat* de ciscaristes i lermistes, la transformació també serà ben profunda, tan profunda com la d'un fossar.

Apostar per la victòria d'un bàndol o de l'altre es fa molt difícil. Romero, gaudeix de la legitimitat que li atorga el vuitè congrés, per tant de la força moral, i també –i això és molt important– del suport de la premsa de caire progressista. Però al secretari general li falten "fontaners". Un equip expert d'especialistes de la intriga política, tan necessari en aquests casos de tensió extrema.

D'altra banda, l'ex-president Joan Lerma, és un tauró de la política, un contrincant duríssim, veterà, que encara és capaç de convocar l'entusiasme de no pocs seguidors.

Ciprià Ciscar, en canvi, és sibil·lí, astut, pacient i en els cercles del PSPV hi ha qui diu que ambiciona la secretaria general.

La partida, doncs, és servida. El PSPV, però, juga amb el temps en contra. El cas és que si prospera la moció de censura, caldrà crear una gestora que organitze la celebració d'un congrés extraordinari i després, encara, s'haurà de fer la tria d'un candidat per a les eleccions autonòmiques. Acomplir tot aquest llarg procés, els socialistes valencians, ja tindran al damunt les eleccions autonòmiques...

Francesc Viadel

Uns milicians fan escarni d'unes peces espoliades en un temple, durant la guerra civil. La revolució de l'estiu del 36 fou una tragèdia per moltes obres romàniques.

El sempre cobejat art romànic

L'espoliació del patrimoni artístic religiós encara continua al nostre Pirineu occidental. Malgrat els esforços de les autoritats eclesiàstiques i civils per garantir-ne la seguretat, el fabulós llegat romànic és un botí irresistible per als successors d'Erik el Belga.

Després de gairebé un mil·lenni d'existència pacífica, el segle XX ha estat de convulsió constant per a l'art romànic del Pirineu. El redescobriments de les essències nacionals a l'Edat Mitjana, tesi propugnada pel romanticisme a tot Europa, va donar publicitat a uns estils artístics que s'havien perdut en el passat. A Catalunya ben aviat sorgí l'interès pel romànic. De primer, de la mà d'entitats excursionistes que el ressenyaven i, tot seguit, de la Mancomunitat que s'esforçà a

protegir-lo —amb el projecte de museu nacional de Catalunya pensat per Prat de la Riba l'any 1905—. Simultàniament i sense cap legislació que els posés entrebancs, col·leccionistes i antiquaris, tant catalans com estrangers, hi van fer un bon negoci comprant i venent a tort i a dret.

El primer terç de segle transcorregué com una cursa contra rellotge per mantenir el patrimoni en dipòsits públics i evitar que en continués l'evaporació. La Junta de Museus comprà els conjunts murals del Pirineu, salvant-

ne així les representacions més importants. Malgrat tot, per a algunes obres aquesta mesura arribava tard; així en el cas de les pintures de la col·legiata de Santa Maria de Mur, al Pallars Jussà, que el 1915 iniciaren un periple que les havia de portar fins a l'altra vora de l'Atlàntic, concretament al Museum of Fine Arts de Boston.

La revolució de l'estiu del 1936 i la guerra subsegüent foren una tragèdia en molts aspectes, també per al patrimoni artístic. Al Pirineu, la majoria d'imatges cre-

mades eren romàniques. Després d'aquest enorme dalta-baix, el patrimoni romànic seguí un camí insegur, si bé constant, cap a l'estabilització; allotjat al Museu Diocesà de la Seu d'Urgell, creat el 1957, o al fons del Museu Nacional d'Art de Catalunya.

Actualment hi ha lleis espanyoles i catalanes que regulen i protegeixen el patrimoni artístic. Les institucions del país fan feina per conservar, restaurar i tenir una catalogació exhaustiva de les obres. El repòs segur per al patrimoni romànic potser és a prop, però el tràfic d'obres d'art fa moure importants quantitats de diners i, de moment, no donen opció a abaixar la guàrdia.

Estupefacció. Un diumenge entre tants, a principi d'aquest mes d'octubre, els feligresos de Vilac, prop de Viella, anaven a l'església a oir missa. Els veïns es van sentir contrariats quan van comprovar que els faltaven quatre imatges: una talla romànica del segle XII i tres més del segle XVIII. Segons els indicis, els lladres havien forçat la porta de l'església i, després d'un examen acurat, se n'havien endut les imatges més valuoses. Encara sort que algunes peces d'art de l'església de Vilac havien anat al Museu de la Vall d'Aran de Viella. Aquest fet ara alleujava els veïns, tot i que en el seu moment hi havien estat en desacord.

Robatoris com el de Vilac, tan senzills i impunes, n'hi ha haguts periòdicament al Pirineu. El cas immediatament anterior va ser el mes d'agost. Els lladres van actuar al poble d'Estavill, a la Vall Fosca, on tan sols van haver de fer saltar un cademat per entrar a l'església. Aquest cop també foren molt minuciosos; només es van fixar en tres talles dels segles XII i XV, que van arrencar amb compte del pedestal i van deixar les altres, rèpliques recents dels originals que es troben al Museu Diocesà de la Seu d'Urgell.

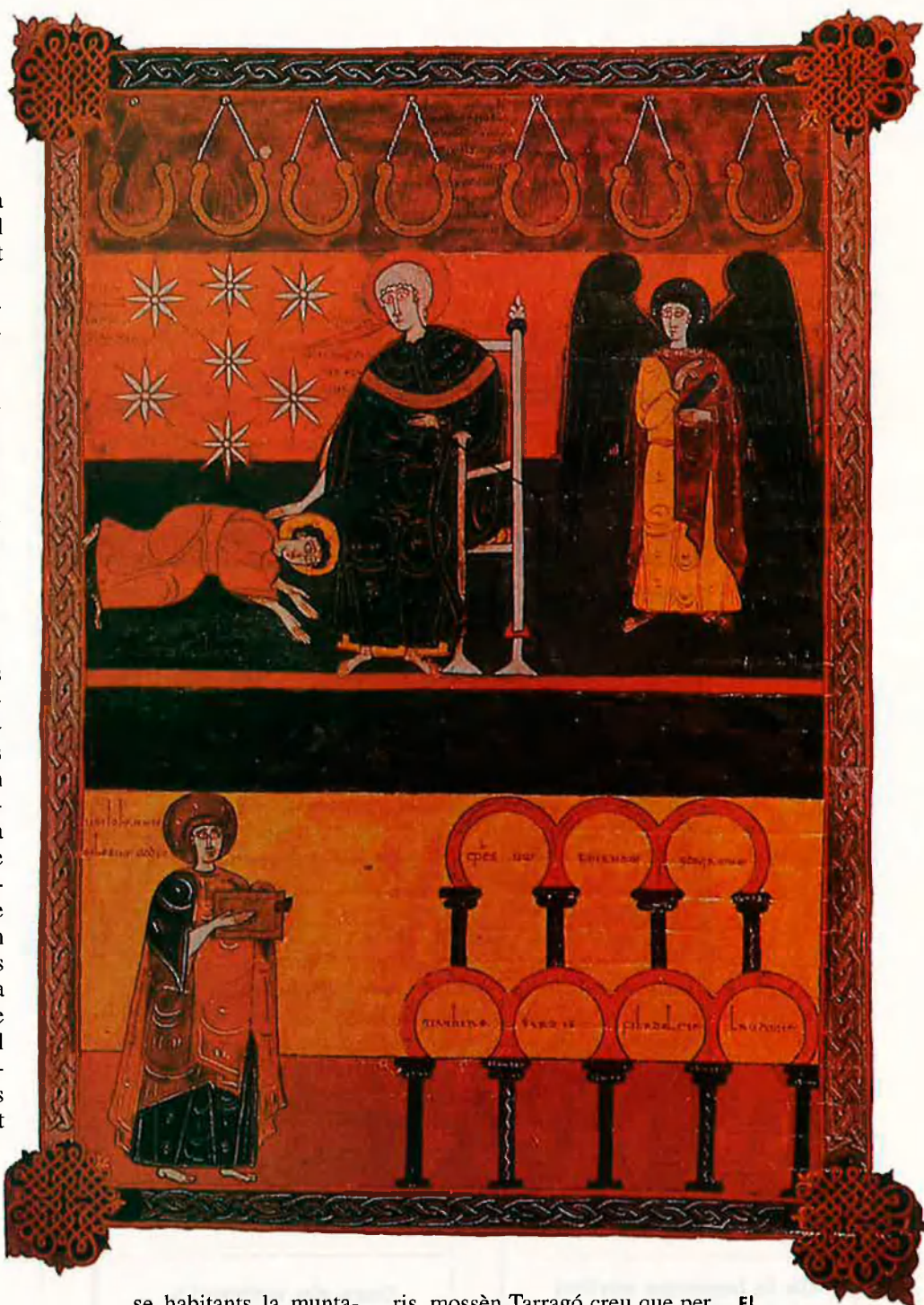
Des que l'emigració del camp a les ciutats va deixar gairebé sen-

se habitants la muntanya, el patrimoni artístic de les seves esglésies ha estat presa fàcil dels qui s'hi han interessat. Per a mossèn Jaume Tarragó, delegat de Patrimoni Artístic del bisbat de la Seu d'Urgell, la voluntat dels veïns dels pobles que s'oposen al trasllat de les obres al Diocesà o a una substitució per còpies s'ha de respectar perquè són "imatges de devoció, estimades i fetes per a aquest fi".

Amb relació als recents robato-

ris, mossèn Tarragó creu que per més que es faci, sempre hi ha el risc que les obres siguin robades, si bé proven de protegir al màxim les que tenen més valor. Amb tal propòsit, el bisbat manté contactes amb els municipis i consells comarcals de la diòcesi, i amb representants de la Generalitat, per aconseguir més col·laboració a l'hora de reforçar la seguretat a les esglésies. Els mètodes que s'apliquen a aquest fi van des de protegir les imatges

El Beatus de Liébana és una de les poques peces que afortunadament s'han recuperat. El percentatge d'obres que es recuperen amb prou feines sobrepassa el 10%.

Les desaparicions i recuperacions de peces romàniques continuen. El gràfic de l'esquerra indica els últims motius que han estat al centre de la polèmica sobre la seguretat d'aquestes obres d'art.

en vitrines antibales, a la instal·lació d'alarmes, o a substituir-les per còpies quan és possible.

Seguir el rastre. Una mesura de seguretat passiva és la de fotografiar les obres d'art i tenir-ne totes les dades. La fitxa resultant és l'única possibilitat que permetrà de seguir la pista de l'obra en cas que sigui robada. El bisbat de la Seu d'Urgell va comprovar l'efectivitat d'aquesta mesura quan el gener d'enguany la guàrdia civil va recuperar a València el valuós Beatus de Liébana, un còdex del segle X, robat del seu Museu Diocesà el setembre de l'any passat.

Segons fonts de la Brigada de Patrimoni dels Mossos d'Esquadra, encarregats de la investigació del robatori de Vilac, la recuperació d'obres d'art religiós és "qüestió de molta sort". Si no hi ha més pistes, la recerca comença amb la difusió de les dades de l'obra robada entre els altres cossos de seguretat, la guàrdia civil i la policia espanyola. A continuació, es fa un seguiment dels circuits de compra-venda d'art, però la tasca sempre és lenta perquè els espoliadors acostumen a "fer dormir" l'obra fins que l'enrenou ha passat. El percentatge d'obres que es recuperen amb prou feines sobrepassa el 10%, i és que buscar aquestes obres és com treballar a les fosques.

Jordi Suca

Volta al món i tornada al Born

El retaule d'Abella de la Conca és, juntament amb el Beatus de Liébana, un dels pocs casos afortunats en els quals una obra d'art religiós ha estat recuperada anys després de desaparèixer.

Peça gòtica realitzada el segle XIV pels germans Serra, el retaule d'Abella fou robat de l'església parroquial el 1972. Tal com explica mossèn Tarragó, l'obra havia estat a Barcelona a l'Exposició del 1929, i per aquesta raó se'n conservaven fotografies i dades que es pogueren transmetre a la Interpol. Van passar uns anys de recerca, però finalment fou la *divina providència* que va permetre una inesperada recuperació: un traficant d'art provava de vendre'l a Nova York sense sortir-se'n, llavors va tenir la pensada d'oferir-lo al MNAC i al Museu del Prado. Els museïstes catalans li van seguir la veta mostrant el seu interès i, aquest cop sí, amb la intervenció de la Interpol van aconseguir de tornar-lo a Catalunya. J. S.

De la ingènua veritat i altres contes valencians

Eduard Soleriestruch

En la dècada dels cinquanta, la narrativa curta va fer un paper important en la normalització del panorama literari valencià. El present volum recull narracions d'Eduard Soleriestruch publicades a finals dels anys cinquanta i principis dels seixanta.

Bromera

"Els Nostres Autors", 36

Curs de valencià 45 unitats didàctiques

T'ajudarà a preparar l'àrea 3 de domini pràctic del sistema lingüístic elemental i mitjà de la Junta Qualificadora de Coneixements de València

Denes 10 Editorial

Llibre de les meravelles del món

Marco Polo

El Llibre de les meravelles del món és una obra que al llarg dels temps ha estimulat la fantasia dels somiadors i la curiositat de comerciants i aventurers. Per primera vegada, en català, una versió integradora i actual d'aquest llibre legendari.

Edicions del Bullent

"Torsimany"

Generalitat de Catalunya

Gestió i orientació
sobre qualsevol tipus
de consulta, tràmit, etc

Moltes oficines arreu de
Catalunya al seu servei.
Consulta quina és la més propera

Noves tecnologies:
Servei de vídeo-conferència
Catàleg informàtic
Escanejat de documents

OBS Virtual

Informa't

i

Per a més informació, o per conèixer
quina és l'Oficina de Benestar Social més
propera dirigiu-vos a la
Direcció General d'Acció Cívica
del Departament de Benestar Social,
truqueu al

900 300 500

o bé per Internet a:
<http://www.gencat.es/benestar>

OBS

Oficines de Benestar Social

La Generalitat a prop de la gent

"No crec que hi hagi cap escissió"

Eberhard Grosske, coordinador general d'EU-Balears, parla de la crisi de la seva formació, d'IC, de Galícia i es manifesta convençut que no hi haurà cap escissió com a conseqüència de les divergències que han aparegut a Mallorca i Menorca.

Vostè ha dit que la coalició gallega tenia com a objectiu bàsic evitar el que ha passat: que el Bloque Nacionalista Galego superés el PSOE.

—Sí, la veritat és que em referm en totes les crítiques fetes a aquesta coalició. Una era aquesta. Hi ha una enorme contradicció entre el pretès discurs d'unir l'esquerra contra la dreta, i no solament marginar el BNG sinó a sobre muntar una coalició contra el BNG, la qual cosa es va veure molt clarament durant tota la campanya. A més, era una coalició sense programa —primer decidiren els llocs—, i això va contra el nostre "programa, programa, programa". I finalment, aquesta coalició no ha produït un discurs polític renovat, sinó que s'ha limitat a reivindicar el felipisme...

—Deixem Galícia. EU-Balears sempre ha tengut una bona relació amb IC. Com viu la situació ara?

—Tot procés de trencament és negatiu, però a vegades és inevitable: l'actitud d'Iniciativa ho ha fet inevitable.

—Per què?

—Perquè ha trencat el lligam confederal de no interferència en cada territori. És la tercera vegada que fa una maniobra d'aquestes característiques. A principis dels noranta donà suport a Iniciativa Canària, que finalment va ser una escissió d'IU-Canàries i que passà a formar part de Coalició Canària, que després ha estat un dels pilars del govern del Partit Popular. Un altre cas va ser quan donà suport a Euskadiko Ezkerra en detriment d'EU, la història ha demostrat que EE ha estat fagocitada pel PSOE, mentre que EU del País Basc ha surtat. I ara la coalició gallega.

—Parlem de Balears. Dins EU hi ha sectors crítics, tant a Mallorca com a Menorca. Creu que pot haver-hi una escissió?

—A veure... A Esquerra Unida de les Illes Balears hi ha una enorme pluralitat. No tots els sectors han valorat la crisi de la mateixa manera... això és bo, és

positiu, crec jo. A partir d'aquí s'han de dir dues coses. Una, que la posició majoritària en EU-Balears és amplament majoritària. Dues —i més important— totes les tendències hem sabut viure en un clima de tolerància i de recerca de síntesi. Les majories respecten les minories i aquestes —i això és importantíssim— respecten les majories. Jo no veig cap moviment d'escissió. Però no som profeta ni depèn de mi. No ho preveig, però si hi hagués un grapat de gent que volgués anar-se'n, no seria jo qui els hi retragués res, cadascú ha de tenir la possibilitat de defensar les seves idees.

—El fet, però, és que hi ha gent d'esquerres que considera més renovadora una opció tipus IC que no l'EU oficial que vostè representa

—A veure. Aquesta EU, "oficial" que diu vostè, que jo represent és una esquerra profundament renovada. El que no em sembla massa renovador és un acostament al PSOE partint d'una subordinació

programàtica... I si m'ho permet, aquesta visió... es pot parlar de la seva revista?

—És clar

—Doncs, aquesta visió que es respira des d'una posició nacionalista com és la que inspira EL TEMPS, de veure amb franca hostilitat l'EU "oficial"... jo no l'acab d'entendre. I en canvi es veu amb extraordinària simpatia aquells moviment que, dins EU, volen un acostament al PSOE, que

"A Balears totes les tendències d'EU hem sabut viure en un clima de tolerància i de recerca de síntesi. Les majories respecten les minories i aquestes —i això és importantíssim— respecten les majories."

són una claríssima regressió des del punt de vista de la concepció de l'estat, perquè el PSOE, per exemple, és un partit dins el qual es donen discursos que plantegen reformes electorals per evitar "brots" nacionalistes....

—A pesar d'aquest interès que —diu vostè— alguns potser tenen a exagerar-ho, sembla que a Menorca hi ha hagut...

—No, no. Jo no he dit que ningú tenguí, ni la seva revista ni vostè, cap interès a exagerar res. El que dic és que això no crec que porti a cap moviment d'escissió i que aquí sempre hem viscut en un clima de concòrdia.

—A Balears, com a Galícia, hi ha un Partit Popular hegemònic i una oposició per a la qual sembla que la lluita fonamental sigui veure qui és el segon...

—Potser... però aquí és diferent perquè el 1999 el Partit Popular

s'hi veurà afectat. Però sí: aquí, com a Galícia, és encara més necessari fer el màxim esforç per aconseguir la unitat de l'esquerra. L'endemà de les eleccions gallegues vaig llançar públicament aquest repte. La qüestió és veure quina és la concepció de cada un sobre la unitat de l'esquerra. Nosaltres plantejam a totes les forces d'esquerra de Balears —PSOE, Federació d'Esquerra Nacionalista (PSM-Mallorca; PSM-Menorca i ENE-Eivissa), Els Verds i Esquerra Republicana de Catalunya— una proposta d'unitat. Volem assegurar-nos ara mateix i parlar de programes. Estam oberts a qualsevol cosa. Aquesta és la manera de fer les coses. Així ho feim a Eivissa, per exemple. Però és clar, nosaltres no plantejam acords per aconseguir determinats llocs en una llista, sinó acords programàtics que requereixen assegurar-nos ara, no quate mesos abans d'unes eleccions, i que necessiten comptar amb tothom, sense excloure ningú. De moment a Eivissa funciona, almenys es parla i això es bo. Però a totes les Balears, no. No interessa al PSOE, ni al PSM, un plantejament així.

—Parlant d'Eivissa, com valora la tasca de la senadora progressista, Pilar Costa?

—L'experiència ha estat molt positiva, especialment perquè ha generat un moviment d'il·lusió. En aquest cas crec que es compleixen tots els requisits del model balear de pacte pre-electoral, tan diferent del galleg. Ja sé que arribar a un acord per a les autonòmiques i municipals és molt més complex que no en el cas de la candidatura de Pilar Costa, però el plantejament de partida em sembla absolutament correcte.

—I el pacte de progrés del Consell de Mallorca?

—És un pacte que ha acusat la improvisació amb què es va fer. Això avala el que deia: la necessitat de parlar de pactes molt abans. Però a pesar de l'ample espai ideològic —des d'UM a nosaltres— i dels punts progressistes que no s'han acomplert, és globalment positiu.

—Tornaria repetir el vot afirmatiu a la investidura de Munar com a presidenta del Consell?

—Sí.

Eberhard Grosske considera que és necessari fer el màxim esforç per aconseguir la unitat de l'esquerra partint de la base dels programes: "Nosaltres no plantejam acords per aconseguir determinats llocs en una llista, sinó acords programàtics que requereixen assegurar-nos ara, no quate mesos abans de les eleccions."

Miquel Payeras

Pujol anima el mallorquinisme

El president de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol, es mostrà partidari, durant la visita que realitzà a Palma convidat per l'Obra Cultural Balear, que els mallorquins expressin el seu nacionalisme a través del mallorquinisme, fugint del pancatalanisme.

Pujol insistí diverses vegades sobre la mateixa qüestió. El president català ho va dir durant la conferència de premsa del matí, ho repetí a l'horabaixa i, també, al vespre: "sempre he defensat que els mallorquins han de ser mallorquinistes. Que cada poble faci el seu camí... i ja ens trobarem". Així de clar i llampant s'expressà Pujol. Per reforçar encara més la seva tesi, explicà que ja el 1950 era d'aquesta opinió. En aquell temps el jove Pujol mantenia correspondència amb altres joves nacionalistes mallorquins que volien crear algun cercle nacionalista a l'illa. En una carta adreçada a Pau Llabrés (que l'historiador David Ginard ha fet pública en un treball sobre els intents de crear grups nacionalistes durant els anys cinquanta) l'activista Pujol així s'expressava: rebutjava la idea del pancatalanisme polític i feia vots perquè els mallorquins trobassin a través del mallorquinisme la forma d'expressió natural de la seva identitat nacional. Aquesta antiga anècdota serví a Pujol per dir que no ha volgut ni voldrà mai fer res que pugui ser entès a les Balears "com una ingerència".

La visita. Poc després de les nou del matí del dimarts 28, aterraven a Palma Jordi Pujol i els seus acompanyants. Es dirigiren cap el *centre d'operacions*, el luxós hotel Valparaíso, en el qual l'entitat organitzadora de la jornada, l'Obra Cultural Balear (OCB), havia fet la reserva d'habitacions i d'espais destinats a reunions, rodes informatives, etc.

En una de les sales Jordi Pujol va mantenir una reunió amb el president i la junta directiva de l'OCB i, posteriorment, una altra amb una nodrida representació del món empresarial mallorquí, especialment amb l'hoteler.

Passades les dotze del migdia va arribar el moment de la conferència de premsa, acompanyat d'Antoni Mir, president de l'OCB. El

Jaume Matas va anunciar a Jordi Pujol la voluntat del Govern balear de fer-se càrrec de la recepció de TV3 a les Illes.

president català expressà les bones relacions que manté amb el Govern balear des que, el gener de 1993, havia fet la seva primera visita privada a Palma, també convidat per l'OCB, i que serví per iniciar els contactes que posteriorment fructificaren en les reunions semestrals entre els dos governs. En aquest sentit recordà que la darrera trobada, ja amb Jaume Matas com a president balear (Pujol començà les relacions amb Canellas, després amb Soler i, ara, amb Matas) es va celebrar a Barcelona el passat mes de maig. Durant la con-

ferència informativa, el president Pujol opinà sobre diverses qüestions de política general espanyola (decret Aguirre, situació econòmica...) i internacional (la crisi de les borses internacionals) i, sobretot, explicà que les relacions entre els governs de les Balears i de Catalunya es fan amb el màxim respecte: "des de sempre hem procurat entendre què són les Balears en general, i Mallorca en particular, i sabem que tenim un tronc comú que ens uneix, però també tenim les nostres diferències i, per tant, aquestes relacions s'han de mantenir sempre, i nosaltres ho fem, en la lleialtat i sense ingerències". Val a dir que en una entrevista publicada el diumenge anterior pel *Diari de Balears*, Pujol refermava aquesta visió i concretava que el seu interlocutor lògic era el Govern balear. Tanta insistència a realçar les relacions institucionals de govern a govern mostren una intenció evident del president Pujol de no voler veure's implicat en diversos punts *calents* de la vida política insular. Per emmarcar correctament la qüestió s'ha d'explicar que l'OCB té un contenciós obert amb el Govern balear, ja que el president Matas vol responsabilitzar-se de la recepció de TV3 i Canal 9, que fins ara és en mans de l'entitat privada Voltor, nascuda en el si de l'OCB. Per altra banda, durant els darrers dos anys el Consell de Mallorca, governat pel Pacte de Progrés (PSOE, PSM, UM), ha provat d'aconseguir acords culturals bilaterals entre el Consell i la Generalitat de Catalunya que fins

ara no s'han concretat. Com deia el responsable de cultura del Consell, Damià Pons, en l'entrevista que li va fer aquest setmanari (núm. 695) potser aquesta manca d'acord s'explica perquè "el govern de la Generalitat intenta evitar una aparença de decantament cap el Consell que pugui entrebancar les seves relacions amb el Govern balear".

Després d'un passeig cultural pel centre de la ciutat –sota una intensa pluja–, Pujol dinà amb Matas. Passades les quatre de la tarda tots dos presidents van comparèixer en una conferència de premsa (no anunciada per l'organització) que serví sobretot perquè Matas explicàs que havia demanat a Pujol que fes el possible perquè l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) tingués cura d'acceptar moltes més paraules del parlar quotidià mallorquí i balear dins la "legalitat" lingüística, al mateix temps que convidà la Generalitat a col·laborar en el projecte d'adquirir la "ca-

laixera" de can Moll: els milions de fitxes del fons Alcover-Moll que serviren per fer el Diccionari Català-valencià-balear. Igualment, Matas aprofità per dir que havia explicat la intenció del seu govern d'"assumir, segons el mandat parlamentari que tenim, la recepció de TV3 i de Canal 9". Sobre aquest darrer assumpte, Pujol es limità a dir: "és una qüestió que s'ha de resoldre aquí, a Balears", i a més a més expressà la seva voluntat –"fins on pugui"– de fer entendre al IEC que cal incorporar com més mallorquinismes millor al diccionari.

El nacionalisme a Europa.

Després d'una protocol·lària visita a la Casa Catalana de Mallorca, el president català va fer una conferència titulada "L'Europa que ve i el nostre paper", a les vuit del vespre, al Teatre Principal, ple d'un públic que va aplegar una àmplia representació del món polític, cultural i econòmic de Mallor-

ca. En el seu parlament, Pujol es mostrà com un fervent partidari de la integració europea, "des dels temps en què quasibé no n'hi havia, d'europèistes", i reivindicà el paper dels nacionalismes en aquesta construcció. Un paper, va dir, "que ja ha estat determinant" en l'entrada de l'estat espanyol en la moneda única. Es mostrà convençut que el nacionalisme democràtic és una força emergent dins aquesta nova Europa, i que contribuirà a fer més real una unitat, "que ningú no hi creia fins fa ben poc", que preservi el dret a la diferència per a les nacions sense estat i per a les cultures minoritàries, la defensa de les quals s'ha de fer "sense complexos d'inferioritat".

El darrer acte de la jornada va ser el "sopar cívic" que li havia organitzat l'OCB com a cloenda, que finalitzà prop de la una de la matinada.

Miquel Payeras

Jordi Pujol, durant la seva conferència al Teatre Principal de Palma. Està acompanyat per Antoni Mir (a la dreta) i pel president de les Illes Balears, Jaume Matas (a l'esquerra).

PEDRO RUIZ, RECTOR DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Text: FRANCESC VIADEL / Fotos: DAVID VIJUESCAS

"No m'imagine un rector de drete"

El rector de la Universitat de València, Pedro Ruiz, afronta a hores d'ara, juntament amb la institució que regeix, greus desavinences amb l'administració autonòmica valenciana. La polèmica lingüística és un dels principals problemes que el preocupen.

A partir del dia 1 de gener de 1998 entra en vigor l'acord pel qual el personal de la Universitat de València haurà de saber necessàriament valencià a efectes de la seua promoció i consolidació laboral. Hi ha qui ha volgut interpretar aquesta mesura com un posicionament polític d'última hora...

—Bé, en primer lloc no volem que l'acord siga una obligació... volem que s'entenga que en qualsevol país on hi ha dues llengües cooficials és normal que se sàpiguen les dues. Com que ací hem de promoure l'ús del valencià donat que la demanda de classes en la nostra llengua creix any darrere any, hem pensat que el professorat —que primerament ha de ser contractat pels seus mèrits— tinga un compromís real i no solament moral. La Universitat li facilitarà tots els mitjans perquè en quatre anys puga parlar valencià a un nivell mitjà. Així d'ací a uns quants anys hi haurà professors que no tindran cap excusa, problema ni inconvenient per poder integrar-se en la docència en valencià.

—O siga, que cada vegada hi ha més alumnes que volen les classes en valencià...

—Sí. Ja tenim tota una sèrie d'alumnes que han cursat els seus primers estudis en valencià, això és molt positiu. Ara hem de procurar que el professorat que vulga treballar a la Universitat i promocionar-s'hi, sàpiga que també ha de saber donar les classes en la llengua del país, un procés que lògicament ha de ser gradual.

—Hi ha dades d'aquesta demanda entre els estudiants procedents de la ciutat de València?

—Sí, la demanda és molt important i afecta tant gent de la ciutat de València com de les comarques del país... en algunes carreres s'ha superat fins i tot el 40% dels alumnes que demanaven les classes en valencià.

—Una normalitat, però, que alguns critiquen. Fins i tot, en les barricades del columnisme més foscant, us han acusat de violar l'Estatut d'Autonomia justament

per voler atendre aquesta demanda de què em parlàveu....

—És una crítica desenfocada i absurda. Els qui en una altra part fan valencianisme al seu aire critiquen una mesura que lògicament és conseqüent amb el que diu l'Estatut, és a dir, que el valencià ha d'estar al mateix nivell que el castellà. Però, a més a més, s'ha deformat l'acord presentant-lo com una mesura de caràcter impositiu. Vull dir que no és una imposició, sinó que és una condició lògica que han de tenir els professors per a exercir com a tals. Això només pot anar a favor del seu enriquiment cultural i d'una formació adequada per al país on han de desenvolupar el seu treball. Al cap i a la fi el valencià no és aliè al seu país, al seu poble, al lloc on treballen.

—Per cert, com encaixa Pedro Ruiz l'ambient de linxament públic generat per certa premsa valenciana?

—No ens impressiona en absolut aquesta campanya. Ja n'estem molt acostumats. Forma part de la normalitat anormal d'aquesta societat...

—Amb tot, no em negarà que és molt dur treballar en aquestes condicions exògenes.

"En la Universitat no entenem que una qüestió com la dels llibres de text no puga estar en mans de la comunitat universitària. Sembla que tot allò que puguem fer siga qüestionable..."

—Sí, però de tota manera no s'ha d'exagerar. Hi ha molta gent que entén que molt sovint es desenfoca la realitat de la Universitat i que manté per tant un criteri per damunt d'aquestes campanyes.

—S'han suprimit les competències de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana en matèria de llibres de text. Paral·lelament, però, el Consell Valencià de Cultura (CVC) ha expressat en diverses ocasions que la Universitat valenciana serà consultada sobre el conflicte lingüístic durant l'elaboració de l'informe que preparen per ordre del govern de la Generalitat. Una situació ben paradoxal, no?

—No s'entén. En la Universitat no entenem que una qüestió com els llibres de text no puga estar en mans de la comunitat científica, de la comunitat universitària. Sospitem que això entra dins d'aquesta campanya política de la qual parlàvem abans. Sembla que tot allò que fem és qüestionable. Però al capdavall la Conselleria de Cultura, i quasi totes les institucions polítiques d'aquest país segueixen ni més ni menys les mateixes normes lingüístiques que nosaltres usem... així ens trobem que sí ho fa la Universitat, es tracta de catalanisme, però si ho fa una altra institució llavors no passa res. No s'entén...

—Em fa l'efecte que han afrontat els atacs i les marginacions dels darrers mesos amb una gran dosi de precaució i cautela, no és així?

—Davant dels atacs, la Universitat ha de mantenir la seua posició, és a dir, tenir molt clar —i no perdre-la mai de vista— quina ha estat fins ara la seua trajectòria. Pel que fa al pacte lingüístic, per exemple, ja hem dit que aquest no és un conflicte acadèmic, filològic, que ni tan sols hauria de ser un conflicte!... el sentit comú i la ciència diuen molt clar que el que parlem valencians, catalans i balears és la mateixa llengua. Això no està subjecte a discussió dins del món universitari. Al CVC se li ha encomanat que emeta una dictamen, els escoltarem, caldrà esperar, però d'altra banda ja hem dit que les competències estrictament filològiques han d'estar a dins de la Universitat perquè el CVC ni té filòlegs ni persones que hagen estudiat tota la seua vida la qüestió de la llengua. La missió de la CVC tampoc no és la d'entrar en temes científics. El conflicte, el problema polític, algú l'ha provocat, l'ha inventat i ara no és tracta de resoldre'l al marge de l'opinió del món universitari.

—I elevar Lo Rat Penat i l'Academia de Cultura Valenciana a la categoria de la Universitat no és el mateix que desautoritzar-la científicament?

—Certament no és poden elevar a la mateixa categoria... no sabem quin és el projecte, el pla, però esperem que açò no passarà. Siga com siga mai no ens posarem al mateix nivell d'altres institucions que no

tenen ni la trajectòria, ni el prestigi que té el món universitari.

—I totes aquestes coses ja les ha parlat vostè amb el president de la Generalitat valenciana, el senyor Eduardo Zaplana?

—Ni vaig parlar abans de la seua proposta ni tampoc després durant tot aquest temps. Encara no hem parlat de totes aquestes qüestions, probablement perquè el president Eduardo Zaplana considera que no ha de fer-ho.

—Parlem de la Universitat d'Elx, què en pensa, senyor Pedro Ruiz?

—No l'hem criticada mai pel fet que nasquera sinó perquè ho fera a costa de l'amputació de la d'Alacant. Una amputació que és inèdita en tot el sistema universitari espanyol. Això és molt perillós i atempta directament contra l'autonomia universitària. Per això ens hem oposat al procediment adoptat per a la seua creació, a l'atac a la Universitat d'Alacant que es va materialitzar. Però no estem en contra de la seua creació fins i tot encara que mantinguem posicions diferents sobre les titulacions que haurien de tenir les diverses institucions perquè hem de buscar la complementarietat i no la competència. Això ha quedat molt clar en diferents actuacions nostres i el fet que ara mateix el Tribunal Constitucional estiga encara pendent de resoldre el conflicte fa que mantinguem dubtes sobre el resultat del procés de creació.

—Els rumors que apuntaven que la creació de la Universitat d'Elx podia crear greuges comparatius amb altres universitats sembla que va concretant-se, no és cert?

—Bé, el que hauríem de preguntar-nos és si les despeses financeres que s'han fet es justifiquen vist el nombre d'alumnes i el contingut d'aquesta Universitat, però això

anirà comprovant-se a poc a poc. Encara que una de les qüestions que estava més en dubte —el pla de finançament de totes les universitats—, afortunadament s'ha pogut signar i tirar avant. El que sospitem efectivament és que les noves universitats tenen uns recursos —i especialment la d'Elx— que les antigues no han pogut aconseguir mai després de molts anys. Hi ha per tant un deteriorament de la qualitat de les universitats més grans i més antigues que no es justifica pel fet que puga haver-n'hi de més noves.

—Fins i tot hi ha hagut una caiguda dels convenis d'investigació signats entre la Universitat i la Generalitat valenciana...

—Efectivament, totes les universitats haurien de tenir un tractament igualitari per part de l'administració autonòmica i no que hi haguera algunes amb un tracte especial. Universitats, com ara la nostra, tenen tota una sèrie d'àrees de coneixement, de departaments,

"La ciència diu molt clar que el que parlem valencians, catalans i balears és la mateixa llengua. Això no està subjecte a discussió dins del món universitari. Les competències filològiques són de la Universitat."

de disciplines perfectament utilitzables per l'administració. Però estem contents perquè a canvi la relació amb l'empresa privada i amb els projectes europeus s'ha incrementat espectacularment. Això significa que mantenim una vitalitat tot i que no tenim en aquest moment diríem una situació privilegiada ni normal amb l'administració valenciana.

—*És curiós que la política valenciana no mire cap a la Universitat i sí que ho faça l'empresa privada...*

—Bé, això ho fa l'administració autonòmica valenciana, perquè sí que han mirat cap a la Universitat moltes administracions locals i fins i tot la central... l'administració autonòmica, però, per les raons que siga, no ha tingut l'interès que hauria estat lògic a signar convenis amb la Universitat de València.

—*No tem que en un moment donat hi puga haver una traslació de la correlació de forces polítiques valencianes a l'organigrama universitari?*

—No... la Universitat ha viscut fóra del que han estat les divisions polítiques que s'han plasmat després en el mapa polític autònic. Ens hem mantingut, en el passat i també ara, independents, al marge de qualsevol opció política. No obstant això, sempre hem mantingut una clara trajectòria de compromís amb la nostra cultura i la nostra llengua... no som apolítics però sí apartidistes i això és el que ens dona la nostra capacitat d'influir en la societat valenciana per tal que aquesta avance en una línia de progrés. Açò continuarà així, tenim molt clar que hem de ser apartidistes encara que alguns ens ho neguen.

—*Justament alguns sectors polítics han volgut donar la imatge d'una Universitat aïllada, tancada en si mateixa...*

—Això no és cert. Sempre estem i hem estat oberts a la societat. Alguns voldrien això, veure'ns aïllats, tancats. Afortunadament no és així i la nostra no és una tasca resistencialista sinó vital, palpable en cada

—**Quina malèvola filosofia té la culpa de la superespecialització universitària?**

—**Crec que hi ha hagut un creixement espectacular del saber i això ha provocat l'especialització... però anem cap a un món en què fa falta una formació general que pugui cobrir especialitzacions flexibles, intercanviables. La Universitat ara té el deure de reintroduir una formació general, i nosaltres ja hi treballem. La formació humanística ha de ser necessària en qualsevol carrera, cal una bona formació intel·lectual.**

activitat que desenvolupem, en el nostre diàleg amb el país.

—*S'imagina un rector valencià proper als plantejaments ideològics de la dreta?*

—La veritat, ni me l'imagino ni puc considerar que els vinents anys es produeix una situació com aquesta. Hi ha gent que dins de la Universitat manté diferències lògicament sobre la gestió, diferències de tipus acadèmic... però això no impedeix que hi haja una majoria dins de la línia de compromís que comentava adés. És impensable un rector de dreta a la Universitat de València.

—*Quina és la seua opinió sobre el Nou Pla d'Humanitats impulsat pel govern central?*

—Trobo que és greu, perquè al darrere hi ha una intencionalitat política. Greu perquè que hi ha una voluntat d'imposar una història uniformada i això en la pràctica vol dir que també tenen una visió uniforme de l'estat. És també antipedagògica pel que fa a l'ensenyament de la història, un tornar arrere al temps d'abans de la renovació empresa per

Jaume Vicens Vives, després del gran procés europeu de renovació de la història social i econòmica. En definitiva, un retrocés... la història no pot ser lineal per tal de justificar una situació present determinada.

—*Quines qüestions li queden en cartera al rector Pedro Ruiz?*

—Acabar la rectificació de la reforma dels plans d'estudi, corregint-ne els defectes, per començar amb bon peu el curs vinent; acabar també tots els projectes de reforma acadèmica, administrativa; deixar en marxa el cinquè centenari de la fundació de la Universitat de València amb les garanties de programació i finançament; acabar la remodelació dels nous espais resultants de tota aquesta transformació d'infraestructures que s'ha produït a la nostra Universitat i estendre la institució a les comarques centrals del País Valencià.

80 anys de la '1

Des de 1917 que el record del cop d'estat bolxevic ha estat manipulat per legitimar, d'una manera o altra, el poder polític de Moscou. Ara, també els partits comunistes d'Europa occidental prefereixen 'amagar' la seva col·laboració en la consolidació de la revolució més important del segle.

Als països de l'antic bloc de l'Est, la revolució que els historiadors consideren l'esdeveniment més important del segle XX ja és només un capítol dels llibres de text. I encara només Rússia s'atreveix a parlar-ne tímidament en primera persona, perquè les ex-repúbliques soviètiques prefereixen oblidar que, d'aquell cop d'estat bolxevic, va sorgir-ne el règim que els va sotmetre durant més de mig segle. A Moscou, tots els records s'han esborrat: l'estàtua de Lenin ja no presideix l'avinguda de la plaça Roja, les insígnies vermelles amb la falç i el martell només es poden trobar a botigues de *souvenirs*... La reacció anticomunista que a principi dels noranta apartà del poder tots els reformadors del PCUS i va ensorrar l'URSS, ha volgut esborrar de la memòria col·lectiva aquell episodi de cinquanta anys: Leningrad torna a ser Sant Petersburg, l'església ortodoxa ha aconseguit importants parcel·les de poder i fins i tot s'ha restituit públicament la imatge dels Romanov, la família del tsar Nicolau II.

En el Moscou rendit a la màfia i a una precarietat econòmica que ha esdevingut estructural, no és la primera vegada que intenta amagar-se la veritable naturalesa dels fets d'octubre de 1917. Abans de l'arribada al poder de Mikhaïl

Gorbatxov, el règim comunista es va encarregar de fer desaparèixer tota referència a Leon Trotski, renunciant així als postulats internacionalistes que defensava també la revolució bolxevic. L'any 87, la vídua de Nikolai Bukharin encara plorava per la rehabilitació del seu marit, que havia lluitat al costat de Lenin i que va ser executat durant la purga stalinista de 1938.

Mala memòria de l'esquerra.

També els partits socialistes i comunistes d'Europa occidental pateixen d'amnèsia. Si bé l'amenaça d'expansió del model soviètic forçà el rumb de les democràcies liberals cap a l'estat de benestar, la relació de dependència econòmica dels partits comunistes occidentals de Moscou és ara una taca que cal amagar.

Per l'historiador Richard Pipes és incomprensible que a occident neguin la relació en molts casos orgànica entre l'esquerra occidental i el partit comunista soviètic. Segons Pipes, és fins a cert punt legítim que els russos vulguin reescriure la seva història perquè el període comunista "els ha llençat a un abisme de difícil sortida". Però, en el cas d'Europa occidental, la revolta bolxevic significà un suport constant de l'URSS als moviments obrers d'arreu: les injeccions de diners del PCUS als partits comunis-

a la paraula "comunista" en el seu reclam electoral

evolució amagada'

tes de Portugal i Grècia, la influència soviètica en el si del Partit Comunista Francès o el suport explícit dels líders soviètics al partit de Santiago Carrillo a Espanya.

Quan s'ha conegut el desastre econòmic de les experiències dels règims de l'Est o han sortit a la llum les atrocitats fetes en nom del comunisme, l'esquerra europea ha protagonitzat una escapada endavant que l'ha portat a alinear-se definitivament amb la tradició socialdemòcrata. El primer pas, el van fer Carrillo, Berlinguer i Marchais, que l'any 1975 van signar un acord per distanciar-se de l'esfera soviètica: era el naixement de l'eurocomunisme. D'aquí a la dispersió: Carrillo és ara simpatitzant del PSOE i els seguidors de Marchais van derivar en el seu moment en grups d'esquerres llibertaris.

Ara només els més ortodoxos s'atreveixen a mantenir la paraula "comunista" en el seu reclam electoral. L'ideari marxista no els permet més que una actitud de protesta davant la conversió al capitalisme que han hagut de fer la resta de partits, i una funció testimonial en un marc polític en què no estan còmodes. Pels qui s'han reconvergit és millor amagar les fotografies dedicades de Ceausescu o aquells pòsters dissenyats per l'equip d'*agit-prop* soviètic dels anys 40. Amagar aquests records és la millor manera d'oblidar que l'esquerra europea va mirar cap a l'Est.

Antoni Cruaños

Ernesto Berlinguer (a l'esquerra), Santiago Carrillo (al centre) i George Marchais (a la dreta). L'any 1975, amb l'acord que constituïa l'eurocomunisme, iniciaven l'allunyament de l'URSS.

L'herència dels partits comunistes

Després de més de cinquanta anys de preeminència, els partits comunistes de l'antic bloc de l'Est continuen agrupant els nostàlgics de l'època soviètica. Després de profundes reformes i dels canvis de nom, els ex-comunistes participen amb relatiu èxit als comicis, en una arena política dominada per partits ultranacionalistes i grups liberals que se situen molt a la dreta de l'arc ideològic. És tot plegat una reacció als anys d'economia planificada i de repressió nacional en el si d'una URSS que considerava "burguesa" la manifestació de les

diferències regionals. Els fills del PCUS, a Rússia, són ara Ziugànov i Jirínovski, que assetgen l'espai electoral de Borís Ieltsin pels flancs

social i nacionalista. A Sèrbia, Milosevic és el resultat de la sobreposició de nacionalisme portat a les últimes conseqüències i de tradició comunista. A Polònia, després d'uns anys de reacció conservadora avalada per l'església catòlica i de retorn als valors pre-soviètics, el Partit Comunista reformat de Kwasniewski ha sabut tornar al poder de forma tranquil·la. Però més enllà de les transformacions ideològiques, les màfies locals, un sistema social desestructurat i la corrupció econòmica generalitzada són part igualment important de l'herència comunista, que ha arrelat amb més o menys fortuna en tot el bloc de l'Est reivindicant, sense saber-ho, que la història els situï en un lloc destacat entre els fills de la revolució de 1917. A. C.

"La Revolució russa és irreplicable"

Marià Pere, secretari general del Partit Comunista de Catalunya, és dels qui no amaga la seva militància comunista més ortodoxa. "Estem retrocedint en el procés civilitzatori", sentència cada cop que algú qüestiona la sanitat o l'educació públiques.

Quan no fa ni una setmana que el PCC ha anunciat la seva desvinculació d'Iniciativa per Catalunya per convertir-se en el nou referent català d'Izquierda Unida, el seu secretari general parla de la necessitat de crear una nova esquerra que, com va fer en el seu moment la revolució russa, no tingui por "d'enfrontar-se a una democràcia neoliberal que fomenta la desvertebració de la societat civil i que l'ànima a no participar en política". Marià Pere, de 52 anys, secretari general del PCC des de fa dotze, creu, però, que "la revolució russa és irreplicable i que cada poble ha de trobar el seu propi procés d'alliberament".

—Vuitanta anys després de la revolució russa, què n'hem heretat la societat occidental i els partits comunistes europeus d'aquell esdeveniment històric?

— La Revolució d'Octubre buscava una transformació de caràcter social: la democràcia radical, participativa. Com la Revolució Francesa, buscava més igualtat, més fraternitat i més llibertat. Ara, els adversaris [d'aquella revolta] cometien l'error d'identificar-la amb l'experiència soviètica, en lloc de valorar-ne les conseqüències que ha tingut a nivell mundial. Molts països han accedit al seu alliberament nacional i s'han desfet de l'opressió imperialista. S'han desencadenat processos diferenciats segons el país i molt interessants, com el socialisme a la xinesa o Cuba, que ara es va obrint a una economia mixta.

— Així, a la nostra societat encara sobreviuen alguns dels motius que van fer sortir els bolxevics al carrer?

— Sí, Llatinoamèrica evoluciona cap a millores en les llibertats, igual com en el procés *antiaparttheid* a Sud-àfrica, on els comunistes van tenir molt a dir. A França i a Itàlia el comunisme també ha sa-

but fer front al liberalisme i expressar les protestes per una democràcia més participativa, per una pensió digna per als jubilats, per la igualtat d'oportunitats de la dona i per un augment de l'ocupació. I és que s'ha arribat a un procés de desmantellament del sistema públic que bandeja fins i tot els ideals més bàsics de la Revolució Francesa, la sanitat i l'educació públiques. Estem retrocedint en el procés civilitzatori.

Però en qualsevol cas la Revolució d'Octubre és irreplicable i cada poble ha de trobar el seu procés d'alliberament.

—Partits que, com el seu, pretenen enfrontar-se frontalment al sistema no corren el perill d'aïllar-se de la resta de forces polítiques? Realment aspiren a governar o a fer de consciència crítica de l'esquerra?

—Aquestes conclusions poden sortir d'un estudi *immediatista* o excessivament electoral de la política. Nosaltres treballem de forma unida, però en una unió més profunda amb la societat. Creiem en els valors d'esquerres i coincidim amb els moviments ecologistes en un model de creixement que tingui en compte el territori. També coincidim amb moviments per a l'alliberament de la dona. Tenim un tarannà unitari si coincidim en les

solucions als problemes. Per exemple, tenim grans coincidències amb el PCF, que ara participa en el govern de França, i amb els comunistes italians i el PDS (Partito della Sinistra).

— Però situant-se entre els partits antisistema, no poden acabar compartint ideari amb els extremistes de la dreta, com el Front Nacional francès?

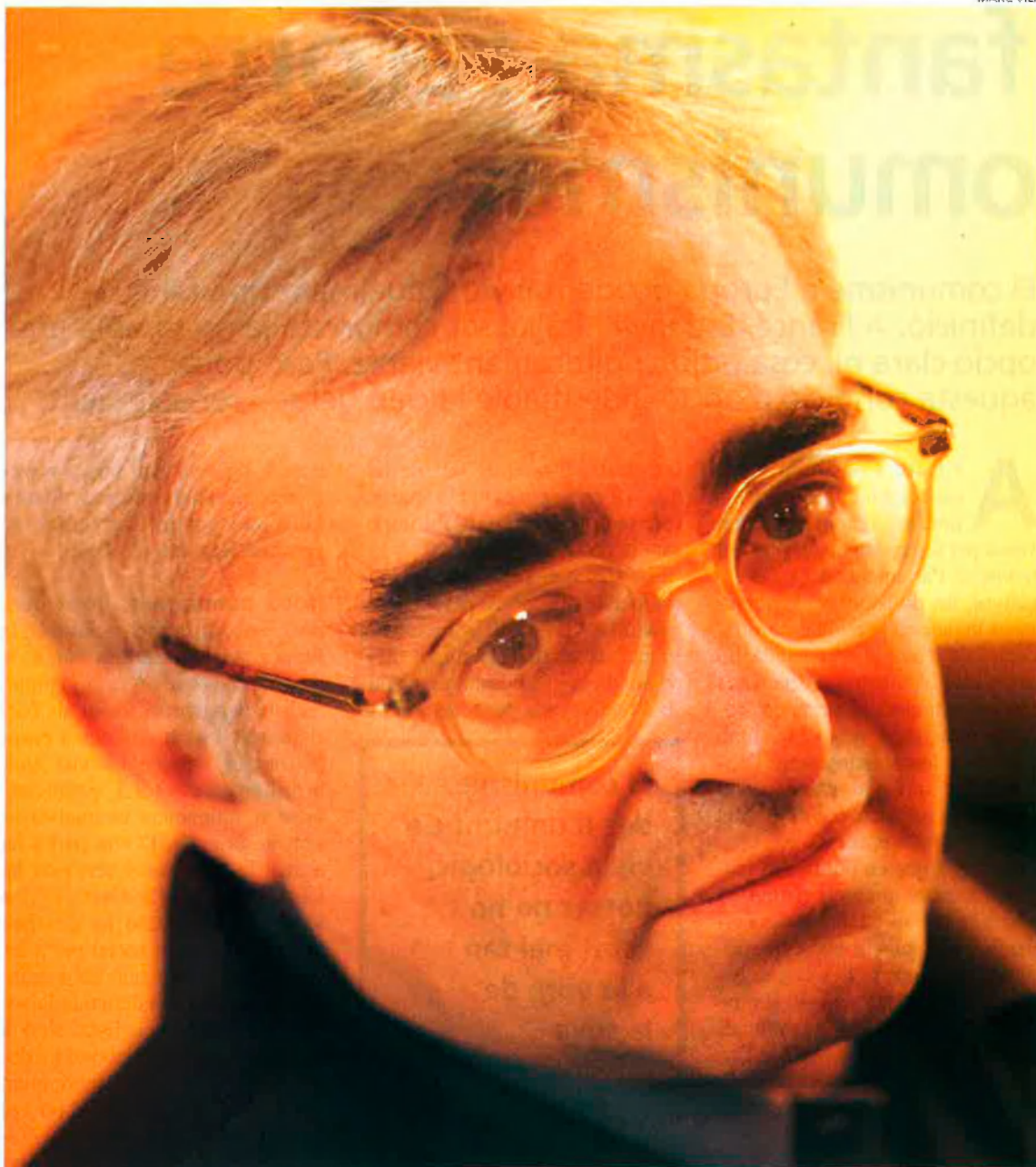
— El Front Nacional a França neix a partir d'una crisi de la societat que manipulen els sectors més conservadors. En societats desvertebrades és fàcil caure en solucions conservadores, però nosaltres proposem solucions totalment oposades a les del FN.

"Nosaltres ens dirigim als qui volen enfrontar-se a una democràcia neoliberal que fomenta la desvertebració de la societat civil i que l'ànima a no participar en política."

L'error d'identificar-la amb l'experiència soviètica"

MARC VILA

Marià Pere, secretari general del Partit Comunista de Catalunya, considera els comunistes de França i d'Itàlia com a referents que han sabut fer front al liberalisme: "Tenim grans coincidències amb el PCF, que ara participa en el govern de França, amb els comunistes italians i el PDS (Partito della Sinistra)."

— Els estudis electorals, però, mostren que antics votants del Partit Comunista Francès de sectors obrers són els que s'han passat al Front Nacional i n'han provocat l'espectacular creixement.

— En la vida no tot són eleccions. Com que vivim en democràcies tutelades, en augmentar el nombre de gent sense recursos la reacció electoral immediata és votar pels qui estan en contra d'aquest caràcter formal i liberal de la democràcia. Encara que llavors es produeixin casos com els de gent que acaba votant pels qui li ocasionen els problemes. Però el cas francès és molt particular i el Front Nacional ha restat vots no només al PCF, sinó també als socialistes i al partit de Chirac.

— A Catalunya, amb els canvis econòmics de les últimes dècades, els obrers ja no tenen consciència

de classe i molts s'identifiquen més amb les noves classes mitjanes. A qui s'ha de dirigir ara el PCC?

— La societat catalana ja no és la mateixa de principi de segle, ni tampoc la de fa vint anys. Però la nova estructura econòmica deixa lloc perquè hi hagi gent que vulgui oposar-se al liberalisme des de qual-sevol posició social. Nosaltres ens dirigim als qui volen enfrontar-se a una democràcia neoliberal que fomenta la desvertebració de la societat civil i que i anima a no participar en política.

— Pensen celebrar d'alguna manera els vuitanta anys de la revolució russa?

— Per a nosaltres, el millor reconeixement del passat és preparar el futur.

Antoni Cruaños

Un fantasma recorre el comunisme

El comunisme a Europa occidental viu actualment una falta de definició. A França, Espanya i Itàlia, ser comunista ja no sembla una opció clara ni, cosa pitjor, políticament viable. Però potser és aquesta condició d'opció indesitjable la clau del seu renaixement.

Al Partit Comunista Francès són quatre els corrents interns reconeguts que voten per separat la major part del temps al Parlament. A l'estat espanyol, les divisions van estretament lligades a la realitat plurinacional: el cas gallec i català ho acaben de demostrar. A Itàlia, el Partit Comunista és capaç de provocar una crisi governamental, per fer-se literalment enrere l'endemà. Els uns han abandonat el socialisme marxista com a discurs polític i els altres encara no.

Si és cert que en política la realitat s'imposa quan els partits no s'hi adapten, el comunisme occidental europeu viu els seus moments més incerts des que es va descobrir que Stalin no era el dirigent que tots havien somniat. Però, al mateix temps, ara té l'oportunitat d'expressar-se sense la pesada càrrega de la Guerra Freda i del control de Moscou.

A Itàlia, amb el triomf de l'esquerra a començament d'any, i després a França, abans de l'estiu, els comunistes tenen una oportunitat històrica de retrobar aquest camí perdut, amb un sistema que no acostuma a fallar mai: l'exercici del poder.

El cas més dramàtic i urgent és sens dubte el francès. La renovació del PCF, empresa ara fa tres anys, ja n'havia fet el partit amb més debat intern de tot el panorama polític europeu. Però en un partit que continua preconitzant la lluita de classes i el marxisme com a única clau d'anàlisi històrica debat intern acostuma a voler

dir picabaralles entre reis de taifes, a l'espera inevitable que un esdeveniment extern acabi imposant la ruptura.

El PCF, que fins fa sis mesos semblava abocat a perdre vots lentament, en profit sobretot del Front Nacional, ha obtingut inesperadament una ocasió d'encarar-se d'una vegada per totes amb la

**El comunisme,
des d'un punt de
vista sociològic,
potser no ha
estat mai tan
a la vora de
la seva
missió com
en l'Europa
actual.**

seva pròpia realitat i amb les seves aspiracions. Fa sis mesos ningú no apostava un franc per les seves possibilitats, i ara tenen ministres en carteres tan importants com la de Treball. La decisió de formar coalició governamental amb el Partit Socialista fou presa ràpidament, tan ràpidament com hi va obligar la sorpresa dels resultats electorals. Però la feina va quedar a mitges, perquè el PC francès viu en aquests moments un procés paradoxal, però no tan estrany en el joc polític: la d'una

cúpula dirigent que busca noves direccions amb esforços titànics i una base política que sembla en ocasions abocada al suïcidi.

Nous panorames. Totes dues posicions són comprensibles en la França actual. Amb un índex de desocupació que no fa sinó pujar, amb la degradació social als barris obrers i amb una cursa europeïsta que sempre ha vist amb hostilitat, l'electorat potencialment o antigament comunista se sent desorientat. D'una part s'ha acabat la justificació històrica de l'enfrontament Est-Oest. D'altra, la immigració ha dibuixat un nou panorama social per a les classes baixes en què els estrangers ja no vénen a demanar la solidaritat internacionalista, sinó a competir en el món laboral i a demanar els drets que els pertoqueu per fer la feina que ningú no vol fer. En ambdós casos el Front Nacional té el camp abonat per a endur-se fins al 40% dels vots tradicionals del PCF, segons que anuncien, alarmats, els experts polítics.

Dirigir un partit comunista en què alguns dels seus intel·lectuals (no pas els més distingits, òbviament) passen un bon dia col·laborant en revistes d'ultradreta, i en què els militants són capaços d'organitzar vagues salvatges que paralitzen la vida econòmica del país, no deu ser gaire agradable. Robert Hue, el secretari general del Partit, ja va tenir ocasió de comprovar-ho en el darrer congrés general del PCF de final

ARXIU / EFE

ARXIU / EFE

d'estiu, quan li va costar enormement d'obtenir l'aprovació de la base del partit a la seva decisió d'entrar al govern adoptada uns mesos abans. Però el drama d'Hue és que el lema de "renovar-se o morir" és més veritat que mai en el seu cas, perquè l'amenaça lepenista és immediata.

El cas espanyol potser es podria descriure a la inversa: una base social desitjosa de canvis, i una cúpula dirigent que encara no ha assimilat aquesta tendència. També s'hi poden trobar raons plausibles, si es vol: Anguita considera que aquests últims anys la corrupció política deguda al govern del PSOE ha estat massa greu per a aflluïr la pressió. La recent crisi gallega, que ha acabat arrossegant els socis catalans d'Izquierda Unida, ha demostrat que la pressió social i dels mitjans de comunicació encara és més forta que no la popularitat d'Anguita, que continua essent un líder social àmpliament valorat.

L'opinió pública espanyola s'ha convertit aquests últims quinze anys en una barreja tan curiosa de permissió i d'intolerància com ho és la societat mateixa. El comunisme continua tenint un capital d'honradesa acumulat durant quaranta anys de resistència al franquisme, però a mesura que el temps passa aquesta herència es va diluint en un corrent històric cada vegada més mediatitzat i ac-

ARXIU / EFE

celerat. No hi ha temps per al pas-sat, si no és per a recordar l'experiència traumàtica, però llunyana, dels països de l'Est, tal com s'encarreguen de repetir ara i adés els mitjans de comunicació.

Però també hi ha un altre motiu d'enfrontament amb la resta de la classe política, i és Maastricht, com en el cas del comunisme italià, que va ser a punt de fer fracassar el primer govern d'esqueres en dècades per culpa de les restriccions pressupostàries que imposa aquesta cursa europea que ningú no sap amb certesa on va.

Ara, les curses cegues mai no han tingut una direcció clara, precisament perquè són experiències inèdites. Els comunistes ho saben, o com a mínim haurien de saber-ho: en teoria ells han treballat amb utopies des de fa més de cent anys. Potser, al capdavant, aquest tractat mal escrit i pitjor executat

és en aquests moments l'únic motiu de debat polític a l'Europa veritablement útil, perquè imposa una utopia a una realitat ben galdosa. Una realitat de pobresa que es compta per milions de persones i de desigualtats creixents.

El comunisme, des d'un punt de vista sociològic, potser no ha estat mai tant a la vora de la seva missió com en aquesta Europa de final de segle. Abandonats pels intel·lectuals, acuitats per l'extrema dreta i els nacionalismes, obligats a plantar cara al progrés tecnològic i a compartir el treball amb nous estranys, els comunistes de l'Europa occidental poden tornar a recuperar el terreny perdut, si recorden els motius que en van motivar el sorgiment: ser una alternativa a un progrés tan necessari com desbocat.

Jordi Zamora

Dalt, a l'esquerra, membres del PDS, que formen part del govern italià. Refundació Comunista va estar a punt de provocar la caiguda de l'executiu a causa de les restriccions imposades per Maastricht. A la seva dreta, Robert Hue, secretari general del Partit Comunista Francès, que va aconseguir finalment que les bases aprovaren l'acord de govern amb el Partit Socialista. Baix, Julio Anguita. El comunisme espanyol continua tenint un capital d'honradesa acumulat pels anys de resistència antifranquista.

LLIBERT FERRI

'Octubre' el novembre

Diu François Furet a *El passat d'una il·lusió* que *Octubre* ha sobreviscut més temps en el cor dels creients occidentals que no pas al territori on va estar instal·lat set dècades. La il·lusió occidental a què es refereix Furet va ser tan intensa i ingènua que no va deixar cap marge al dubte. Ni tan sols per a desemascarar la col·lecció d'equívocs i de falsetats que s'amagaven darrere el mite. Mite que va immolar la seva pròpia identitat cronològica, la seva diada del 25 d'octubre del calendari julià, en favor del calendari gregorià occidental que el desplaçava al 7 de novembre. Un mal començament, i tot un presagi de les dissonàncies i de les opacitats que havien de fer impossible a tants il·lusionats occidentals de veure l'autèntica cara del socialisme real.

Per primera vegada hi havia un paradís que no era al cel sinó a la terra. S'hi podia anar, es podia veure i tocar. Va ser difícil per a molts intel·lectuals occidentals de no deixar-se fascinar per aquell racó del planeta que intentava de construir la utopia. Poc s'imaginaven que els guies i traductors que els acompanyaven estaven perfectament ensinistrats per donar a cada moment la resposta o el comentari que ells esperaven. Ni que per sobre l'enllaunat discurs internacionalista d'aquell buròcrata podia emergir, un cop tot sol, al carrer o al Metro, un menyspreu xenofòbic envers un caucasià, un centreasiàtic, un negre del tercer món "convidat" o un "germà" vietnamita.

Es possible que, tot i la seva cordialitat i simpatia, el guia-intèrpret no pogués dissimular incomprendibles gestos de reserva i de desconfiança. En rus en diuen *sogovor*: parlar per darrere, i és una mena de síndrome psicocultural que des de sempre ha impregnat la vida russa. Connecta amb totes les paranoies conspiratives. La presència d'un estranger l'activa encara més i desencadena tot el potencial de vigilància, delació, denúncia i tot aquell viure "policiàcament" propi de la vida soviètica. El *sogovor* és un producte rus, però tan genuïnament humà que va penetrar els racons més foscos del moviment revolucionari occidental. I no van faltar enlluernats, visionaris, ressentits i fanàtics disposats a culminar la sospita de conspiració fins a la tortura i l'assassinat.

En el recorregut per les identitats oficials segur que el funcionari devia explicar amb vehemència l'assalt al Palau d'Hivern que el cineasta Serguei Mikhàilovitx Eisenstein va plasmar en el seu històric film *Octubre*. Han calgut gairebé cinc dècades per a descobrir que l'*Octubre* que Stalin va encarregar a Eisenstein amaga, desfigura o maquilla les poc espectaculars veritats del cop de mà bolxevic, i escenifica una fantasia èpica amb un rerefons de rapsòdia

Lenin i Stalin l'any 1922. El mite va emmascarar la crua realitat soviètica als ulls de molts occidentals.

que és com a Occident imaginaven que havia estat l'*Octubre* del 7 de novembre de 1917. Algunes inventades "realitats" del film, com l'esperpèntica fugida del primer ministre del govern provisional Kerenski disfressat de dona, van passar a formar part de la història oficial. La mateixa que s'encarregava d'explicar el guia-intèrpret a les encantades delegacions dels partits "germans" d'Occident.

Fins i tot les lectures de l'etapa terminal van ser erràtiques. L'agost del 1991 la revista *Mientras tanto* (una de les poques que encara intenten d'analitzar seriosament) publicava un article d'emergència celebrant el fracàs del cop d'estat contra Gorbtxov i estusiasmant-se amb les manifestacions al carrer (unes desenes de milers de persones a Moscou, i només a Moscou), que qualificava de "mobilització d'una societat civil robusta". Un desig, un altre miratge d'una realitat que mai no ha existit.

Com tampoc no havia existit mai el socialisme del qual se suposava que provenia aquesta "societat civil robusta".

El que sí que va existir, com molt bé havia intuït Rosa Luxemburg, va ser l'estat policíac transvestit de marxisme com a eix de l'etapa històrica en què l'imperi rus va fer la industrialització forçada amb mètodes de genocidi equiparables al feixisme de l'època. Els camperols que no van ser assassinats van ser abocats a proletaritzar-se i els buròcrates a fer de pagesos. Tres generacions foren sotmeses a la lumpenització i al desarrelament. Encara se sent el soroll dels kalàixnikovs, l'alè de les borratxeres, els crits de sofriment.

Per primera vegada hi havia un paradís a la terra. S'hi podia anar, es podia veure. I la fascinació no va deixar-ne veure els crims.

Amèrica Llatina miracle o m...

En els últims anys, Amèrica Llatina ha iniciat un creixement posat en dubte per les crisis dels organismes internacionals. Els caps d'estat parlaran el 9 de novembre a l'Illa Margarita.

El president dels Estats Units, Bill Clinton, acabava fa un parell de setmanes una gira sud-americana. El president del govern espanyol, José María Aznar, participarà en la cimera iberoamericana de l'illa Margarita en els dies vinents. La UE té prevista una cimera amb els mandataris llatinoamericans en els pròxims mesos. No és cap casualitat. Amèrica Llatina mostra unes condicions econòmiques òptimes per a la inversió i el comerç en el moment de la globalització i ni nord-americans ni europeus

volen ser els últims a arribar-hi. L'oferta nord-americana es basa en la creació d'una àrea de lliure comerç continental el 2005. Però Clinton s'adona que això va per massa llarg i en tornar a Washington ha insistit als congressistes perquè li aprovin un mecanisme de negociació ràpida que li permeti fer acords parcials d'aquí al 2005. I és que la competència europea ve per davant negociant un tractat amb Mercosur, amb Mèxic i amb Xile, alhora que té importants acords de cooperació al desenvolupament a Centramèrica i el Carib. Segons les últimes xifres de la Comissió Econòmica per Amèrica

5-8 de novembre

Societat Coral El Micalet

València

Lleida
València
Barcelona
Perpinyà
Tarragona
Palma
Girona

organitza:
A.P.P.E.C.
ASSOCIACIÓ
DE PERIODISTES
EN CATALÀ

**Mostra de
Revistes
en català
1997**

La dècada perduda

El 1980 la renda per càpita mitjana a l'Amèrica Llatina era de 2.719 dòlars anuals. Deu anys després aquest indicador havia baixat fins els 2.447 dòlars en una evolució negativa que va inspirar el concepte de "dècada perduda".

L'origen d'aquests problemes, cal situar-lo en la coincidència d'un endeutament excessiu facilitat per l'abundància de petrodòlars a la banca internacional i l'adopció de mesures polítiques monetaristes als Estats Units amb l'arribada de Ronald Reagan al poder el 1980.

La sobtada alça en els tipus d'interès dels Estats Units per ajustar la pròpia economia seguint les receptes de l'escola d'economistes de Chicago va tenir efectes fora de les fronteres amb la multiplicació immediata del deute dels països en desenvolupament. Els 257 mil milions de dòlars de deute llatinoamericà del 1980 es van convertir en 474 mil set anys més tard.

Els governs van mirar de respondre al problema amb l'augment dels aranzels a les importacions, la creació de tipus de canvi múltiples o l'emissió de moneda per substituir el finançament que ja no arribava de l'exterior. El resultat va ser una espiral inflacionària que va allunyar encara més la confiança dels inversors internacionals en uns països estructuralment de-

pendents de l'exterior.

La incapacitat per afrontar el pagament del deute va fer entrar en funcionament el Fons Monetari Internacional, l'organisme encarregat de garantir que els països membres siguin capaços de complir les seves obligacions exteriors. L'FMI atorga crèdits per equilibrar la balança de pagaments, però els condiona al compliment d'unes mesures econòmiques que assegurin que el país continuarà pagant en el futur.

La recepta de l'FMI per aquests casos és la de l'ortodòxia monetària: els governs han d'equilibrar els pressupostos, devaluar la moneda i desmuntar els sistemes de protecció del mercat interior reduint dràsticament els aranzels.

L'adopció d'aquesta mena de mesures polítiques va tenir diferents moments. Els precursors van ser Xile i Bolívia a mitjan anys 80. El primer dels tres gegants llatinoamericans no va seguir la línia fins que Mèxic va fer el pas el 1989. L'Argentina s'hi va afegir l'any següent i el Brasil, el 1994. La resta s'hi va anar sumant progressivament. G. T.

ricà de Desenvolupament, les tres quartes parts dels llatinoamericans pensen que la pobresa ha augmentat en la dècada dels 90 i el 61% creu que el seu país no progressa.

I és que es fa difícil de creure que la retallada de les subvencions als productes bàsics, la dràstica reducció de la despesa pública per aconseguir l'equilibri pressupostari, la privatització d'empreses públiques i la consagració d'una bona part del pressupost nacional a pagar el deute extern no augmenti l'abisme que separa les classes populars de les elits econòmiques.

Segons les dades del BID, la pobresa a la regió llatinoamericana s'ha estabilitzat al voltant dels 150 milions de persones des del començament dels 90. Una xifra que contrasta amb la que dona la CEPAL, que situa el nombre de pobres al continent en 210 milions.

Seixanta milions de persones s'escolen de les estadístiques probablement per causa de definicions de pobresa diferents, que obeeixen a òptiques diferents sobre el govern de l'Amèrica Llatina.

El BID pren les decisions pensant en el capital del banc, que es troba en mans de cada país membre, i els EUA en tenen la majoria amb el 30%, seguits de l'Argentina i el Brasil amb un 10% cadascun, i on també hi ha l'estat espanyol, amb un 1,9%. La CEPAL, en canvi, és una institució nascuda al si de l'Assemblea General de l'ONU, on cada país té un vot.

Del panorama actual de l'economia llatinoamericana, se'n destaca el retorn al creixement moderat després de la recessió viscuda per Mèxic i l'Argentina a conseqüència de la fugida de capitals estrangers en allò que se n'ha dit "efecte tequila". El pes d'aquests dos països en el PIB regional arriba gairebé al 40% i el seu retorn al creixement ha determinat clarament la millora del resultat del conjunt.

D'aquesta manera, el 1995 podria passar com un parèntesi en la represa del creixement moderat experimentada a la regió des del començament de la dècada i que va tenir el seu millor any el 1994, amb un creixement del 5,3%. La

DAVID FERNÁNDEZ

1996	PIB	INFLACIÓ	DEUTE EXTERN	ATUR	ANALFABETISME	ESPERANÇA DE VIDA
Argentina	3%	1,5%	96.531	17,2%	3,8%	72,3
Bolívia	4,5%	10%	5.464	3,5%	16,9%	59,7
Brasil	3%	15%	156.551	5,7%	16,7%	66,6
Colòmbia	3,5%	20%	22.812	11,4%	8,7%	69,5
Costa Rica	0,5%	13,5%	3.584	-	5,2%	75,3
Equador	2,9%	23,9%	14.555	-	9,9%	69
El Salvador	3,5%	11%	2.365	7,5%	28,5%	66,7
Guatemala	3%	11%	3.059	-	44,4%	65,3
Haití	2%	20,5%	996	-	55%	56,9
Hondures	3%	30%	4.536	6,3%	27,3%	68,1
Mèxic	3,8%	32,5%	168.497	5,7%	10,4%	71
Nicaragua	5%	13%	11.349	16,1%	13%	67
Panamà	2,2%	0,9%	8.049	16,4%	9,2%	73,1
Paraguai	3%	10%	2.238	-	7,9%	70,2
Perú	2,8%	11,5%	26.653	8,7%	11,3%	66,2
Rep. Dominicana	5,7%	6,2%	4.080	-	17,9%	69,9
Uruguai	3,8%	30%	4.889	12,6%	2,7%	72,5
Veneçuela	-1,1%	95,1%	38.088	11,9%	8,9%	71,9
Xile	7%	6,5%	20.877	7,2%	4,8%	74

Dades de l'informe anual del BID 1997 i CEPAL. Deute extern en milions de dòlars. Esperança de vida en anys.

CEPAL avisa que la crisi va constituir "un advertiment dels perills d'un dèficit comercial creixent i d'una excessiva dependència dels capitals externs de curt termini".

Una de les frases que més agrada pronunciar als actuals responsables de l'economia llatinoamericana és la idoneïtat de molts dels països de la regió per qualificar en els criteris de la UE dissenyats pel Tractat de Maastricht. L'equilibri pressupostari ha estat un dels dogmes imposats a la regió en els últims anys i la mitjana del dèficit públic és de l'1,5% amb sis països que tenen equilibri o superàvit pressupostari. Una situació ben diferent de la que es viu a Europa i que és producte de la disciplina fiscal imposada pel FMI en els últims anys.

La inflació ha estat l'enemic públic número u en el procés d'ajustament econòmic viscut en els últims anys i avui l'Argentina pot presumir de tenir una inflació de l'1,5% el 1996. La resta de països es divideix entre els que tenen una inflació per sota del 10% i els que la superen amb escreix, tot i que cap ni un depassa la marca del 100%. I això quan tot just el 1994 Brasil encara tenia una inflació superior al 2.000%.

Però si hi ha un criteri de convergència que a Amèrica Llatina no es compleix és el de l'endeutament. La veritat és que s'ha deixat de parlar del problema del deute extern llatinoamericà quan ha deixat de ser un maldecap dels bancs occidentals, quan han tingut la certesa que cobrarien. Perquè el problema subsisteix per als pobles llatinoamericans, que veuen esmunyir-se cada any parts substancials dels recursos del país en el pagament d'aquest deute.

Aquest deute continua creixent. Segons les dades provisionals del BID, el 1996 el deute extern d'Amèrica Llatina va arribar a 603.693 milions de dòlars en comparació amb els 575 mil del 95 o els 500 mil del 1993. En part, l'augment del deute extern s'explica pel retorn dels capitals exteriors al deute a curt termini d'economies com la xilena o la mexicana. Però no hi ha qui negui que el gruix del deute acumulat en les últimes

dècades a causa de l'increment dels tipus d'interès als EUA i a Europa a principis dels 80 (vegeu requadre) es manté en els comptes dels països llatinoamericans.

Líders en desigualtats. Els cost social de les reformes econòmiques dels últims anys és la gran qüestió en una regió que continua essent la que té les diferències més grans entre rics i pobres. El cas de l'Argentina és un bon exemple pels més crítics. Per reduir la inflació a l'1,5% es va fer un ajustament econòmic que va portar l'atur d'un 10% a prop d'un 20% en qüestió d'un any.

La mitjana regional de desocupació ha augmentat d'un 7,5% el 1990 a un 7,7% el 1996, tot i que les situacions difereixen molt segons els països. En aquest mateix període la població va passar de

L'equilibri pressupostari i el pagament del deute no deixen gaire marge a les reformes estructurals a l'Amèrica Llatina.

420 a 469 milions de persones, un augment massa elevat per a la moderació del creixement econòmic.

Però si la població va créixer més de pressa que l'economia i no va ser possible la reducció de l'atur, els llocs de treball creats tampoc no van mostrar-se gaire a l'alçada. Segons l'Organització Internacional del Treball, un 84% de l'ocupació creada va ser en el sector informal, allò que a Espanya en diuen economia submergida.

El moderat creixement sostingut iniciat a principi dels noranta ha aconseguit reduir la pobresa d'un 41% a un 39% de la població, però encara és lluny del nivell del

35% de principi dels anys vuitanta.

Per la CEPAL aquesta disminució de la pobresa és insatisfactòria i l'atribueix a la moderació del creixement, que ha estat d'un 3% anual, quan la Comissió estima imprescindible un creixement del 6% anual per superar els retards socials i tecnològics. Segons aquesta visió, els sectors més pobres de la població aconseguirien amb més facilitat captar una part de la riquesa creada a través d'una feina o un petit negoci quan el creixement és més accelerat. Per contra, quan el creixement és moderat la riquesa creada tendeix a concentrar-se en els sectors més afavorits.

Els responsables del BID afirmen que sense les reformes econòmiques les desigualtats haurien augmentat més i fan un càlcul segons el qual l'ingrés per càpita seria un 20% inferior a l'actual si s'hagués seguit la línia anterior.

La visió del BID és entusiasta i la de la CEPAL és cautelosa i optimista, però totes dues institucions assenyalen importants reptes pel futur que comencen per dedicar més esforç a l'educació, per uns, i a les reformes estructurals de l'economia, per altres. El problema és que l'equilibri pressupostari i el pagament del deute extern no deixen gaire espai a aquestes orientacions polítiques que, en tot cas, s'aplicaran lentament.

Gil Toll

Segons una enquesta del BID, les tres quartes parts dels llatinoamericans pensen que la pobresa ha augmentat en la dècada dels 90. El cost social de les reformes econòmiques dels últims anys és la gran qüestió en una regió que té les diferències més grans entre rics i pobres.

Fujimori, contra vent i marea

La dictadura cívico-militar que governa Perú pateix un desgast evident per culpa de la repressió, els índexs econòmics i el retorn a l'activitat de les guerrilles. Fujimori veu com els seus principals col·laboradors se resituen, mentre que l'oposició va reagrupant-se.

La presidència d'Alberto Fujimori està complint els pitjors auguris sis mesos després del cruent alliberament dels ostatges de la residència de l'ambaixador japonès. El Perú pacificat, prou estable per acollir la inversió estrangera, afronta en realitat una greu fractura institucional, producte d'agressives maniobres autoritàries per afermar Fujimori en el poder, i un rebrotament de l'activitat guerrillera de Sendero Luminoso.

Repetits atacs a la constitucionalitat per part del president i del seu entorn han fet possible una

situació que alguns qualifiquen de destrucció de l'estat de dret. A finals de juliol es van succeir manifestacions de rebuig, tant a la capital, Lima, com en altres ciutats, i una investigació periodística va qüestionar el naixement del president al Perú, un factor que encara li podria costar el càrrec. Però ni l'oposició política va ser capaç de moure aquests elements a favor seu ni es va obrir una crisi de govern. Al contrari, Fujimori ha fet alguna "neteja", ha permès alguns canvis formals i ha continuat fent populisme de baix cost. Ara aca-

ba de posar en marxa un pla, trametat fa temps, per reforçar la presència de la seva coalició de govern, Cambio 90-Nueva Mayoría, en tot el país.

En la VII Cimera Iberoamericana, del 7 al 9 de novembre, dedicada a la governabilitat i els drets humans sota l'epígraf "Valors ètics de la democràcia", el Perú no serà el sac que rebrà tots els cops, i en tot cas recorrerà una altra vegada a l'argument de la presència del terrorisme. Però el règim de Fujimori preocupa ja fins i tot els seus antics incondicionals. El president ha hagut de

reconèixer que "la imatge exterior del Perú està una mica deteriorada". Ni les xifres macroeconòmiques són tan fiables com haurien de ser ni el país ofereix garanties de seguretat jurídica, com ha arribat a denunciar el mateix president de la patronal, Jorge Picasso. Quant a drets humans, potser l'exemple més notori és la prohibició al Comitè Internacional de la Creu Roja de visitar les presons peruanes des del desenllaç violent de la crisi dels ostatges de l'ambaixada japonesa a mans d'un escamot dels Tupac Amaru.

Més economia, menys llibertat. L'assalt de l'ambaixada va ser seguit per l'expulsió de tres membres del Tribunal Constitucional a causa del seu rebuig de la llei fujimorista que permet al president accedir a un tercer mandat, lleis restrictives de la llibertat d'expressió i, finalment, el desposseïment de la nacionalitat peruana a l'empresari de televisió Baruch Ivcher, israelià convertit en peruà per concessió del president Belaúnde en 1984. Ivcher, a través de Canal 2 Frecuencia Latina, va començar a denunciar casos de corrupció, tortures, escoltes telefòniques, relacions de militars amb el narcotràfic i els ingressos del tenebrós assessor presidencial Vladimiro Montesinos, cap efectiu del Servicio de Inteligencia Nacional (SIN) i possiblement l'home més poderós del Perú. Les denúncies, secundades per l'escassa premsa que escapa a la pressió governamental, es produïen en un moment en què el poder fujimorista creia que s'afermava per abordar en l'any 2000 un tercer mandat.

El procés contra Ivcher, actualment expropiat i exiliat a Miami, va començar com una ordre del Ministeri de l'Interior (regit per un militar) i va acabar en els tribunals envoltat d'esdeveniments fraudulents, però va treure al sol els drapets del fujimorisme: el control gairebé absolut i toscament exercit sobre l'estament judicial i el poder real del Comando Conjunto de las Fuerzas Ar-

madas, amb el general Nicolás de Bari Hermoza Ríos al capdavant. El triumvirat sorgit de l'"autocop" del 5 d'abril de 1992 —Fujimori, Hermoza Ríos i Montesinos— va voler demostrar que és capaç d'alliberar-se dels seus

Un dels instruments que utilitza el triumvirat fujimorista és l'amenaça d'una represa de la guerra amb Equador.

enemics de la manera que sigui. Així, una cinquantena d'alts comandaments va irrompre en el Congrés la nit del 22 de juliol per "denunciar" Ivcher com a espia i traficant d'armes al servei d'Equador.

Les protestes populars van ser apaivagades ràpidament. El 28 de juliol, dia de "Fiestas Patrias", Fujimori va pronunciar un discurs vacu amb un únic missatge: la promesa d'una assegurança mèdica escolar. Això va ser suficient per fer oblidar la polèmica del naixement japonès del president. Si el govern entén que no

més els problemes econòmics treuen la gent al carrer, aquest fet va constituir en definitiva una prova més de com se sustenta el règim. Mentre la justícia decapitava el "jueu Ivcher", a Fujimori no li va caldre ni esforçar-se per demostrar que no va néixer al Japó, com concloïa, amb dades abundants, una investigació periòdica que va tenir repercussió mundial. El seu advocat, Sandro Fuentes, i la seva pròpia esposa, Susana Higuchi, van fer públics desmentiments poc convincts. Però l'oposició no ho va aprofitar per assetjar Fujimori; segons l'autora de la investigació —que no s'ha salvat de rebre amenaces—, va ser per pura por, però potser també a falta d'una prova definitiva, que encara no ha aparegut i de la qual podria donar compte l'advocat Fuentes.

Segons la tesi del naixement al Japó de Fujimori, que el deslegitimaria per a ser president de la república, el guardià del secret és l'assessor Montesinos. El cervell de l'"autocop" ha estat reconegut pels militars com l'artífex de l'alliberament de l'ambaixada i els darrers canvis en la cúpula castrense apunten a un reforçament del seu poder personal (al qual contribueix el *chuponeo* —la intervenció— de telèfons), tot i que en pugna amb el general Hermoza, a qui aviat li toca ser rellevat de l'alt comandament.

Un altre dels instruments que

Sendero Luminoso ha reaparegut en diversos departaments peruans, encara que s'ignora de quants efectius disposa. Els grups de camperols armats, els ronderos (com els d'Ayacucho de la fotografia), també s'han quedat per fer-los front.

ARXIU / EFE

Ostatges alliberats per l'MRTA el 29 de desembre del 1996. D'un any ençà, la repressió s'ha accentuat.

utilitza el triumvirat fujimorista és l'amenaça d'una represa de la guerra amb Equador per l'etern litigi de la frontera amazònica. A finals de novembre torna a reunir-se la comissió internacional

de garants, però mentrestant el règim organitza manifestacions patriòtiques i aireja reiterades provocacions de l'enemic.

L'element més dèbil de la dictadura cívico-militar sembla el ma-

teix Fujimori. La classe política –inclosos “neofujimoristes” i vells membres del gabinet– ha començat a reorganitzar-se de cara a les pròximes eleccions municipals, però amb la mirada posada en l'any 2000.

En aquests sis mesos el prestigi de l'alcalde del centre de Lima, Alberto Andrade, ha pujat tant com per fer que el seu partit, Somos Lima, tingui ara abast nacional: Somos Perú. Andrade és, avui per avui, una opció a la presidència. L'alcalde és un democristià molt caut i pràctic que no avança una sola paraula dels seus projectes, però tothom creu saber cap on es dirigeix. A més, porta camí d'aglutinar l'oposició als municipis, en un moment en què torna a fer-se notar la bretxa entre Lima i la resta del país.

La marginació de les regions, el poder fàctic que exerceixen els militars sobre les autoritats civils i les campanyes del govern contra el poder municipal –al qual només se li concedeix el 4% dels pressupostos generals– s'estan tornant contra Fujimori, que va ser rebut recentment amb una sonora xiulada de 50.000 persones a la ciutat d'Arequipa. Per evitar la pèrdua d'ajuntaments, Cambio 90-Nueva Mayoría no es presentarà a les eleccions i ho farà en el seu lloc Vamos, Vecinos, un moviment d'alcaldes gestat en realitat en cercles presidencials.

Només faltava Sendero Luminoso. La guerrilla va tornar a fer-se notar al setembre i la seva activitat ha anat augmentant en diversos departaments, entre els quals el que li és emblemàtic, Ayacucho. S'ignora de quants efectius disposa el nou líder senderista, Oscar Ramírez “Feliciano” (es parla de 250 o de 450), però per fer-los front s'han quedat els camperols armats, els *ronderos*. Des que, el 1995, any de la “pacificació”, es van desmantellar les bases militars, la lluita contra la guerrilla es basa en operatius puntuals. Un altre cop, la població civil pot quedar entre dos focs.

Félix Flores

fundació
BANCAIXA

**Del 3 al 9
de novembre**

AGENDA

3 Dilluns Conferència

Cicle: Economia familiar.

"La gestión de la empresa familiar: estrategias para su continuidad".

Juan José Renau. César Camlsón.

Catedràtics d'Organització d'Empresa.

Sala Sorolla a les 19'30 hores.

5 Dimecres

Cinema

I Mostra de Curt Metratges de la Comunitat Valenciana.

Organitza: revlsta Clnemania.

Projecció de curt metratges: a les 19 hores.

Taula redona: a les 20'30 hores.

Del 5 al 7 de novembre.

Conferència

"Jullus Blissler, entre la pintura y la escultura".

Tomàs Llorens. Conservador Cap del Museo Thyssen-Bornemisza.

Sala Sorolla a les 19'30 hores.

Sala d'Exposicions

Jullus Blissler. "Obras 1934-1965".

Fins al 30 de novembre.

CENTRE CULTURAL
Plaça de Tetuán, 23. Tel. 387 55 64. València

Contra l'oblit i el silenci

L'Audiència Nacional espanyola posa la proa contra les antigues dictadures argentina i xilena enmig d'enormes dificultats processals i conflictes diplomàtics que el govern del PP vol evitar.

Les societats no acaben mai del tot de cloure les ferides si no es fa justícia sobre els fets que les han trasbalsades profundament. És aquest argument –contraposat al de l'oblit de la memòria com a millor garantia del present– que molts argentins i xilens han dipositat l'esperança en la justícia espanyola.

En una decisió que llavors va ser qualificada d'un desig permanent de protagonisme, els jutges de l'Audiència Nacional Baltasar Garzón i Manuel García Castellón van declarar-se competents en el cas de desenes, centenars d'espanyols víctimes de la repressió infligida per les dictadures militars argentina i xilena. I van decidir d'obrir les diligències conseqüents contra els responsables directes i indirectes d'aquella barbàrie.

Les successives mesures preses des de llavors, inclòs l'empresonament d'un dels autors directes dels assassinats, l'ex-militar argentí Adolfo Scilingo, han acabat posant molt nerviosos tots aquells qui, des de la impunitat oficialment instaurada al propi estat, es pensaven que la història s'encarregaria de llançar sobre els seus actes prou tones de terra. El viatge forçat que han fet ara des de l'oblit a la memòria els sotmet a una incertesa inesperada i inquietant. Augusto Pinochet va enviar a Madrid un emissari d'absoluta confiança personal per tractar de mesurar l'abast exacte d'allò que al principi havia qualificat de pallassada. I a l'Argentina, l'empresonament a Espanya de Scilingo ha fet l'efecte d'una bomba que d'entrada fa que les ordres de cerca i captura internacionals contra els principals components de la primera Junta Militar cobrin sentit. Unes

ordres que s'haurien de fer efectives en el moment que els encausats sortissin del territori nacional, atès que allà les lleis els continuen emparant.

Les organitzacions de drets humans argentines i xilenes consideren que les víctimes d'aquelles infàmes, les respectives societats civils, no han de pagar més temps el preu de la impunitat dels culpables decretada des de la impotència del poder civil i sota la permanent amenaça militar. A Xile va ser Pinochet mateix qui va establir les regles de joc del retorn del país a la democràcia. Un procés que ha tutelat fins avui mateix assegurant-se jurídicament la seva protecció i la dels seus sicaris. A l'Argentina, no ho oblidem, Carlos Menem va poder presentar-se com a candidat a la presidència de la República amb el vist-i-plau dels militars, després de pactar amb ells una amnistia ràpida.

Si la batalla moral sembla guanyada ja per l'Audiència Nacional espanyola, la cosa no sembla tan clara des del punt de vista jurídic. Malgrat que els tribunals dels Estats Units, Suècia, Itàlia i França han reconegut la competència de l'Audiència Nacional per tirar endavant el procés –amb compromisos d'ajut documental fins i tot–, la fiscalia de l'Audiència, encapçalada per l'ínclit Eduardo Fungairino, ja ha avançat, contra l'opinió de la Junta de Fiscals de Sala, que impugnarà tot dictamen judicial contra militars xilens o argentins.

El fiscal general de l'estat anterior, Carlos Granados, va ser qui va admetre la querella de familiars d'espanyols desapareguts sobre la base de l'article 23.4 de la Llei orgànica del Poder Judicial: "Igualment serà competent la jurisdicció espanyola per a examinar els fets comesos per espanyols o estran-

ARXIU / EFE

gers fora del territori nacional susceptibles de tipificar-se, segons la llei penal espanyola, d'alguns dels delictes següents: genocidi, terrorisme..." Ha estat Fungairino mateix qui, en una entrevista al diari xilè *El Mercurio*, ha tractat de sepulturar la qüestió assegurant, en una afirmació extremadament agosarada, que els militars xilens no van cometre ni genocidi ni terrorisme en la repressió sagnant exercida contra civils. Això mateix deu pensar dels argentins.

Molts, entre ells la Unió Progressista de Fiscals, que sí que avala la competència de l'Audiència, veuen en l'actitud del fiscal en cap, situat en el càrrec per Aznar contra l'opinió de tota la carrera jurídica, el resultat dels problemes diplomàtics que el govern del PP comença a tenir de debò amb les autoritats polítiques xilenes i argentines.

L'aposta pel silenci basada en la conveniència de "l'alta política" contra la dignitat històrica. La batalla és entaulada.

Eduard Sanjuan

Augusto Pinochet va establir les regles de joc del retorn del país a la democràcia. Els governs xilè i argentí comencen a estar seriosament preocupats per les diligències sobre les desaparicions i tortures de ciutadans espanyols presumptament a mans dels militars d'aquells països llatinoamericans.

Un pont entre dos mons

Estrènyer els vincles entre el món de l'estudi i el món del treball és una tasca que sempre acaba essent beneficiosa. És precisament amb aquest objectiu que les cambres de comerç, indústria i navegació de Catalunya i el Departament d'Ensenyament de la Generalitat desenvolupen el programa E+E.

Les cambres de comerç, indústria i navegació de Catalunya impulsen, conjuntament amb el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, el programa Empresa+Escola (E+E) que es proposa ajudar els estudiants de formació professional a desenvolupar unes pràctiques de qualitat a les empreses. Aquest programa té un doble origen. En primer lloc, la llei bàsica de cambres de març de 1993 estableix que aquestes han de col·laborar amb les administracions educatives pel que fa a la gestió de la formació pràctica en centres de treball. Per altra banda, la nova llei d'educació obliga, com una part imprescindible de l'ensenyament, a fer pràctiques en empreses.

Però, més enllà de les obligacions legals, cal afegir també la voluntat i la decisió de les cambres catalanes d'impulsar la relació escola-empresa, tal com ha expressat recentment el president de la Cambra de Barcelona, Antoni Negre, tot explicant el suport a l'E+E: "no es tracta únicament del fet legal sinó també de la importància i la necessitat d'aquesta relació, perquè creiem en la formació professional".

En aquest context, el 20 de gener del 1994 la Generalitat de Catalunya i les tretze cambres de comerç van signar un conveni que va donar origen a l'E+E. De fet, el logotip explica bastant la seva filosofia. Les dues "E" es troben cara a cara i s'hi pot llegir tant escola-empresa com a la inversa, empresa-escola; això implica la igualtat d'importància dels dos elements. El signe "+" que es troba

al mig indica la idea de crear nexes entre empresa i escola.

Els objectius. Aquest objectiu principal, establir un pont entre els centres docents i les empreses, es desglossa en tres punts. Primer, cal possibilitar que cada alumne de formació professional accedeixi a un lloc de pràctiques adequat. En segon terme, cal aconseguir que estudiants, centres educatius i empreses tinguin

D'aquí a quatre cursos, el 2001/2002, el cent per cent dels estudiants de les escoles que hagin entrat en el programa podran gaudir dels avantatges de l'E+E.

El programa abasta a hores d'ara un nombre important de centres educatius dependents del Departament d'Ensenyament i el mes passat es va signar un conveni amb les escoles cristianes de Catalunya amb formació professional —un total de 40— perquè s'hi incorporin.

La voluntat és de donar també servei a d'altres àmbits escolars com ara escoles públiques de titularitat municipal i escoles privades laïques o d'altres confessions.

Fa tretze anys que les autoritats en matèria d'ensenyament van començar a experimentar les pràctiques que calia introduir a les empreses dels estudis de formació professional. L'objectiu era, com actualment, que els estudiants poguessin aplicar *in situ* els coneixements adquirits a classe, que descobrissin les relacions interpersonals que s'estableixen en

una empresa i que poguessin treballar amb uns equipaments que el centre no tenia. L'E+E pretén fer un seguiment individualitzat, encara més rigorós i, per tant, contribuir a millorar la qualitat de les pràctiques.

Actuacions concretes. La posada en marxa d'un programa tan ambiciós no pot deixar-se a la improvisació, és per això que les cambres, sempre en estreta col·laboració amb el Departament d'Ensenyament de la Generalitat, duen a terme un seguit d'actuacions per garantir-ne l'èxit.

D'entrada s'ha abordat l'important as-

ARXIU / CAMBRA DE COMERÇ, INDÚSTRIA I NAVEGACIÓ DE BARCELONA

guin la informació més completa i actualitzada de les possibilitats que se'ls ofereix. Finalment cal contribuir a aconseguir que els criteris de control de qualitat de les pràctiques tinguin el reconeixement del món empresarial. En definitiva es tracta de prestar el millor servei possible a totes les parts implicades: les empreses, els centres docents, conjuntament amb l'administració educativa i els mateixos alumnes.

La implantació del programa es mou al ritme del canvi que experimenta avui el sistema educatiu. En aquest curs el 80% de l'alumnat encara es troba dins l'antiga FP, on les pràctiques són voluntàries.

pecte de la formació dels tutors d'empresa. Són ells qui, en definitiva, organitzaran el pla d'activitats de l'estudiant durant la seva estada i per aquest motiu és essencial que estiguin ben preparats. En diverses sessions formatives de caràcter general s'aconsegueix facilitar la tasca del tutor, tot preparant-lo perquè pugui augmentar la qualitat de les pràctiques mercès a una millor organització, com també orientar l'estudiant en el període de temps que duri la seva estada. Es tracta, en breu, d'ensenyar el tutor a ensenyar.

Per a aquells tutors d'empresa que hagin assistit ja a les sessions formatives i que vulguin perfeccionar els seus coneixements en el sentit que s'ha comentat, les cambres ofereixen unes altres sessions en què, sota l'epígraf "Tècniques per a la funció dels tutors a l'empresa", es pot aprofundir i perfeccionar en tot allò que serveix per treure el màxim rendiment de les pràctiques. Totes aquestes accions formatives han comptat amb el suport econòmic del Fons Social Europeu dins del programa Leonardo. Per completar-les es treballa actualment en un tercer nivell de formació que permetria crear una metodologia i un material comú per als tutors dels centres docents i per als tutors d'empreses tenint en compte els sectors empresarials o familiars professionals.

El BID. A banda de les accions formatives, les cambres i el Departament d'Ensenyament han considerat oportú per desenvolupar el programa E+E crear un Banc Integrat de Dades (BID). Es tracta d'una xarxa Intranet -d'accés restringit als agents participants- que quan funcioni a ple rendiment connectarà informàticament els més de 300

centres on es farà formació professional; les tretze cambres de comerç i les delegacions territorials del Departament d'Ensenyament. Aquesta xarxa es converteix, com a instrument d'informació que és, en una eina bàsica per agilitar la relació entre l'oferta i la demanda en el món de les pràctiques i també en un element d'orientació per a la gestió de la formació en els centres de treball.

El programa E+E ha esdevingut, tot i la seva joventut, un model per a la resta de l'estat. Com ja va ser-ho en el seu moment els de les pràctiques compartides

a la formació professional impulsat pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. Com a conseqüència de la implantació del programa E+E a Catalunya, diverses persones han engegat a Madrid uns grups de treball anomenats "de pilotatge" per tal d'implantar un sistema similar al català pel que fa a la formació en centres de treball. Aquests grups es van crear arran de la reunió estatal de responsables de formació de les cambres de comerç que va tenir lloc a Tenerife el desembre de 1995.

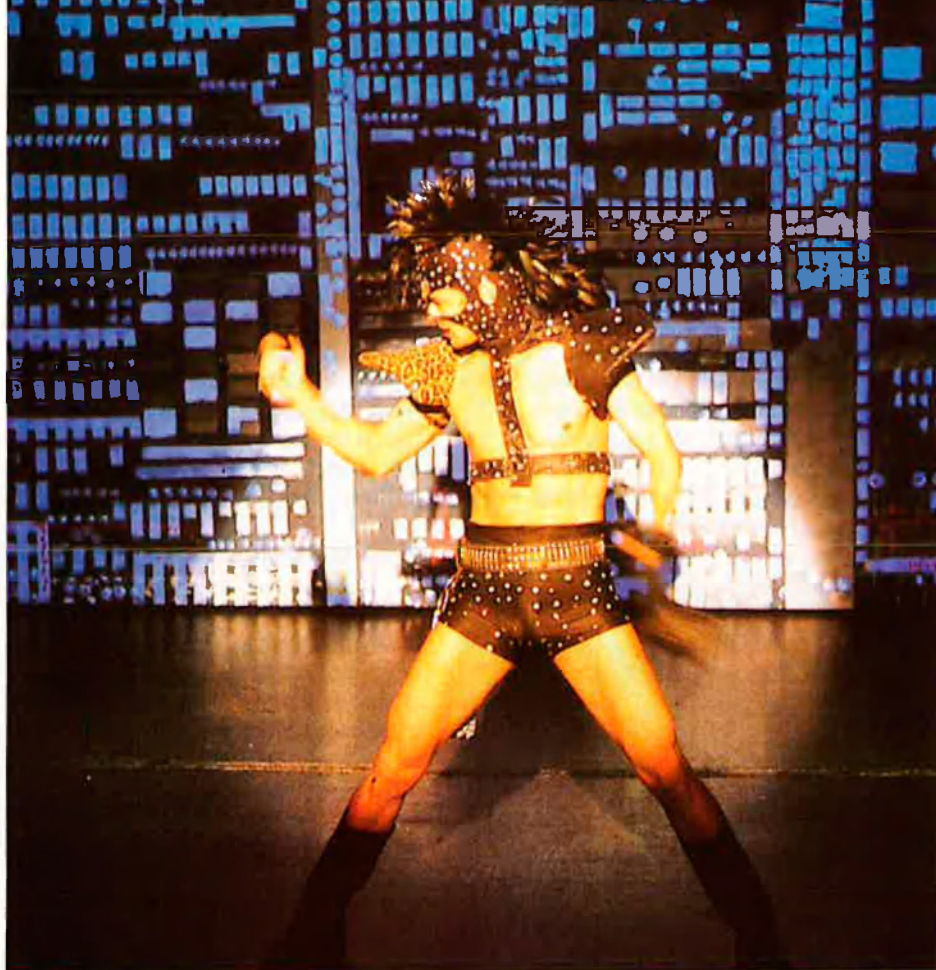
Clars avantatges. No és estrany que el programa E+E es vagi convertint en un punt de referència positiu, ja que, per la seva concepció, significa clars avantatges per a tots els agents que hi participen. L'alumnat hi troba un suport inestimable en el pas sempre difícil cap al món del treball. Per als centres d'ensenyament representa una potenciació del seu paper alhora que es dona més prestigi social a la formació professional i contribuirà també a acostar-los més a la cultura empresarial. Pel que fa a l'empresa, l'E+E li ajuda a millorar la gestió dels recursos humans tot pensant especialment en les futures necessitats. A més les empreses obtenen un major prestigi públic pel fet de participar en una tasca social.

Albert Punsola

**Cambra Oficial
de Comerç
Indústria i Navegació
de Barcelona**

El vent que no arriba a El Molino

El Paral·lel de Barcelona va ser durant molt de temps el centre de l'espectacle a la ciutat. Ara, amb el temps, queden locals com El Molino, considerats emblemàtics. Però, darrere la imatge entranyable d'aquests reductes del passat, s'hi amaguen relacions laborals tempestuoses.

Ballarines lleugeres de roba segueixen –procurant no perdre l'equilibri no fos cas que caiguessin del petit escenari– les coreografies d'un tronat pas-doble, seguit d'algun dels èxits de fa anys de Phil Collins. Mentrestant, els àvids ulls d'un home septuagenari malden per escodrinyar aquella part més oculta de la pell femenina i la senyora de la butaca del costat aplaudeix les exagerades convulsions pèlviques d'un dels ballarins. És una escena d'una tarda qualsevol a El Molino, un dels anomenats "locals emblemàtics" del Paral·lel de Barcelona. Des que el 1913 l'arquitecte Joaquim Raspall i Mayol va aixecar aquest particular edifici i fins avui, El Molino ha anat adquirint la imatge d'institució de la ciutat. Vodevils, varietats i revistes han estat gèneres que han omplert els escenaris d'aquesta sala d'espectacles.

Ja des de la segona meitat del segle passat, el món de les *varietés* ha anat acompanyat d'una aura de bohèmia. La duresa d'una vida nocturna era el contrapunt de l'alliberament d'una moralitat que s'entestava a convertir l'anatomia del cos humà en un atractiu pecat per a ser transgredit. Aquests ambients nocturns ja van ser immortalitzats magistralment pel pintor esguerrat llenguadocià Toulouse-Lautrec en moltes de les seves obres.

La crisi de les 'varietés'. Amb el temps, a mesura que el cos de la dona va anar deixant de ser una atractiva ombra dels misteris de la nit, els espectacles de *varietés* han anat perdent gran part del seu públic. Avui, és la gent gran, principalment, qui assisteix a aquestes sales. Autocars, generalment de fora de la ciutat, visiten El Molino, una oferta inclosa en molts dels itineraris turístics. Els joves estudiants bohemis que volien conèixer una part de la vida que la universitat no els proporcionava van anar deixant pas, amb el temps, als grups de festes d'empreses, convencions o als comiats de solter.

La vitalitat que el Paral·lel de Barcelona va viure fa unes dècades és història, però es manté un cert públic que permet que aquests espectacles hagin sobreviscut al pas del temps sense gaires canvis.

Darrere de l'ambient entranyable d'aquestes sales, però, s'hi amaguen històries personals que no sempre tenen relació amb la visió romàntica que desperten aquests anomenats espectacles emblemàtics. Actrius i actors, tècnics i altre personal d'El Molino fan possible que cada dia s'aixequi el taló. La passió amb què la gent de l'espectacle viu el seu ofici es pot comprovar només a simple vista i és converteix en un dels motius que explica la supervivència d'uns gèneres que s'entesten a aferrar-se a un passat de *glamour*.

Gestió empresarial salvatge i gestions irregulars. Però les il·lusions i els somnis dels professionals que fan possible l'espectacle toquen amb la crueltat del món de la gestió econòmica. Fonts coneixedores dels ambients empresarials del Paral·lel han explicat a EL TEMPS que en el món de l'espectacle hi ha hagut moltes denúncies i que a El Molino, concretament, és habitual no pagar regularment el personal o la seguretat social. Segons aquestes persones, les irregularitats no responen a la falta d'entrada d'ingressos de taquilla i denuncien que mai no "hi ha un duro a la taquilla, encara que hi hagi hagut una bona entrada".

Els responsables d'aquesta sala, segons expliquen persones properes al món del Paral·lel, s'emparen en la imatge emblemàtica del local per a fer aquest tipus de gestió. Segons aquestes versions, malgrat els canvis en els noms de les empreses que han gestionat El Molino, sempre hi ha un fil conductor. Des que el va deixar Dona Fernanda, la històrica empresària de l'època daurada d'El Molino, el 1981, l'empresa Activitats Teatral va fer-se'n càrrec. Després, part dels socis de l'empresa van constituir-se com Nou

En aquest tipus de sales, hi han treballat menors d'edat, sense cap mena de regulació, que participaven en números on s'exhibien nus.

Paral·lel, i part d'aquesta nova firma es va convertir en l'actual New-Mill. Cada cop que es fa un canvi d'empresa —expliquen aquestes fonts—, va precedir d'una suspensió de pagaments: "una societat anònima adquireix la gestió, es va endeutant amb els treballadors, amb la Seguretat Social i, finalment, presenta suspensió de pagaments. La societat anònima desapareix i els deutes queden sense pagar".

En relació amb aquestes actuacions hi ha diverses denúncies presentades. En aquest sentit, veus pròximes a El Molino no descarten la possibilitat que la història es repeteixi i que, d'aquí a poc temps —alguns temen que després de la campanya de Nadal, una de les més fortes de

l'any— la situació de la sala torni a ser insostenible.

Fins i tot afirmen que en aquestes estratègies, també es deixa deteriorar el mateix espectacle. D'aquesta manera, a mesura que baixa la qualitat, s'aconsegueix una reducció de públic assistent i es pot legitimar més fàcilment davant les institucions la demanda de suspensió de pagaments.

A banda dels aspectes laborals, la boira també s'estén en d'altres àmbits de la gestió. Sectors properes al món de l'espectacle reconeixen que en algunes ocasions en aquest tipus de sales han treballat menors d'edat —d'uns quinze anys i que han arribat a la majoria d'edat en els escenaris d'El Molino—, sense cap mena de

Dalt, una ballarina cus una mitja a una companya, en els camerinos d'El Molino. Sobre aquestes línies, una imatge del pati de butaques de la sala.

MARC VILA

Imatges de diferents moments de l'espectacle d'El Molino. L'erotisme és part essencial d'aquest tipus d'espectacle.

regulació, i que fins i tot participaven en números on s'havien d'exhibir nus.

A més a més, segons aquestes mateixes fonts, la contractació irregular d'immigrants també és habitual, a canvi de promeses de regularitzar-los la situació. Tant menors com immigrants són susceptibles de ser pressionats laboralment i econòmicament, en funció dels interessos de l'empresa —de fet, però, aquestes pràctiques no són exclusives d'aquest sector—. Altres testimonis també han explicat a EL TEMPS que els qui han intentat revoltar-se contra aquestes situacions són víctimes de pressions laborals i d'altre tipus.

Acusacions falses. Fonts properes a l'administració d'El Molino han reconegut a aquesta revista que la situació d'aquesta sa-

la no és gaire bona, però han qualificat de mentida que l'empresa New-Mill hagi presentat suspensió de pagaments i han negat taxativament l'existència de qualsevol altre problema de tipus laboral.

Des del punt de vista salarial, aquesta mateixa font afirma que no té coneixement de cap problema de l'empresa amb els treballadors i explica que tothom cobra normalment a final de més. Sí que reconeix que aspectes "subsidiaris als sous —com les hores extres— han patit certs ajornaments" i també que "determinats conceptes relacionats amb les cotitzacions a la Seguretat Social han estat ajornats perquè la tresoreria no hi arriba". Però tots els aspectes relatius a les garanties dels treballadors "referides a quotes obreres", diuen, s'han pagat.

En aquest sentit, s'assegura que no cal almar-se, tot i que volen remarcar que la panoràmica no és gaire bona, tant per la situació general del món de l'espectacle, com per les reformes correctores que reclamen les administracions.

Aquestes remodelacions necessàries signifiquen, per a l'empresa, unes inversions de desenes de milions de pessetes que han d'afrontar els associats a New-

Mill. En aquest punt, encarregats de la gestió d'El Molino assenyalen que aquesta sala no ha rebut cap subvenció de l'administració. És més, l'Ajuntament de Barcelona exigeix una sèrie de mesures correctores en la llicència d'activitats i les subvencions que han demanat també han estat denegades.

L'empresa manté converses amb els treballadors per adaptar-se a un altre tipus d'activitat i "introduir una certa mobilitat funcional, renegociacions de les condicions econòmiques i contractuals". En qualsevol cas, fonts properes a l'empresa declaren que les gestions van encaminades a donar viabilitat al negoci.

Sigui com sigui, el món de la revista i del *music hall* viu en els nostres dies un moment de forta crisi. Són moltes les persones que creuen que, malgrat tot, hi ha un espai per a aquest tipus d'espectacles. Només cal, segons elles, una petita renovació de continguts i una gestió racional. D'altres, en canvi, creuen que ens trobem en el tram final de la revista, que es tracta d'un gènere que ha anat quedant anacrònic i que ha arribat al que en podríem dir la via morta.

En tot cas, artistes vocacionals treballen amb gran professionalitat en aquests espectacles. Cadascú, amb el seu somni i la seva devoció. Des de la ballarina que planeja la creació d'una acadèmia pròpia de dansa, a la que es prepara per actuar en un gran espectacle musical, passant pel cap de sala que, de tant en tant, participa en un número cantat, tot demostrant que hauria pogut ser un gran artista, si la sort l'hagués acompanyat una mica més... Tots ells junts demostren que hi ha un espai per aquests espectacles de la nit del Paral·lel.

Un espai que pot ser ofegat, si es confirmen els temors i si les gestions empresarials no convien d'orientació per tal de fer compatible el somni i la il·lusió amb les finances.

Enric Rimbau

Elx, una universitat molt ben complimentada

Tot indica que la Universitat d'Elx, creada pel PP, ha començat amb menys alumnes dels previstos i amb uns beneficis pressupostaris de la Generalitat superiors als de la resta de les universitats valencianes.

La Universitat Miguel Hernández d'Elx, que ja ha començat el curs, va ser creada a partir del desmembrament de la d'Alacant per decisió política del govern autonòmic del PP. Els populars necessitaven peces de suport dins del món acadèmic, amb el qual sempre s'han enfrontat. I com altres vegades, i en una decisió summament polèmica i contestada, varen decidir crear en aquesta nova universitat el seu propi interlocutor.

Dues de les carreres bàsiques del complex acadèmic són medicina i estadística, les arrabassades a la Universitat d'Alacant. El PP també va decretar per a l'ocasió la segregació de l'escola politècnica d'Oriola —que pertanyia a la Universitat Politècnica de València— i el seu traspass posterior a la Miguel Hernández. Aquesta té els seus centres d'estudis escampats en quatre campus: Sant Joan (medicina i ciències de la salut), Altea (belles arts), Oriola (carreres tècniques com enginyeria agrònoma) i Elx (dret, relacions laborals i altres).

Com era de previsible, cap rector universitari del País Valencià va acudir a l'acte d'obertura de curs en la Universitat d'Elx el passat 7 d'octubre. A excepció del de la mateixa Miguel Hernández, Jesús Rodríguez Marín, germà del diputat autonòmic del PP Juan Rodríguez Marín. Allí va manifestar que la seua universitat, acabada de naixer, necessitava més recursos que les altres. De moment, ja els té, perquè la Generalitat valenciana ha dissenyat un pla de finançament que preveu

per a la Universitat d'Elx inversions de 28.000 milions de pessetes. De fet, en el nou pla d'inversions a llarg termini per a les universitats ideat pel Consell de la Generalitat, 13.000 dels 28.000 milions de pessetes de préstec sol·licitats al Banc Europeu d'Inversions aniran a parar a la Miguel Hernández.

Dades que publicava el diari *Levante* extretes de l'anuari de la Universitat Politècnica indiquen que la subvenció de la Generalitat en l'any 97 per a la Jaume I de Castelló va ser de 3.000 milions de pessetes; per a la Politècnica, de 11.000 milions; per a la de València, de 15.000 milions i per a la d'Alacant, de 7.000 milions. Les dues universitats que reben menys diners per estudiant són la de València (242.000 pessetes), que té gairebé 60.000 alumnes, i la d'Alacant (278.000 pessetes), amb més de 30.000 alumnes.

L'anuari de la Politècnica no recull dades sobre la universitat d'Elx. Tot i sol·licitar-les diverses vegades, ni la mateixa Miguel Hernández ni la direcció general d'universitats les han facilitat a EL TEMPS. Però probablement es tracta de xifres quantioses, sobretot en el capítol de diners per alumne. La previsió de places per a la Universitat d'Elx voreja les 4.600, el que no vol dir que s'haja complert. Segons fonts universitàries, la sol·licitud de matrícula per a Dret no superarà els 60 alumnes (hi ha inflació d'aquests estudis en una zona de pocs quilòmetres). Quant a estadística, la mitjana se situa entorn dels 40 alumnes. La carrera de medicina,

ARXIU / FERRAN FLUIXA

en canvi, té un nombre alt de matriculats (uns 700), i en paraules de la regidora d'Altea pel Partit Valencià Nacionalista (PVN), Paca Sevilla, "les xifres oficials d'alumnes de la carrera de belles arts d'Altea són de 95 alumnes". Sevilla, però, continua dient que "al fitxer de la Casa de la Cultura, que va servir com a centre de matriculació i ara envia informació cultural als alumnes, no figuren més de 27 noms".

La regidora comenta que enguany l'Ajuntament d'Altea ha concedit 80 milions de pessetes per a obres de la facultat, i el passat dijous, en ple municipal, el PP va determinar que 70.000 m² de terreny passaran a formar part del campus d'Altea. Segons Sevilla, "aquesta decisió podria començar una reestructuració urbanística que canviaria la idiosincràsia del poble".

Solar que ha servit de base per a la Universitat Miguel Hernández d'Elx. Aquesta institució ha estat conflictiva des d'abans de naixer.

J. M. O.

Ja T'ho Diré: bojos però no tant

'Un ram de locura' és el nou disc dels Ja T'ho Diré, menorquins de naixement i empordanesos d'adopció. L'èxit del seu anterior CD, 'Moviments salvatges', els ha permès fer un nou treball amb més recursos, que inclou fins i tot una pista de CD-ROM.

En Cris Juanico, en Charly, en Titi i en Flay van arribar a Girona ara fa set anys. I aquella locura amb el temps ha començat a donar uns resultats reeixits, com ja van comprovar amb el seu anterior disc, *Moviments salvatges*. Plens d'eufòria han demanat més a la discogràfica i aquesta els ha dut a París a gravar el nou disc, *Un ram de locura*, i els ha deixat incloure-hi una pista interactiva de CD-ROM.

Les noves tecnologies, però, no els han fet oblidar la seva manera familiar de fer les coses. El nou CD es va enregistrar a la Vall del Llémena, en una antiga rectoria "on podíem gravar en una cuina, al costat d'un pot de cacau en pols", ens expliquen el cantant, Cris Juanico, i el percussionista, Charly.

—Per què heu posat una pista de CD-ROM al disc?

CHARLY: A la gent el que més li xoca és com hem gravat el disc, i amb el CD-ROM es pot veure molt bé.

CRIS JUANICO: Ho vam trobar interessant perquè no era la típica pista amb l'història del grup i quatre fotos. Són punts que la gent agraeix molt, perquè donem molta informació gràfica.

—Us agrada cuidar el vostre públic?

CRIS: Mira, un compacte val tres mil peles, que no dic que sigui car, i si a més de la música, que n'estem molt contents, hi afegeixes la pista de CD-ROM, doncs millor. Es tracta de donar color i de justificar les tres mil pessetes que val el CD. Això sí, el centre són les cançons.

—Parlem-ne doncs. Tinc la sensació que no hi ha massa diferència amb *Moviments salvatges*...

CRIS: Hi ha un mateix sistema de feina, però les cançons són diferents. A part d'això, som les mateixes persones, i ara no ens posarem a fer un disc de house.

—Les diferències entre els tres compositors, en Titi, en Flay i en Cris, apareixen molt més marcades que en l'anterior disc.

CHARLY: És que cadascú ha anat agafant més experiència.

CRIS: Vulguis o no també anem veient per on van els

altres i per on vol anar cadascú. I això és enriquidor, en quantitat, en qualitat i en varietat del material. Nosaltres sempre hem buscat que les cançons no s'assemblin les unes a les altres, combinant temes funkies, d'altres més rock i d'altres de més calents.

—Cris, per què has tornat a fer de productor del disc?

CRIS: M'agrada.

—I ja tens prou distanciament del grup per fer-ho?

CRIS: No, però per això ho faig.

CHARLY: Aquesta és un tipus de producció diferent. Per fer un disc algú ha d'agafar la responsabilitat i en aquest cas és ell, perquè li agrada i perquè els altres confiem en ell, entre altres coses pel resultat de *Moviments salvatges*.

CRIS: Potser perdo neutralitat, però això ho guanyo amb el temps que dediquem al disc. A més, qui millor que nosaltres coneix la nostra música? Ara, també funcionem molt per consens, i com que tot té explicació, arribar a unes conclusions determinades és qüestió de parlar-ne.

—Heu fet un disc pensant en el públic aconseguit amb *Moviments salvatges*?

CRIS: No, en fer un disc hi entra tot el que ens passa... és clar que seria mentida dir que el públic no ens influeix, ara, tampoc ens hem deixat absorbir totalment per l'audiència. Algunes cançons van ser compostes abans que sortís el *Moviments salvatges*.

CHARLY: Està clar que si vols vendre discos has d'anar una mica amb el gust del públic, i si tens un CD

**Cris Juanico:
"Si vam sortir de
Menorca va ser
perquè allà teníem
la música a dins
i no la podíem
exterioritzar
com volíem.
Aquí encara la
continuem portant
a dins i la podem
exterioritzar.
Venint aquí
ens hi vam jugar
molt."**

que ha funcionat el que no pots es fer un canvi radical d'estil.

—Això que el director de la discogràfica faci veus en algunes cançons és fer-se el pilota o estalviar costos en col·laboradors externs?

CRIS: No, és que ell és cantant. Quan convidem gent de fora perquè col·labori, volem donar colors diferents a la veu del cantant. A part, ell canta en una orquestra i afina bastant més que nosaltres.

—Vist en perspectiva, va ser una locura fer el salt de Menorca al Principat?

CHARLY: Clar que sí. Ara que ja estem més instal·lats ens adonem que va ser una passada abandonar-ho tot a Ciutadella, on tots teníem un sou fix. Però bé, també era el moment i érem més joves.

CRIS: N'estem molt contents, perquè ara fem el que ens agrada. Si vam sortir de Menorca va ser perquè allà teníem la música a dins i no la podíem exterioritzar com volíem. Aquí encara la continuem portant a dins i la podem exterioritzar. És el punt aquell d'intentar alguna cosa, que no sempre és possible, però que t'hi has de jugar alguna cosa si ho vols aconseguir. Gratuïtament no hi ha absolutament res, i en el nostre cas ens hi vam jugar molt.

—I us va sortir bé!

CRIS: Jo diria que ens està sortint bé, però encara no hem fet ni la meitat del que volem fer.

—I on voleu arribar?

CRIS: No ho sé. No tenim una meta on arribar, la qüestió és que hi hagi ganes de fer coses.

CHARLY: La música és un art i preguntar-se on es vol arribar és un poc contradictori. L'art és una cosa molt oberta i pots arribar on vulguis o quedar-te on vulguis.

—Cada quant torneu a Menorca?

CRIS: Jo sempre que puc, com a mínim dos o tres

cops l'any a passar-hi unes setmanes. I els altres, més o menys també. La integració és ràpida, en dues hores ja hi tornem a ser.

—Ja es nota que la distància no us ha allunyat massa, perquè el disc us ha sortit molt arrelat. Us esforcieu especialment a donar aquesta sensació?

CRIS: No, és el que ens surt. Seria negar el que hem viscut, la infantesa, les primeres experiències, i moltes històries. Tot això ens ha marcat.

CHARLY: A més som cinc menorquins, i per això ens és molt més fàcil mantenir les arrels que no pas si dins el grup només hi hagués un menorquí.

CRIS: Això no vol dir que estiguem ancorats en el passat. Jo si parlo de la mar és perquè m'agrada molt i la veig tant a Sant feliu de Guíxols com a Ciutadella.

—En un lloc i en l'altre la mar és la mateixa?

CRIS: No, s'assemblen però no són iguals. A més hi ha la *morrinya*. Aquí el mar se'l veu molt festiu i a Menorca se li té molt respecte perquè el mar tant et pot ajudar com fer-te desaparèixer. Allà el mar és la frontera, és la circumstància principal, tant per les coses bones com per les dolentes.

CHARLY: A Menorca, sobretot abans, es vivia del mar. Això dóna una visió molt diferent a la de qui només hi va a fer una volteta. És una manera de viure.

—Es imprescindible una mica de locura per viure?

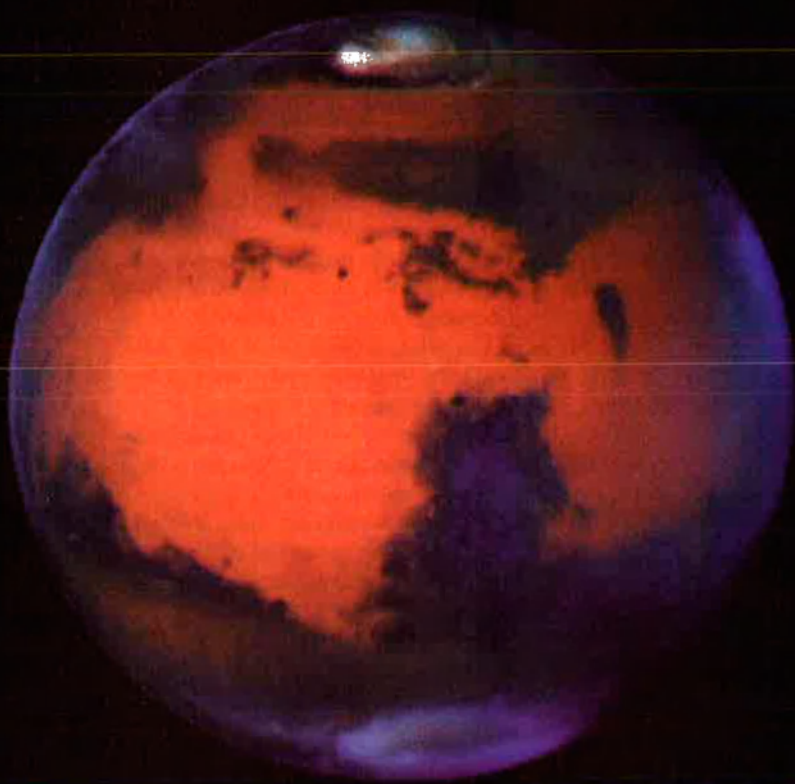
CRIS: Sempre. La creativitat ve donada per un punt de bogeria. La *locura*, ben mirada és sana. El gran problema és la gent que ho té tot clar i és tot seny. T'has de deixar anar. La bogeria és alegria, i en aquest món en fa falta molta.

CHARLY: És que si vius la vida fredament és molt fotut, aleshores sí que acabes boig, boig... però de veritat.

D'esquerra a dreta, els membres de Ja T'ho Diré: Sente, bateria, Fly, baix, Titi, guitarra, Cris, veu i guitarra, i Charly, percussions. Són de Ciutadella, però viuen a l'Empordà. En Cris assegura que hi ha certes diferències entre el mar al Principat i a Menorca: "Aquí el mar se'l veu molt festiu i a Menorca se li té molt respecte per què el mar tant et pot ajudar com fer-te desaparèixer. Allà el mar és la frontera, és la circumstància principal, tant per les coses bones i com per les dolentes."

Oriol Cortacans

Mart, ficció i realitat

Les imatges del planeta Mart que la nau Pathfinder envia a la Terra han reobert l'interès pel planeta més semblant al nostre. Com sol passar en aquests casos, la racionalitat científica ha de plantar cara a la il·lusió literària en una nova onada de marciomania

Quan l'estiu del 1983 uns geòlegs nord-americans van trobar, enmig de la immensitat glacial de l'Antàrtida, una roca verdosa de tons grisosos ben poc es podien imaginar que es tractava de la primera prova científica que al planeta Mart hi havia hagut vida en un moment de la seva història. L'ALH 84001, nom del tros de meteorit trobat per la geòloga Roberta Score, fou analitzat en l'estricta silenci habitual imposat per la NASA fins que no se n'hagueren tret unes conclusions que es van fer públiques l'estiu del 1996, amb l'assistència inclosa del president nord-americà Bill Clinton. El doctor David McKay, l'encarregat d'analitzar l'interior de la pedra extraterrestre, va llançar la frase que tothom esperava: "Aquí tenim la prova de la vida a Mart". Una sèrie de fòssils microscòpics satisfien les expectatives de tots els qui s'han negat a creure que en la immensitat de l'univers només el petit planeta Terra té el monopoli existencial. La revelació de la NASA tornà a reactivar el somni d'exobiòlegs i ufòlegs de trobar vida en alguns altres indrets de l'espai.

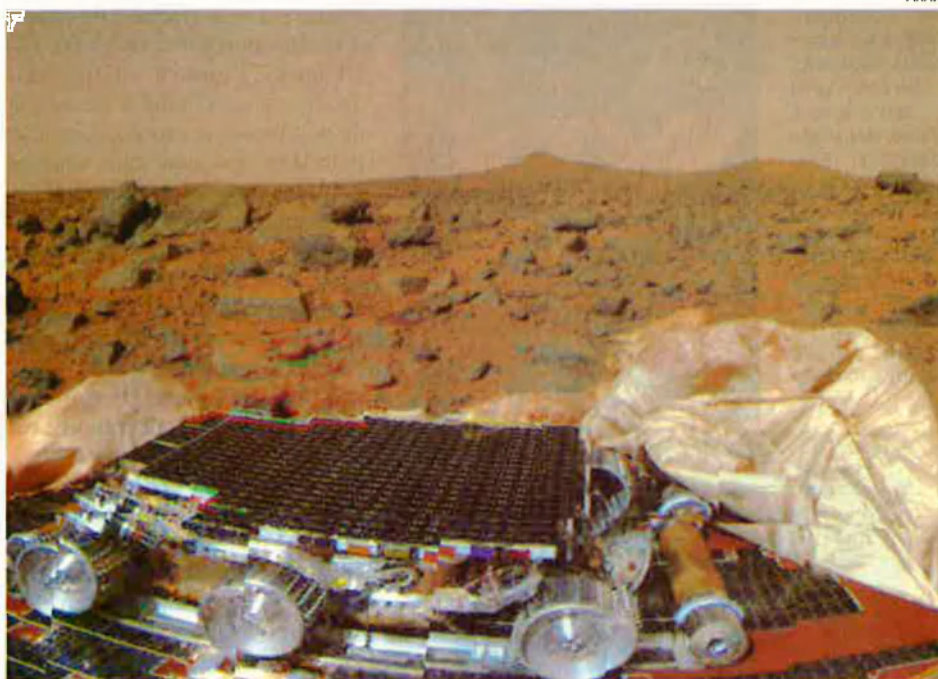
Segons els experts, el meteorit ALH 84001 havia reposat durant tretze mil anys sota les capes de gel de la zona oriental de l'Antàrtida després d'efectuar un llarg viatge de setze milions d'anys entre Mart i la Terra. Els éssers fossilitzats de la roca tingueren vida fa uns quatre mil milions d'anys, just quan es formà el magma marcià, paral·lelament al desenvolupament de les primeres formes de vida al nostre planeta (3.600 milions d'anys). Aquest paral·lisme ha estimulat una sèrie d'hipòtesis, moltes de les quals conflueixen en una mateixa direcció: la gestació de partícules microscòpiques hagué de ser molt semblant en tots dos planetes. Només les condicions atmosfèriques permetrien la continuació de vida al planeta blau i la impossibilitarien al planeta vermell.

Animada pel descobriment ALH 84001 la NASA s'ha engrescat amb la viabilitat d'enviar l'home

a Mart. Des que la carrera espacial ha passat a millor vida els nord-americans encaren amb menys pressió l'operació més somniada després de l'allunatge del 1969. La veritat és que actualment la possibilitat d'enviar tripulació a Mart és força complicada, sobretot si tenim en compte les condicions climatològiques i atmosfèriques del planeta, la llarga durada del viatge i, sobretot, l'alt cost d'enviar-hi éssers humans. L'atmosfera de Mart és composta per diòxid de carboni, que impedeix la formació d'aigua a la superfície del planeta, que s'evaporaria a l'instant. A més, la inexistència d'una capa d'ozó implicaria la mort immediata de qualsevol espècie per causa de la irradiació dels raigs ultravioleta procedents del Sol. I per si no n'hi hagués prou, l'adversitat climàtica marciana fa que a la nit la temperatura baixi fins a més de cent graus sota zero.

Experts en astronàutica han calculat que el viatge d'anar i tornar a Mart duraria aproximadament dos anys, sempre que s'aconseguís de convertir oxigen i hidrogen en aigua i de fabricar combustible a la superfície del planeta vef. L'any 2001 s'enviarà a Mart una nau amb un mòdul experimental de producció de carburant i, si l'operació té èxit, ja es podria realitzar l'anhelat viatge tripulat devers l'any 2020 –això sí, amb un cost aproximat de quinze bilions de pessetes.

Per molts menys diners (22.000 milions de pessetes) la NASA ha enviat la nau espacial automàtica Mars Pathfinder, un giny que a simple vista sembla una joguina –una mena de cotxe teledirigit–, però que envia un volum d'informació de Mart inèdit fins ara per a nosaltres. L'interès per veure les primeres imatges que arribaren de Mart va provocar que en un sol dia cent milions de persones s'adrecessin a la xarxa Internet per veure què ens oferia la Pathfinder. La transmissió entre Mart i la Terra s'efectua només en onze minuts, el temps que necessita el radiosenyal de la Pathfinder per arribar a la NASA. Des de fa unes

ARXIU

setmanes una altra nau, la Mars Global Surveyor, vola en òrbita del planeta amb la missió de cartografiar-lo per primera vegada.

Fins ara una vintena de naus nord-americanes i russes han anat a Mart, de les quals es destaquen els dos mòduls Vïking nord-americans, els primers que, l'any

1976, van enviar fotografies del paisatge marcià a la Terra. Una bona part de la investigació de la petita nau Pathfinder que, molt en la línia patriòtica nord-americana, va arribar a Mart el 4 de juliol (diada nacional dels Estats Units) allargarà o escurçarà el desig de veure la petja humana en el planeta que més fantasia ha inspirat al llarg de la història i que, d'alguna manera o altra, ha conformat una percepció de la realitat marciana fins ara força esperpèntica.

Experts en astronàutica han calculat que el viatge d'anar i tornar a Mart duraria aproximadament dos anys. Una bona part de la investigació de la petita nau Pathfinder allargarà o escurçarà el desig de veure la petja humana en el planeta.

MART I LA TERRA, DOS MÓNOS DIFERENTS

MART TERRA

Diàmetre	6.790 km 12.755 km
Massa (Terra=1)	0,11 1
Satèl·lits	Fobos i Deimos La Lluna
Composició atmosfèrica	CO ₂ O, N, vapor H ₂ O, CO
Distància del Sol	149,6 milions km 227,9 milions km
Període de rotació (dia)	24h 37m 22s 23h 56m 4s
Revolució sideral (any)	687 dies 365 dies
Temperatura	25°C / -120°C 55°C / -70°C
Gravetat	0,38 gr 1 gr
Cim més alt	Olimp (26 km) Everest (8 km)
Velocitat entorn del sol	24,13 km/s 29,79 km/s

Ciència ficció i Mart: una relació perfecta. El planeta Mart ha disparat la imaginació humana al llarg dels segles fins al punt que sovint la ficció s'ha sobreposat a la realitat provocant-nos idees erràtiques. La nostra cultura és plena de referències a Mart: tenim un dia de la setmana, el dimarts, o un mes de l'any, el març, en honor del planeta vermell. L'herència mítica marciana ve de lluny. A la Grècia clàssica es va fer una lectura divina de Mart, que els grecs assimilaren a la força física. Mart era un déu guerrier, una figura exalçada posteriorment per genis de la pintura com Boticelli (*Venus i Mart*) o Velázquez (*Mart*).

El segle XIX l'astrònom Giovanni Schiaparelli va descriure la irregular geologia de Mart argu-

L'imaginari sobre els hipotètics habitants de Mart té el seu origen a finals del segle passat. El 1898, H. G. Wells va escriure *La guerra dels mons*, una novel·la que va causar un gran impacte social i que narrava la invasió de la Terra.

mentant que es tractava de canals d'aigua construïts per éssers intel·ligents. Aquesta confusa deducció va ser el punt d'arrencada de nombroses interpretacions dels marcians, paraula que, durant molts anys, s'ha atribuït erròniament a qualsevol ésser extraterrestre. Un altre astrònom, Percival Lowell, també el segle passat, va assegurar que les temperatures de Mart no eren gaire diferents de les europees, amb què va fer pujar una mica més l'atracció cap a un planeta que era venut com una rèplica de la Terra.

Però ben aviat els humans van dotar els hipotètics habitants de Mart de males intencions. L'any 1898 H. G. Wells va escriure *La guerra dels mons*, una novel·la que narrava la invasió de la Terra, i que va causar un gran impacte en la societat de l'època. Al cap de quaranta anys, el 1938, un jove

Orson Wells radià el relat com si es tractés d'un fet real, amb què semblà el pànic pels carrers dels Estats Units. Amb el naixement del cinema ben aviat es van poder veure les primeres pel·lícules de ciència ficció amb Mart i els seus malignes habitants de comú denominador: *Viatge a Mart* (1909) de l'espanyol Segundo de Chomón, *Mart ataca la Terra* (1938), basada en el personatge de Flash Gordon creat per Alex Raymond, o la producció soviètica *Aelita* (1924) de Iàkov Protàznov, en la qual el poble marcià es revolta contra una cruel princesa, molt en la línia de l'esperit revolucionari que vivia el país aquells moments. Després de la Segona Guerra Mundial Hollywood va continuar mostrant la pitjor cara dels marcians i ho va aprofitar com una arma propagandística per relacionar-los amb els soviètics. En ple-

"Ja es pot fer un viatge tripulat a Mart"

Des del 1948 Aster (Agrupació Astronòmica de Barcelona) reuneix els amants de l'astronomia i ciències afins. El president, Jordi Aloy, creu que les missions d'enguany a Mart arriben massa tard i afirma que no es vol morir sense haver vist caminar l'home sobre l'astre vermellós.

—Vivim una marciomania?

—De sempre hi ha hagut una fascinació pel planeta Mart i, de marciomanies, n'hi ha hagudes moltes tot al llarg de la història de la humanitat, coincidint amb les oposicions del planeta —presentacions més favorables del planeta—. És un fenomen que es reproduïx aproximadament cada quinze anys, moment que s'aprofita per enviar-hi naus astronàutiques.

—Per què és tan important investigar un astre situat a 56 milions de quilòmetres de nosaltres?

—Per una qüestió filosòfica i una d'ecològica. Pel que fa a la primera, trobar vida a Mart ens permetria de saber moltes més coses de la vida tal com la coneixem actualment, només a partir de com s'ha produït a la Terra. Podríem saber més coses del que és la vida i com es desenvolupa a l'univers. I ecològicament és important perquè fins ara ens hem pensat que la vida és un fenomen relativament resistent, que els éssers vius, al llarg dels anys, s'adapten al que sigui. Però, si la vida a Mart es va extingir a mesura que les condicions del planeta s'anaven degradant potser vol dir que la vida no és tan resistent i que hem d'anar més amb compte. Per exemple, l'oxigen de l'atmosfera, l'han creat

les plantes, i es tracta d'un element molt reactiu —reacciona ràpidament amb els compostos de carboni— i, per tant, l'oxigen, pel que és la vida a la Terra, seria un verí, però en canvi, ens hi hem adaptat.

—Després de la *Pathfinder* i la *Mart Global Surveyor*, ja ha arribat l'hora d'efectuar un viatge tripulat a Mart?

—El problema és bàsicament econòmic, més que no pas tecnològic i fisiològic, però no ho oblidem que un viatge a Mart són dos anys i no sabem si l'organisme humà podria aguantar tant de temps en situació d'ingravedesa. Amb tot, si ara hi ha gués voluntat i diners i una mica d'aventura, tecnològicament ja es pot fer un viatge tripulat a Mart. Hauria de ser una empresa internacional perquè no hi ha cap país suficientment potent per a desenvolupar un viatge d'aquestes característiques.

—La ciència ficció ha fet mal a l'astronomia científica?

—No, té un aspecte positiu i un de negatiu. Segons com ens la creguem, pot deformar molt la realitat, però també és veritat que ha ajudat al progrés de la ciència. Per exemple, els satèl·lits de telecomunicació van existir molt abans en la ment dels autors de ciència ficció que no en la realitat. I també hi ha hagut grans astrònoms que han escrit obres de ciència ficció. **J. F.**

MIREIA MARGENAT

na guerra freda un dels trucs més utilitzats fou de parlar ambigua-ment del "planeta vermell" per associar "roig" amb "dolent". Llavors els invasors tant podien ser personatges deformats amb tres ulls com agents secrets de la KGB. El 1953 William C. Menzies dirigeix *Invasors de Mart* i Byron Haskins porta *La guerra dels mons* de Wells a la pantalla gran. L'any 1960 s'estrena *L'airat planeta vermell*, d'Ib Melchior. Més films de sèrie B (*Devil Girl from Mars*, *Mars Need Women*, *Santa Claus Conquers the Martians* o *Flying Disc Man from Mars*) han tractat el tema des de diversos punts de vista, la majoria des de perspectives ben patètiques com el film espanyol *Llegan los marcianos*, producte del landisme més profund.

La televisió tampoc no s'ha estat al marge del fenomen gràcies a sèries tan populars com *Viaje a lo*

**La televisió
tampoc no ha
estat al marge
del fenomen
gràcies a sèries
de literatura
extraterrestre com
'Expediente X'.**

desconocido, *Doctor Who*, *Star Trek* i últimament *Expedient X*, de literatura extraterrestre. Després d'intents més recents "d'humanitzar" els alienígenes (*Encuentros en la Tercera Fase* [1977] o *ET* [1982], ambdues de Steven Spielberg i en cartellera *Contacts* [1997] de Robert Zemeckis) el ci-

nema actual d'aquests darrers anys ha tornat a apostar per la bel·licitat marciana amb produccions milionàries com *Desafiamiento total* (Philip K. Dick, 1991), *Independence Day* (Roland Emmerich, 1996) o *Mars Attack!* (Tim Burton, 1997). També podem trobar infinitat de novel·les sobre Mart, entre les quals es destaquen *Una odissea marciana* (Stanley G. Weinbaum, 1934), *Cròniques marcianes* (Rad Bradbury, 1950), *El hombre demolido* (Alfred Baster, 1956) o *Estoy en Puerto Marte sin Hilda* d'Isaac Asimov. I no podem acabar sense mencionar el títol d'un dels programes amb més èxit de les nits televisives d'una cadena privada: *Crónicas marcianas*, presentat per Xavier Sardà. Encara hi ha ningú que es pensi que parlar de marcimania és una frivolitat...?

El cinema d'aquests darrers anys ha tornat a apostar per la bel·licitat marciana. *Mars Attack!*, un dels darrers films, parodia les pel·lícules nord-americanes d'aventures que es basen en invasions marcianes.

Jordi Finestres

Idioma i prejudici

Rafael L. Ninyoles

Rafael L. Ninyoles fou capdavanter a indagar en el camp de la planificació lingüística, i a bastir una teoria sobre drets lingüístics. I ningú com ell ha reflexionat d'una manera tan metòdica sobre els conceptes de conflicte lingüístic i de diglòssia.

Editorial 3i4
"Quaderns", 50

La secta dels suïcides

Jordi Querol

La secta dels genetistes ofereix riquesa i felicitat a tothom. La seua originalitat està, però, en el fet que els membres han de suïcidar-se i prèviament llegar els seus diners a la secta, que els farà ressuscitar cinc-cents anys més tard.

Editorial 3i4
"El Grill", 46

La barraca

Vicent Blasco Ibáñez

Aquest volum aplega dos noms emblemàtics de la nostra cultura: el Blasco Ibáñez més verista i popular, i una traducció impecable -publicada el 1927- d'un dels homes de lletres més combatius del país: Miquel Duran de València.

Editorial 3i4
"Llibres Clau", 19

Impostos: pagar pel

Prendre consciència dels greus problemes ambientals que afecten el planeta no basta. Calen eines polítiques per a reconvertir la indústria i afavorir un consum més responsable. L'aplicació d'impostos ambientals podria ser determinant en els decennis vinents.

Un informe de l'Agència Europea de Medi Ambient, presentat no fa gaire pel Centre d'Estudis d'Informació Ambiental (CEIA) i la Generalitat de Catalunya, avalua setze impostos ambientals que s'apliquen a països de la Unió Europea i països escandinaus. La conclusió és positiva: els impostos han estat eficaços des del punt de vista ambiental i han tingut un cost raonable. Després d'uns anys de funcionament els impostos han anat guanyant terreny amb objectius i resultats diferents. Tot i així, no ha desaparegut la por dels més escèptics a la pèrdua de competitivitat de les empreses, a l'augment de la desocupació i al cost d'aquests impostos sobre els grups de renda més baixa.

Els impostos ambientals aplicats fins ara van destinats a incentivar un canvi d'actitud de productors i consumidors. Tanmateix, n'hi ha que no actuen directament, ans serveixen per a aconseguir una nova política econòmica: traspasar les càrregues fiscals sobre el treball i incloure els costos ambientals, les "externalitats", al cost dels béns i serveis que perjudiquen el medi.

El principal objectiu de la política ambiental és d'evitar la degradació de l'entorn. L'aplicació de certs impostos pot proporcionar incentius per canviar el comportament de consumidors i productors amb vista a una utilització més sostenible dels recursos naturals. És el cas de l'impost sobre les emissions de sofre a través del qual els productors suecs tenen l'incentiu de reduir les emissions mitjançant la instal·lació de filtres, o de l'ús de nous processos menys contaminants. Els consumidors també tenen un incentiu

per reduir-ne el consum perquè l'impost ha incrementat el preu del producte. En dos anys es va reduir un 40% el contingut mitjà del sofre del combustible.

Però un impost no sempre aconseguirà de canviar els hàbits. Un augment del preu del combustible provocat per l'aplicació d'un impost no portarà canvis quant a l'ús del cotxe, si no va acompanyat d'unes altres accions, com la millora

ARXIU / RAFA GIL

del transport públic. A més, si el cost de l'impost no és gaire elevat per al consumidor i per al productor, els sortirà més a compte pagar que no pas canviar de conducta. Però això no vol pas dir que l'impost hagi estat un fracàs, sobretot si abans s'ha fet un estudi de la seva aplicació.

Als Països Baixos hi ha una taxa sobre el soroll de les aeronaus que, tot i que no aconsegueix que els fabricants d'avions investiguin en tecnologies noves i cares, serveix per a recaptar diners destinats a pagar els aïllaments dels edificis del voltant de l'aeroport. Amb l'impost no s'ha reduït la contaminació acústica, però s'ha evitat que afecti les persones que l'haurien de suportar.

Hi ha impostos que no pretenen directament un canvi d'actitud. El seu objectiu és d'aconseguir la incorporació directa dels costos dels serveis i perjudicis ambientals al preu dels béns, dels serveis i de les activitats que els produeixen. Per exemple, la contaminació resultant de les centrals tèrmiques de carbó contribueix a generar pluja àcida que perjudica sòls, vegetació, aigües i edificis pertanyents a gent i països que no són beneficiaris directes d'aquestes centrals. En canvi, els preus pagats pels productors i consumidors d'electricitat no inclouen aquests costos "externs". Això és causa de distorsions econòmiques. La producció d'electricitat se situa per sobre els nivells d'eficiència econòmica que obtindria, davant algunes altres energies, si s'apliqués un impost ambiental per corregir els danys que fan les centrals. És el que se'n diu la internalització de les externalitats, o també, més popularment "qui contamina, paga".

Però també hi ha externalitats positives resultants dels efectes secundaris d'una activitat econòmica que pot beneficiar tota persona que no s'hi troba directament involucrada. La silvicultura n'és un cas. Per a aquestes activitats, en alguns casos es podria actuar en sentit contrari, és a dir, disminuint la pressió fiscal.

Reforma fiscal verda. Els beneficis generats pels impostos poden utilitzar-se per tractar problemes ambientals o per subvencionar canvis d'actitud en activitats no agressives amb el medi. Però també tenen una altra funció, segons l'estudi de l'Agència Europea de Medi

Als Països Baixos hi ha una taxa sobre el soroll de les aeronaus. Tot i que no aconsegueix que els fabricants d'avions investiguin en tecnologies noves i cares, serveix per a recaptar diners destinats a pagar els aïllaments dels edificis del voltant de l'aeroport.

nedi natural

Ambient. Es tracta de recaptar diners per a l'administració, a través dels impostos ambientals, per reduir els impostos sobre el treball o el capital. En general, els impostos sobre el treball, el capital o els estalvis són més costosos en termes de benestar econòmic que no pas els impostos ambientals, perquè redueixen l'estímul al treball, l'estalvi o la inversió. És aquest pas d'impostos de "béns" econòmics, com són el treball o el capital, a "mals" econòmics, com ara la contaminació, que s'anomena reforma fiscal verda.

El *Llibre Blanc* de Jacques Delors, del 1993, defensava un traspass fiscal del treball al medi perquè asseguraria la millora de la competitivitat: "La Comunitat milloraria la fortalesa total de l'economia mitjançant l'ús òptim dels seus recursos i la prevenció d'operacions costoses de descontaminació, i al mateix temps obtindria l'avantatge d'ésser la primera; aquest factor no ha de subestimar-se, com sigui que les noves tecnologies no són tan sols una necessitat del món industrialitzat, sinó també dels països menys industrialitzats o de nova industrialització".

Tota decisió en política econòmica en l'actualitat no es pot deslligar d'una economia internacionalitzada. Per aquest motiu, l'aplicació d'impostos ambientals, una mesura econòmica, pot tenir repercussions importants en la competitivitat de les empreses europees i en el medi dels països menys desenvolupats. Teresa Ribeiro, cap de projecte de l'Agència Europea Medi Ambient, creu que en el cas de l'efecte climàtic, "no importa on reduïm les emissions de CO₂. Tant ens afecta a Europa com a qualsevol altre continent. Els països europeus que imposen determinades taxes ambientals poden afavorir el desplaçament de les indústries obsoletes al tercer món. Per això crec que una part dels beneficis de les taxes han de destinar-se a millorar tec-

nològicament la indústria del tercer món."

Els estats de la Unió Europea han augmentat de forma contínua la utilització dels impostos ambientals respecte a la dècada anterior, sobretot aquests darrers cinc anys o sis. Especialment als països escandinaus, però també a Àustria, Bèlgica, França, Alemanya, els Països Baixos i el Regne Unit, des que el cinquè Programa d'Acció Ambiental de la UE del 1992 va recomanar més utilització d'instruments econòmics com els impostos ambientals.

Taxa de sanejament. Catalunya ha estat pionera a l'estat espanyol en l'aplicació d'impostos ambientals. Des de principi dels anys 80, el pla de sanejament se subvenciona amb un cànon que s'aplica al rebut de l'aigua. Es tracta d'un impost finalista, que té per objectiu de finançar les infraestructures de lluita contra la contaminació de l'aigua (depuradores...). A més, busca un efecte dissuasori sobre consumidors i industrials perquè redueixin el malbaratament i la contaminació de l'aigua. La recaptació del cànon de residus va directament a la Junta de Sanejament.

Actualment el Parlament de Catalunya tracta la llei de residus que establirà un cànon, molt possiblement a partir del 1998. La Conselleria de Medi Ambient afirma que vol afavorir el reciclatge, creant un cànon sobre les operacions finals de tractament de residus com els abocaments o les incineracions.

El govern espanyol també estudia l'aplicació d'una directiva europea sobre els envasaments. Es tracta d'aplicar un cànon sobre el preu de l'envàs per reduir l'ús d'aquests productes que representen el 60% del que hi ha a la bossa de les escombraries.

Tanmateix, l'informe de l'Agència Europea del Medi Ambient reconeix que els impostos no sempre poden ser tan eficaços com els re-

glaments. Quan els efectes ambientals de la contaminació tenen repercussions locals en ecosistemes específics pot ser necessari, en la zona concernida, de controlar els contaminadors encara que no tinguin costos alts de reducció de la contaminació. En tot cas, els impostos es presenten com una mesura més incerta que no pas els reglaments. I si és necessària una determinada reducció de la contaminació, els reglaments l'aconseguiran amb més certesa que no pas els impostos. Uns impostos que, en molts casos, paguen tant els qui treuen beneficis de la contaminació, com els qui no més són culpables de consumir allò que la indústria els proporciona.

Si és necessària una determinada reducció de la contaminació, els reglaments l'aconseguiran amb més certesa que no pas els impostos. Uns impostos que, en molts casos, paguen tant els qui treuen beneficis de la contaminació, com els qui no més són culpables de consumir allò que la indústria els proporciona. (Foto: Arxiu)

Ignasi Gallart

IVAM: de la por a l'ampliació

La Generalitat valenciana anuncia una ampliació de l'IVAM quan fa dos anys que J. M. Bonet és director de la institució. Una etapa amb controvèrsies puntuals que ha volgut basar la seua raó d'ésser en l'eclecticisme i en l'absència de traumes.

Francesc Camps, actual conseller de Cultura de la Generalitat valenciana, va anunciar la setmana passada l'ampliació de l'Institut Valencià d'Art Modern (IVAM), amb la finalitat d'obrir noves sales per mostrar els fons de la seua col·lecció permanent de 5.000 obres. Fins ara, només el fons de l'obra de l'escultor català Julio González (la base de l'IVAM) compta amb una mostra perennement oberta al públic. El recinte previst ocuparà 920 m² i serà inaugurat al febrer de 1999, segons les previsions. L'objectiu és celebrar de manera espectacular el desè aniversari d'un museu metàfora d'una València moderna, perduda i cosmopolita que una vegada es va voler dissenyar política-ment.

Uns inicis polèmics.

Eren els primers anys 80, i el superconseller de Cultura d'aleshores Ciprià Ciscar (actual secretari d'organització del PSOE) gràcies als quantiosos pressupostos del seu departament va posar en marxa el projecte de l'IVAM. El va perfilar el teòric de l'art Tomàs Llorens, amb l'objectiu de fer una "mirada obliqua" sobre la creació: és a dir, oferir aspectes insòlits de l'obra d'artistes avantguardistes

de pes, i donar a conèixer creadors desconeguts, sempre plantejant preguntes a l'espectador. El nucli de l'obra que compra l'IVAM (i a bon preu) és el llegat del pare de l'escultura en ferro, Julio González, forjador de la modernitat.

Si alguna cosa definia l'IVAM era la seua connexió total amb l'estranger, i la fugida del localisme. Això no implicava oblidar els

creadors valencians, però el projecte es basava en la qualitat de les obres, no en la procedència. I, encara que avui ningú no vulga recordar-ho, hi va haver un ample sector del món artístic que exigia a crits un museu "de lo valenciano".

Sortosament, la pressió no va ser efectiva, i l'IVAM es va inaugurar en 1989 amb dos espais distints (centre Julio González i centre del Carme), però sense Tomàs Llorens (avui és al front del museu Thyssen). Serà l'ex-ministra de Cultura Carme Alborch l'encarregada de dirigir l'IVAM, i al seu costat, el cap de l'àrea artística Vicent Todolí. "Nosaltres —recorda Todolí— intentàrem enfocar l'art global d'ençà el dadaisme i el constructivisme fins avui —donant especial importància a les avantguardes

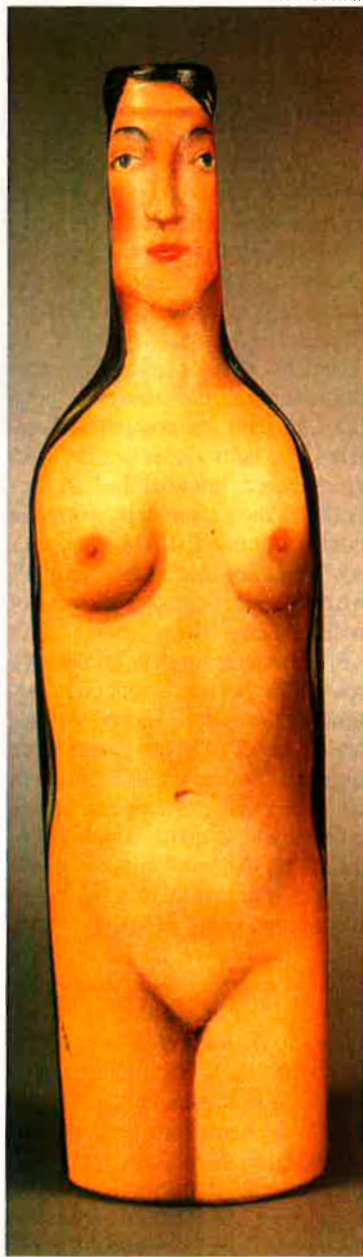
dels anys 30— i relacionant-los amb moviments valencians". Al mateix temps, Todolí aplica també la seua ràpida cosmovisió de les noves tendències artístiques. Exposicions com les de Haussman, París 1930, Smithsonian o Rossenquist varen destacar en la llarga època en què Todolí va figurar en la plantilla

d'un museu que va sorprendre internacionalment per la seua gosadia i contundència.

Després de quatre anys al front de l'IVAM, Alborch ocupa el Ministeri de Cultura, i el seu lloc passa a Joan Francesc Yvars, fins aleshores direc-

'El tabernacle', una andròmina ritual de màgia negra trobada per Yves Tanguy. Aquesta peça forma part de l'exposició "L'objecte surrealista" que es pot contemplar ara a l'IVAM.

tor del programa acadèmic del museu. El relleu és pactat des de dins de la institució, amb la qual cosa es lliga la continuïtat de la trajectòria.

El canvi polític. Però en 1995, arriben les eleccions autonòmiques, i tant el PSOE com el PP converteixen el museu en cavall de batalla polític. Els primers, vaticinant un caos per a la institució si la dreta arriba al poder; els segons, qualificant la gestió duta a terme d'elitista i excloent per als artistes valencians. El nom que sona en boca d'Eduardo Zaplana durant la campanya electoral per a la direc-

ció de l'IVAM és el de Consuelo Ciscar, precisament germana de Ciprià Ciscar, i la persona que va preparar el programa electoral del PP per a l'IVAM. Al seu voltant es troben artistes locals com Ramón de Soto (actual degà de la facultat de Belles Arts d'Altea, de la polèmica Universitat d'Elx, inspirada pel PP), David Pérez i J. M. García Cortés, poc concordants amb l'equip de l'IVAM.

Però el consell rector del museu entra en pànic i amenaça de dimidir en ple si Consuelo Ciscar arriba a la direcció. Segons J. F. Yvars, "Zaplana va utilitzar com a peça d'escacs un càrrec, la direcció de l'IVAM, que no li pertanyia". De fet, la llei de creació de l'IVAM diu clarament que el director serà nomenat i destituït pel consell rector, a proposta del president, és a dir, del conseller de Cultura.

Les eleccions, les guanyen els populars, i és anomenat conseller de Cultura Fernando Villalonga,

A. Alfaro: " l'IVAM manté el seu nom amb dignitat, tot i que hi hagué una primera etapa més enlluernadora."

que rebutja obertament la proposta de Consuelo Ciscar. Llavors, Yvars dimiteix el seu càrrec, tot i que va arribar, segons explica, a un pacte amb Villalonga: deixar la direcció sense crear polèmica, a canvi de la promesa que el seu substitut ha de ser un professional de l'art.

Després d'un estira i arronsa entre Zaplana i Villalonga, aquest últim troba un representant per a un recanvi sense grans traumes en la figura del crític d'art Juan Manuel Bonet, molt conegut en ambients artístics, que va prendre possessió del càrrec a l'octubre del 95.

Consuelo Ciscar, no obstant això,

és nomenada directora general de Promoció Cultural, Museus i Belles Arts, i responsable d'un ens de nova planta anomenat Consorci de Museus, al qual l'IVAM està vinculat sense perdre autonomia ni pressupostos, i a través del qual Ciscar organitza exposicions i promou artistes valencians. Alguns dels noms habituals en les mostres que el consorci exporta pertot arreu (fins i tot a Mèxic i al Japó) són Olga Adelantado, Rocío Villalonga (germana de l'ex-conseller de cultura Fernando Villalonga), Miquel Navarro o Carme Calvo. Consuelo Ciscar afirma que el consorci centra l'atenció sobre els creadors valencians, "que l'IVAM, per les seues característiques específiques i programàtiques, no pot atendre." De fet, Consuelo Ciscar volia que la mostra que Carme Calvo va exhibir en la darrera edició de la biennial de Venècia s'exposara a l'IVAM, però ni el consell rector de la institució ni el seu director, Juan Manuel Bonet, ho han acceptat. "Tot i el seu interès, seria un greuge comparatiu per a altres artistes valencians que mai no han exposat a l'IVAM, perquè Calvo ja ho va fer pocs anys enrere i és massa

A l'esquerra, una botella de René Magritte, de la mostra 'L'objet surrealiste', que dóna gran valor al detall. A la dreta, "l'actor", un collage del dadaïsta Hausman que es va exposar durant l'època socialista, caracteritzada per un acostament poderosament visual envers el concepte d'art.

A la dreta, Juan Manuel Bonet. L'actual director de l'IVAM creu que la pluralitat no afecta la línia primigènia del museu.

prompte per a programar una nova exposició seua", apunta Bonet. Així, Carme Calvo exposarà al Museu de Belles Arts, recinte destinat a l'art clàssic. I és que Ciscar ha pres la decisió de mostrar també art contemporani en altres centres distints de l'IVAM (que tanca la seua programació amb molt de temps), perquè pensa que això "enriqueix els museus". Bonet, en canvi, creu que l'art contemporani "ha d'anar als museus contemporanis".

El nou director té un tarannà dialogant, però amb gustos molt definits que s'allunyen alguns punts de la línia que el museu havia seguit fins aleshores. Bonet va haver d'acceptar a l'estiu del 1996 la dimissió de Vicent Todolí (actual director del Museu d'Art Contemporani de Porto), que va declarar llavors a EL TEMPS que havia decidit abandonar l'IVAM perquè no estava d'acord amb el nou concepte programàtic del museu, que

ARXIU / IVAM

Obra del gran Heartfield. És, al costat de Josep Renau, un artista clau en la col·lecció de fotomuntatges de l'IVAM.

ARXIU / RAFA GIL

cap al detall, un acostament a l'art de l'estat espanyol i una conjunció amb altres disciplines artístiques com la literatura i la música en exposicions com les d'Erik Satie, l'ultraisme, o la que actualment es pot contemplar sobre l'objecte sur-

L'abandó del cap de l'àrea artística, Vicent Todolí, va marcar un punt d'inflexió en la trajectòria de la institució.

qualificava d'"amanida mixta", i en el qual ell no encaixava. L'actual director, però, sempre ha manifestat: "les nostres desavinences s'haurien pogut superar."

L'etapa Bonet s'ha caracteritzat, en les seues paraules, per l'obertura envers distintes direccions, a partir del treball ja fet: "He inclòs figuració en exposicions com la d'Alex Katz (1996), però això, evidentment, no vol dir que l'IVAM haja de ser figuratiu, simplement que la figuració no n'ha de quedar exclosa necessàriament." Sota la seua direcció, l'IVAM ha fet una aproximació

realista. És la primera vegada que l'IVAM exposa aquest moviment, un dels preferits per Juan Manuel Bonet, però que els anteriors gestors no havien considerat d'interès.

La seua direcció no ha despertat –almenys públicament– dissidències espectaculars entre els artistes, llevat de controvèrsies puntuals. Per exemple, la de l'escultor Juan Munoz, que va assegurar al desembre del 1996 que el PP havia destruït l'IVAM. Bonet matisa que aquesta declaració és fruit d'una enemistat personal nascuda en la seua època de crític. No obstant això, hi ha artistes que, en privat,

diuen que avui en les exposicions de l'IVAM predomina de vegades el nom dels autors per sobre de la qualitat de les obres. Altres creadors, com Artur Heras, entenen que una nova direcció implica una empremta personal, però no que "s'haja donat una pèrdua de gosadia i equilibri en les mostres, sobretot en determinades exposicions com la de Gerardo Rueda". Aquesta gosadia, segons J. F. Yvars, ha rebaixat també l'impacte internacional del museu, "però hem de tenir en compte –advertix– que hem viscut una deflació en el mercat mundial de l'art modern". Yvars, tanmateix, continua confirmant que l'IVAM és un museu "homologable" a qualsevol altre de les seues característiques del món sencer.

Precisament, un dels homes que més va fer pel naixement de la institució, l'escultor Andreu Alfaro, creu que l'IVAM es manté amb dignitat: "Podem considerar que hi va haver una primera etapa més enlluernadora, quan es considerava que no hi havia límit pressupostari per a la institució, i perquè hi havia unes grans exposicions evidents que havien de fer-se. Però l'IVAM està ara en una etapa professional, ha de mantenir el nom, i això ho fa. Altra cosa és la política cultural de la Generalitat, que ja fa anys que ha anat baixant."

L'IVAM manté uns pressupostos de més de mil milions, que s'han rebaixat poc els últims cinc anys, engega ara una exposició sobre Joan Brossa (més informació a la pàgina 77) i ja té dispost el seu calendari per al 1998, en què, entre moltes altres, programa una gran mostra de Josep Renau. Això si és que arriben a bon terme les negociacions entre la Fundació Renau i la Conselleria de Cultura sobre el llegat Renau, perquè la Fundació considera vulnerat el conveni signat amb la Conselleria dels temps de Ciscar pel qual es llegava el fons al museu (vegeu EL TEMPS, núm. 644). L'ampliació, doncs, completarà una de les poques institucions que encara conjura en positiu l'ànim dels valencians.

Joan M. Oleaque

La Galeria

Guia de lectura, espectacles, art i lleure dels Països Catalans

Coordinació:
Laia Climent (*Llibres*)
Oriol Cortacans (*Guia*)

Oasis, ara i aquí

75

El polèmic grup anglès presentarà el seu tercer disc, *Be Here Now*, al palau d'Esports de Barcelona el propinent dimarts, dia 11 de novembre.

Joan Brossa, a l'IVAM

El museu valencià explora el territori de la poesia visual a través d'una completa exposició sobre l'iniciador d'aquest art.

ARXIU / HUMBERTO RIBAS

68

El miratge dels cafès literaris

Lluís Bonada posa en dubte que els cafès literaris hagin fet una contribució positiva a la literatura.

77

76

Western amb accent català

Sergi López explica la seva participació en el film d'Emmanuel Poirier *Western*, i els seus projectes de futur.

La fatal seducció dels cafès literaris

Els cafès literaris tenen molt bona premsa a França. 'Le Figaro' els considera la democratització dels salons elitistes dels segles XVII i XVIII. Però Marc Fumaroli creu que els salons van contribuir decisivament a crear la prosa natural francesa, enveja de tot Europa.

Jean-Marie Rouart, editorialista del suplement literari del diari de dretes *Le Figaro* —aquests dies defensa Maurice Papon— escrivia el mes d'agost que el cafè literari és la “versió democràtica dels salons del XVII i del XVIII”. Feia l'article dels cafès literaris arran de la publicació de *Les cafés littéraires* de Gérard-Georges Lemaire (La Différence), i de *Les Deux Magots* d'Arnaud Hofmarcher (Ed. Le Cherche-Midi). Els cafès literaris democratitzen els salons antics, diu l'editorialista cultural, perquè en desapareix la invitació, el protocol, la classe social. L'aire fresc del carrer contra el palau elitista.

Quin paper tenen els salons del XVII i XVIII en la literatura i la cultura franceses? Ho ha recordat Marc Fumaroli. L'art de la conversa que s'ensenyava en aquestes tertúlies elitistes té una influència determinant en la creació de la prosa natural, prosa que serà l'enveja d'Europa i convertirà la llengua de Voltaire en el llavi de les classes cultes, de l'aristocràcia i de la diplomàcia.

La prosa que s'hi forja, sota el mestratge de Montaigne, es basa en l'oralitat de la llengua i refusa l'afectació, la foscor, l'arbitrarietat, l'enfament, el preciosisme i el pedantisme. És la prosa que estén la literatura a les memòries, improvisacions orals escrites que més que relatar la història de l'autor o de l'època, narren les reflexions, comentaris, coses vistes i reportades, retrats i caràcters que una vida de conversa ha recollit.

Com pot néixer de les converses dels salons de la França monàrquica una prosa natural basada en l'oralitat i que refusa el preciosisme? Marc Fumaroli ens en dona la resposta. En primer lloc, la tertúlia dels salons era igualitària, socialment parlant, contra el que l'editorialista de *Le Figaro Littéraire* creu. I ho era en el sentit que la posició social, la fortuna el poder i els tí-

tols no hi comptaven gens. Tan sols s'hi valorava el mèrit personal, és a dir, la seguretat en l'expressió oral —la naturalitat—, l'agilitat mental i l'enginy.

I en segon lloc, i en això se separen radicalment del que seran els cafès literaris del XIX i del XX, perquè no eren literaris, o no exclusivament literaris. És un fet clau. Hi assistien gent de totes les professions. Joubert, en recordar-ho, resumeix, diu Fumaroli, dos segles de literatura francesa: “Són tertúlies on la gent de món

ARXIU / PLAZA & JANÉS

Sartre i Simone de Beauvoir, al cafè.

hi va a projectar-hi el seu talent i la gent de lletres, a descansar del seu”. Som lluny, per tant, d'una competició entre erudits, de l'acte vanitos de llegir obres pròpies i de l'exhibició de coneixements específics. És l'escola de la vida, del sentit comú, de la lliçó moral extreta de l'anècdota o del proverbi.

La conversa, la tertúlia, diu Fumaroli, és un envit permanent a l'esperit improvisador. Permet d'esborrar la separació entre llengua espontània i llengua culta, separació que denuncia el pedant. Contra un art del geni reservat als escollits, un art de la conversa encomanadís i o-

bert, propici a l'entregent i a la negociació.

La tertúlia dels salons del XVII i XVIII es converteix en l'escola, però també en l'ideal, de la literatura francesa, la prova per la qual tots els escriptors passen. Aquest art de parlar bé, convèncer i entretenir fa ús d'una gran varietat de gèneres literaris nous a l'època que humanitzen la prosa, és a dir, la llengua, com les narracions, descripcions, anècdotes, retrats, màximes, i reflexions, servides de forma picant, viva, contrastada i, si s'escau, irònica. “Una prosa —diu Fumaroli— d'idees i de sentiments sense oripells, més lliure i més dútil”.

Els homes de lletres, barrejats als salons amb la gent de món, no cauen en el perill de crear una llengua a part de la societat, una literatura sense lectors.

L'afecte de naturalitat, que arriba al seu punt culminant amb Stendhal, és una línia, diu Fumaroli, que comença amb Montaigne i Voltaire i continua per Molière, Pascal, Marivaux, Boileau, Retz, Sant-Simon, Mme de Sévigné. És l'ideal de llengua que fa escriure a Vaugelas: “Mai no hi ha hagut una llengua que s'hagi escrit amb tanta puresa i de forma més neta que la nostra, que sigui més enemiga de les confusions i de tota mena d'obscuritats, més greu i més dolça alhora, més apta per a tota mena d'estils, més innocent en les seves locucions, més assenyada en les seves figures i que estimi més l'elegància i l'ornament però que temi més l'afectació”. És l'ideal de la prosa clàssica: claredat, puresa, densitat, eufonia i naturalitat. És, diu Fumaroli, el regne de subordinar escrit a oral i aquest regne es defensa dia a dia als salons.

El segle XIX, els artistes i els escriptors francesos abandonen els salons i es refugien, en un acte de gremialisme, als tallers i als cafès. Els salons, la retòrica dels salons creada amb el pas dels anys, fa caure els conversadors en l'afectació que

ARXIU / PLAZA & JANÉS

inicialment havien combatut. Stendhal ja no troba la naturalitat a França. Veu que els escriptors –Chateaubriand, Mme de Staël– són massa elegants, massa acolorits. Per això se'n va a Itàlia. Per acabar-ho d'adobar, Sainte-Beuve, el principal crític literari de l'època, jutja els escriptors per la impressió personal que causen als salons i això el fa equivocar-se sobre les obres dels escriptors contemporanis una vegada i una altra. Per tant, els salons tenien molt mala premsa abans que Marc Fumaroli no recordés el paper que havien fet.

Però no tothom ha llegit Fumaroli. No ho ha fet qui més ho hauria de fer, el dretà *Le Figaro*, i per això el cafè literari del XIX i del XX hi és jutjat de forma ingènua: és un pas endavant –democratitzador, progressista– respecte als salons elitistes del XVII i XVIII.

Però s'ha aturat mai ningú a pensar en els efectes que les reunions habituals d'escriptors asseguts al voltant d'unes taules pot produir en la literatura d'aquests escriptors? Les afinitats literàries, les adulacions i els interessos mutus no deixen entrar-hi ni l'esperit crític ni la sinceritat. L'escriptor francès més important del segle XX, Marcel Proust, tenia una relació molt esporàdica amb els cafès literaris –passava a vegades pel cafè-restaurant Weber de Léon Daudet i Santiago Rusinol– i molt constant amb els salons, és a dir, la vida real, sense els quals no hauria pogut escriure la seva obra. Els altres dos grans escriptors francesos potser més notables del segle, Céline i Genet, no els veig capaços de prendre cafè amb els altres escriptors de forma habitual: vivien massa a prop de la vida.

Dos dels escriptors catalans més llegits i més populars del segle, Josep Maria de Sagarra i Josep Pla, van sortir fets uns homes de la penya del doctor Borralleras de l'Ateneu Barcelonès, tertúlia formada, com els salons francesos, per gent de professions diverses, des de metges, notaris, viatjants de comerç i rendistes fins a periodistes i escriptors. Quan Pla va a Venècia per primer cop diu a Francesc Pujols que la descripció que havia fet de la ciutat a l'Ateneu és “clavada”. És a dir, que, a la penya, s'hi descrivia. S'hi descrivien ciutats i no s'hi recitaven poesies, sinó les satíriques de Sagarra. I la gent hi era valorada per la seva habilitat en la conversa. Francesc Camps i Margarit, viatjant de comerç, començava molt bé les descripcions, diu Pla, “donant color a les coses i donant vida i gesticulació a un personat-

'Racó de taula', de Fantin-Latour (1872): París, Museu Jeu de Paume. A la punta esquerra, Verlaine i Rimbaud.

A França, els cafès literaris democratitzen els salons dels segles XVII i XVIII, desprestigiats aquests dos darrers segles. Però el primer escriptor francès del XX, Marcel Proust, va fer la seva obra gràcies als salons i no als cafès literaris, gremials.

ge”, però no les sabia acabar: “té un atac de timidesa que el fa descarrilar”.

Ben a prop de l'Ateneu hi havia un cafè literari il·lustre, la penya del bar Continental de Riba i López-Picó. Pla va copsar la gran diferència que hi havia entre la penya de l'Ateneu –saló francès del XVII-XVIII– i la del Continental –cafè literari–. Escriu al *Quadern gris* just al moment que acaba de perfilar el seu estil, o de trobar avaladors del seu estil natural a la penya de l'Ateneu: “A la penya del Continental a la qual assisteixen López-

Picó, Riba, Obiols, de vegades Estelrich, etc., no hi vaig anar gaire més. Si passo per la Rambla en aquesta hora, veig la reunió de lluny i m'aturo un moment a contemplar la cara, una mica crispada, de Carles Riba”. En comptes de glorificar els cafès literaris, els francesos haurien de preguntar-se si aquesta reunió gremial ha tingut res a veure amb la decadència de la literatura –i de l'assagística– francesa. Ens ho preguntem, en primer lloc, perquè hem llegit Fumaroli. I perquè Anne Muratori-Philip, encarregada de comentar, a *Le Figaro*, les dues novetats sobre els cafès literaris, cita una frase d'un poeta suís, Georges Haldas, que diu: “La literatura és l'ànima del cafè”. Els bars francesos, com se sap, tiren el pitjor cafè del món.

Lluís Bonada

Bibliografia:

GÉRARD-GEORGES LEMAIRE, *Le cafés littéraires*. París, Ed. de la Différence, 1997.

GÉRARD-GEORGES LEMAIRE, *L'Europe des cafés*. París, Éditions Sand, 1991.

NÉSTOR LUJÁN, *Los placeres de la sobremesa*. Café, copa y puro. Barcelona, Plaza & Janés, 1991.

TOMAS CABALLÉ I CLOS, *Los viejos cafés de Barcelona*. Barcelona, Ediciones Albón, 1946.

MARC FUMAROLI, *La diplomatie de l'esprit*. París, Hermann, 1994.

MARC FUMAROLI, *Trois institutions littéraires*. París, Gallimard, 1994.

Amors històrics d'una escriptora

Aquestes confessions amoroses de Rosa Leveroni (en la publicació de les quals cal agrair l'interès posat per la Biblioteca de Catalunya, Manuel Jorba, Mercè i Agustí Baldrich i Laura Feliu) són ben originals, tant literàriament com històricament, dins la literatura catalana contemporània.

DIETARI ÍNTIM
ROSA LEVERONI
Confessions i quaderns íntims
Edició i pròleg d'E. Pujol i A. Mohino. Editorial Tres i Quatre. Col·l. "La Unitat," 169. València, 1997
248 pàgines 3.950 ptes.

Les *Confessions i quaderns íntims* de Rosa Leveroni són, sens dubte, un document literari únic i original de la literatura catalana contemporània. La barreja de realitat i ficció, d'autobiografia i voluntat artística, dota el text d'un especial interès literari; que l'eix de la narració siga la relació amorosa de Leveroni amb uns personatges històrics, Ferran Soldevila i Carles Riba, ens ajuda a valorar més justament, sense tanta mitificació, la nostra tradició cultural. Més enllà de la xafarderia, més enllà de rabejar-nos en aquella "cordial enemistat" entre Soldevila i Riba, l'important és veure que els ídols que massa sovint desitgem també tenen *febleses* humanes. Podem dir que certes intimitats ens són necessàries per a *humanitzar* i comprendre millor les nostres figures literàries, i més encara si parlem d'aquell període tan idealitzat per alguns com és el Noucentisme.

La informació que sobre Riba i Soldevila ens proporciona Leveroni, més indirectament que directa, és de gran vàlua per a completar el que sabem del caràcter dels dos intel·lectuals. Ara bé, l'aspecte essencial del llibre és la perspectiva que pren la narradora respecte a la relació amorosa: la seua concepció de l'amor, literaturitzada ("l'amor sense literatura no és res") i romàntica ("no he pogut tenir-ne d'altra"), nodrida en una tradició cultural ben estimada pels noucentistes, la francesa (les citacions de Maurois, Proust, La Bruyère, etc., són constants). Ja als 25 anys, Leveroni s'autoanalitzava l'ex-

ARXIU

periència amorosa amb agudesia, encara que cau en tòpics que avui dia ens poden semblar tronats o *cursis* (per exemple, el plantejament del suïcidi que es fa l'amant no correspost). En aquest sentit, aquest llibre d'amor de vegades peca de candorós i redundant, tot i que a mesura que l'autora madura vitalment també ho fa la seua prosa. No debades, les millors parts del dietari són les de després de la guerra, tant les dedicades a Ferran Soldevila com a Carles Riba, en les quals Leveroni ens revela la seua atractiva personalitat i el seu inqüestionable tarannà d'intel·lectual. **Ramon Ramon**

DIDACTICA DE LA LITERATURA

PEER OLSEN
El món de Sofia. Guia didàctica

Ed. Empúries
Col·l. "Línia de suport", 8
Barcelona, 1997

Aquests volums són dos suports a la lectura d'*El món de Sofia* de Jostein Gaarder, que no és un manual de filosofia però explica de manera intel·ligible la història de la filosofia. El *quadern de treball* va dirigit a l'alumnat adolescent, i la *guia didàctica* és el complement per al professorat.

47/100 pàgines 1.500/1.500 ptes.

LLORENÇ SOLDEVILA
Planautes. Viatge per la literatura de Pla

Edicions La Magrana/Destino
Col·l. "L'esparver, crèdits", 2
Barcelona, 1997

Aquest estudi va dirigit a aquells estudiants de segon cicle d'ESO que estan interessats a comprendre la literatura de Josep Pla. Es basa en una selecció de textos i unes guies didàctiques que tracten la memòria com un dels aspectes més importants de l'obra planiana.

136 pàgines 990 ptes.

ANTOLOGIA
Amor i desamor

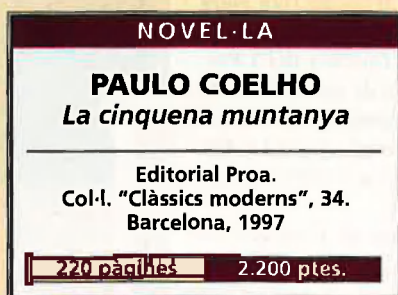
A cura de F. Vernet i M. Rojals Edicions de La Magrana. Col·l. "L'esparver/llegir", 82. Barcelona, 1997

Aquest llibre estudia un dels temes més tractats de la història de la literatura: l'amor. Francesc Vernet i Mercè Rojals recullen una sèrie de textos de la literatura catalana sobre l'amor i el desamor i arrodoneixen aquesta antologia amb una sèrie de propostes didàctiques.

159 pàgines 1.100 ptes.

Paulo Coelho: un narrador notable

En la darrera novel·la de Paulo Coelho, el profeta Elies abandona Israel amb l'encàrrec de sobreviure fins que arribi el moment de la venjança. El recorregut difícil d'aquest personatge, les seves afliccions i els dubtes que se li presenten com a ésser humà marquen una història molt entretinguda.

En pocs anys el nom de Paulo Coelho ha entrat a formar part dels escriptors més venuts arreu del món. Això no és cap novetat. Ha passat força vegades durant els últims temps i es pot dir que ens trobem davant d'un autor de *best-sellers* amb prou qualitat per a ésser dins d'aquest grup que enlluerna tant els editors com el públic. Les armes de Coelho són ja conegudes per aquells qui hagin llegit llibres com *L'alquimista*, *El Diari d'un mag* o *Vora el riu Piedra em vaig asseure a plorar*. El passat llunyà, les fonts bíbliques, una

narrativa senzilla i alhora atractiva; tot contribueix a una obra que ha cridat sempre l'atenció dels lectors.

A *La cinquena muntanya* no n'hi ha gaires novetats. Coelho ens situa al segle IX a. C amb una història clàssica: un home, que ha rebut de Déu el poder dels profetes, ha de fugir de casa seva i enfrontar-se als perills d'un món que no creu en un déu únic. La història funciona perquè Coelho és un narrador notable, que sap administrar els recursos que li proporcionen les fonts bíbliques alhora que treballa basant-se en un llenguatge

suggeridor. L'èxit més gran del brasiler és haver trobat les connexions entre el pensament cristià més primitiu i el món de finals del segle XX. La novel·la és plena de preguntes sobre l'existència humana que es poden traslladar a la nostra època. És a dir, hi ha una forta càrrega espiritual. Igual que a *Les mil i una nits*, clar antecedent d'aquests models narratius, Coelho fa amb la senzillesa, els bons pensaments i els personatges rodons una novel·la apta per a lectors sensibles i amants de l'aventura amb connotacions bíbliques. **Xulio R. Trigo**

L'espai de mi

El 'Llibre de les solituds' és el darrer recull del poeta català Miquel Martí i Pol. Aquest llibre se centra en les diferents relacions del seu jo amb ell mateix, amb els altres i amb el món en què viu. Íntim i irònic a més de meditatiu i dialogant, el poeta repassa les seues precàries possessions.

Llibre de solituds, de Miquel i Pol és l'últim recull de versos que acaba de publicar. Aquests poemes constitueixen una fascinant reflexió que fa el poeta instal·lat en la seua condició d'home. Es contempla, es considera, es mesura, tractant de situar-se,

d'assumir-se amb lucidesa i fins i tot, de vegades, amb humor. "Aquest sobrant de mi el contemplo amb una/ secreta complaença i em commou/ com si fos un atzucac que em xucla". El poeta recorre el seu espai estret i, en fer-ho, reflexiona, tracta de situar-se, d'orien-

tar-se, amb els seus desigs, els seus records, la seua experiència i el seu destí. Es parla i ens parla —alguns poemes inclouen una mena de diàleg. Però tot —aquesta profunda meditació personal— és un monòleg en el qual trobem l'enyorança i l'angoixa, la ironia i la bonhomia. Sentim la seua veu a propòsit "del poc que ens resta", de "tot el que em queda del festí" de l'amor, de les possibilitats que encara l'envolten, dels tòpics del nostre temps —els llenguatges dels multimèdia, el missatge dels rics, dels poderosos, davant uns pobres inermes i conformats, el buit de l'existència i, alhora, els "estranyes mecanismes del desig". Però "la vida sempre té raó" i el poeta s'hi instal·la com dins d'un joc. En el fons, "No hi ha més drama que el que es configura/dins els escassos quatre pams quadrats/ d'una vida viscuda a les palpentes". I espera, com diu en el primer poema i repeteix en l'últim, el llamp que l'ha de redimir. **Josep Iborra**

LES NOTES DE

VÍCTOR RIPOLL

Poemes amb diable

El sumari de l'antologia de Proa *Poemes amb àngel* preparada per Jaume Subirana i Carles Torner promet al lector que, després dels poemes seleccionats, hi trobarà, a la pàgina 107, les procedències bibliogràfiques dels textos. Un diable de l'editorial ha eliminat la pàgina o les pàgines.

Oliva, encrostat

El Barreter recorda a la Llebre de Març que ja li havia dit que la mantega no aniria bé per reparar el rellotge. La Llebre li respon que era mantega de la millor i el Barreter replica, en la versió de Salvador Oliva: "Hi devien caure algunes crostes de pa. No la hi havies d'haver posat amb el ganivet de tallar el pa". El que s'enganxa del pa al ganivet són les crostes? Carroïl parla de "*crumbs*" i "*crumbs*", segons el diccionari anglès-català de Salvador Oliva (Enciclopèdia Catalana), són engrunes, com escriu Víctor Compta. Carner encara afina més. Parla de molles.

Centre del sentiment

Segons el *DIEC*, "esplai" és l'acció d'esplaiar i també un centre d'esplai. Com que "esplaiar" és "donar expansió (a un sentiment)", un centre d'esplai és, segons el *DIEC*, un centre on es dona expansió a un sentiment. Per saber què és un centre d'aquesta mena cal anar al *Gran Larousse Català* ("Centre d'esbargiment i de formació que grups i associacions, privats o públics, organitzen per a la mainada"). Al *DE* ("Centre d'esbargiment organitzat amb els corresponents monitors"). O al *Primer diccionari* ("Centre on s'organitzen jocs i altres activitats per als nois i les noies").

"Amb la meua obra, resolc els enigmes de Constantí"

MIREIA MARGENAT

Albert Salvadó, autor d'un conte infantil, d'una novel·la en castellà i de dos llibres d'assaig (*Un entre un milió* i *Com caçar un bon polític*), va quedar finalista del I Premi Nèstor Luján de novel·la històrica amb *L'enigma de Constantí el Gran*. (Columna). Nascut a Andorra la Vella l'any 1951, és enginyer industrial.

—*Les decisions de l'emperador Constantí són un enigma que la novel·la resol, diu la nota de la contracoberta. Quines decisions enigmàtiques hi resolcu?*

—Constantí és el primer a guanyar una batalla invocant la religió. I, curiosament, tot i haver lluitat pel cristianisme, no es deixa batejar fins tres dies abans de morir.

—*Potser volia pecar sense tenir consciència del pecat.*

—No. El problema és polític. Havia fundat la religió de la Mitra, que retia culte al sol. Era partidari d'un Déu únic. Aquí es va crear un equilibri de forces. Tot i afavorir els cristians, continuava essent el pontífex de la seva religió.

—*Més enigmes?*

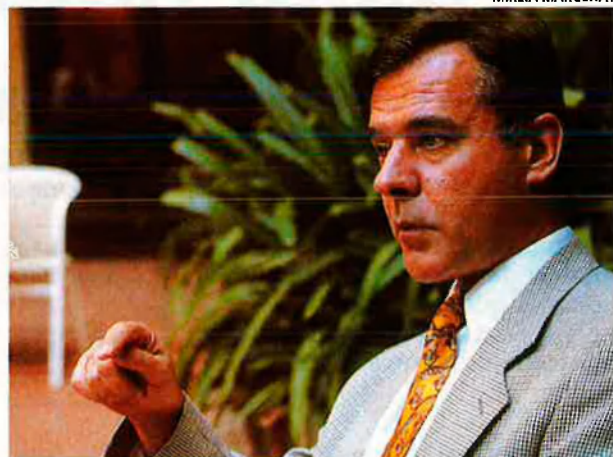
—N'hi ha un de terrible. Lluita perquè l'imperi sigui únic amb un emperador únic i en el moment de morir divideix l'imperi en cinc trossos, entre tres fills i dos nebots. Això tampoc no té cap sentit. És un altre dels enigmes que resolc. N'hi ha més. Com és que nomena el primogènit successor únic i després el mata?

—*Per què Constantí i no altre?*

—Perquè se'l coneix només per haver pintat una creu en un estendard en una batalla i va ser un precursor de moltes coses. Crea l'exèrcit mòbil. Crea el solideu, la moneda única, tema d'actualitat. És l'emperador que vol eliminar la disbaixa dels déus de l'època. I va veure molt clar que Roma queia i funda Constantinoble, imperi que encara va durar mil anys.

—*Què va ser primer, l'expert en Constantí o el novel·lista?*

—Primer el tema que m'interessava era el cristianisme però de mica en mica va prendre més interès la figura de Constantí. Vaig llegir incomputables llibres. Al despatx, on escric, hi ha tota una posella sencera dedicada a l'imperi romà. A més, m'he bellugat per bibliote-

Albert Salvadó parla de l'emperador Constantí.

ques i he parlat amb molts historiadors. La idea inicial és de fa dotze anys i és la primera obra que volia escriure en el meu vessant d'escriptor.

—*Un dia vàreu dir, prou d'estudiar i llegir, i a redactar?*

—No. El procés ha estat paral·lel. N'he fet deu versions diferents fins a trobar-ne una que expliqués tots els enigmes i m'agradés. He tingut molta cura que tot el llibre transmetés una idea; que cada capítol es fonamenti en una etapa de la seva vida, amb una altra idea al darrere; que cada pàgina tinguí un contingut i cada frase, la musicalitat adient perquè el lector la pugui llegir amb facilitat. Tenia dos reptes. Parlar com un emperador, perquè està narrada en primera persona, i com un home que és a punt de morir. La recerca del to va ser una de les coses més difícils de trobar.

—*Creieu haver fet una obra inèdita, o nova, en la literatura catalana?*

—Segons diuen, sí. Sorprenent, diuen els que l'han llegida.

—*De quin peu calceu, com a escriptor? Quins són els autors que us estimeu més i que creieu que us han pogut influir?*

—En triaria dos. Un, Jules Verne, per la imaginació. I l'altre, Sir Arthur Conan Doyle, per les novel·les històriques. En la darrera redacció m'ha influït el professor d'un curs de guionatge, Albert Dumortier. Em va recomanar que les paraules que posés les sentís, que no les triés perquè em semblessin boniques. M'ha donat aquell punt que a mi em faltava. Ha estat una sort immensa, trobar-lo.

Lluís Bonada

L'Anglada suca de la Bernat Metge

Ho confessa ella mateixa. Maria Àngels Anglada s'ha aprofitat de les traduccions de la Bernat Metge per escriure el llibre d'Editorial Empúries *Retalls de la vida a Grècia i a Roma*, una antologia de textos de cinc escriptors grecs i cinc de llatins destinada a copsar el món quotidià de l'antiguitat clàssica. Per primer cop, que se sàpiga, algú ha llegit una traducció de la Bernat Metge i n'ha tret un profit del qual se'n podrà aprofitar el lector. És una col·lecció, va dir Maria Àngels Anglada el dia de la presentació, "que tots els professionals compraven i que no sé si la llegien" i que, a més, no és finançada per cap mecenes (Francesc Cambó i hereus), com tothom creia, sinó pels traductors, perquè cobren una misèria: "Els traductors de la Bernat Metge són els mecenes. Una amiga n'ha traduït dos volums i no us puc dir el que ha cobrat."

A més d'aquesta "mina rica i poc explotada" de la Bernat

Il·lustració de la coberta de "Retalls de la vida a..."

Metge —escriu l'autora de *Les Closes* en el pròleg— ha utilitzat les traduccions que Jordi Cornudella ha fet d'Horaci. Ella, pel seu compte, ha traduït Ovidi, Pal·ladi i els poemes hel·lenístics. A través dels textos triats, autora i editors tenen l'esperança que el lector se sentirà atret per la "multicairada i brogidora vida de cada dia: feina, lleure, amor, malalties, plets, estiuèig, polèmica ciutat-camp, plaers senzills, gastronomia, jardins, animals domèstics..." **Ll. B.**

Editat el 'Diario de guerra' de Villalonga

Biel Mesquida en va llegir un fragment en la seva poètico-literària intervenció a la taula rodona sobre Fuster i Pla del X Encontre d'Escriptors dels 26 Premis Octubre de València, el dia 22 del mes passat. Un extret de la pàgina 54 del *Diario de guerra* de Llorenç Villalonga que Pre-Textos de València acaba de publicar. Villalonga hi parla dels primers falangistes de Mallorca, que en quatre dies paci-

ficaren Palma, esvelts, anònims i obscurs, amb una obscuritat resplendent i que una matinada, durant un tiroteig, va escriure, en vers: "Las flechas apretadas en un haz/ tenían el sentido mitológico/ del dios niño y audaz:/ herían por amor, porque es biológico. 'Cara al sol, con la camisa nueva/ que tú bordaste en rojo ayer...'/ Bajo una luz de azur, palpitante y medieval/ dos ojos de mujer"

L'OPINIÓ DE PERE GIMFERRER

L'anàlisi de Bru de Sala

—*Què en pensa, de la visió pessimista que té Xavier Bru de Sala de la literatura catalana actual?*

—No crec que es pugui dir que és una visió pessimista. Només en conec els fragments que han sortit al diari. Si he de jutjar per aquests fragments, bàsicament coincideixen amb el punt de vista que jo mateix vaig manifestar fa disset anys en el meu text titulat "De la necessitat dels mandarins" i que forma part del dietari. Més que no pas pessimista, és una visió que procura de ser crítica i de diferenciar d'una banda la literatura i la indústria editorial i d'altra banda la literatura de consum i la literatura d'ambició estrictament artística i cultural.

El pintor Rusiñol

—*El Museu d'Art Modern de Catalunya exhibeix una antològica de Santiago Rusiñol. Fa setze anys ja se'n van fer altres, a Barcelona, Sitges i Girona. Té una opinió formada sobre la seva pintura?*

—Recordo perfectament la retrospectiva de Sitges i fins i tot em sembla que la vaig veure amb Josep Maria Castellet i Vinyet Panyella. La meua opinió sobre la pintura de Santiago Rusiñol és molt concreta: en línies generals m'interessa més que no pas la seva literatura.

Recepció del 'Kalevala'

—*Un professor universitari ha criticat que els traductors del Kalevala, Ramon Garriga i Pirkko-Marja Lounavaara, facin servir, en el pròleg, expressions que, creu, semblen tretes d'un discurs de Pujol o Pere Esteve com "reuneix els finlandesos en la gaubança i en l'orgull". Què en pensa?*

—D'una banda, aquest professor em mereix l'estima personal i intel·lectual i acaba de publicar una excel·lent traducció de Byron. Però d'altra banda aquesta ressenya em va semblar tan injusta que la meua reacció immediata va ser comprar-me aquell mateix dia la traducció catalana de la *Kalevala*, com a acte de solidaritat amb els traductors i l'editor, tot i que ja sabia que molt probablement tenien previst d'enviar-me'l.

NOVETATS

Tete Montoliu Núria Feliu '1965.1990' (PDI)

Els amants del jazz, tant l'instrumental com el vocal, estan de sort amb aquest CD recopilatori del gran duet que feien el pianista Tete Montoliu i la cantant Núria Feliu. Inclou peces de dues èpoques diferents, amb temes com "Tot és gris" o "L'home que estimo".

Dagmar Muñoz 'Música latinoamericana para piano' (Columna Música)

La pianista cubana Dagmar Muñoz toca en aquest CD, enregistrat en directe el gener passat, peces de grans músics de llatinoamèrica, com Astor Piazzola, Héitor Villa-Lobos o Manuel Saumell. En aquestes peces s'hi troben les influències de la música afroamericana, la criolla i la indígena.

Música folk basca per a tots els gustos

El Centre Artesà Tradicionari i la revista *de bat a bat* organitzen el II Festival de Música Folk Basca, durant tots els dijous de novembre i desembre al local del CAT al barri de Gràcia de Barcelona.

Hiru Truku, Txanbela, Oskorri, Stronk i Maixa Ta Ixiar són alguns dels grups que participen en aquest festival amb propostes molt di-

ferents dins l'ampli ventall del folk basc.

L'actuació que obre el Festival, dijous dia 6, és la del grup Gozategui, que ha recuperat amb molt d'èxit el so de la *trikitixa*. Combinen aquests sons tradicionals amb tex-mex, reggae i fandangos. El seu segon disc, *Ainhoa*, ha estat un fenomen al País Basc, especialment la cançó "Nirekin" que es va

Gozategui han fet una versió en català d'una cançó seva.

convertir en la cançó basca de l'estiu de 1996. Per entrar més directament a les nostres orelles han versionat "Nirekin" al català.

Gerard Quintana i Jordi Batiste redescobreixen Bob Dylan

El cantant de Sopa de Cabra, Gerard Quintana, i Jordi Batiste, representants de dues generacions del rock català inicien aquest divendres dia 7 una sèrie d'actuacions titulades "Els miralls de Dylan", dins del cicle Acústic-ACIC 97.

Quintana i Batiste versionaran, en català i anglès, temes com "Just Like a Woman", "The Times They Are a

Gerard Quintana, cantant del grup Sopa de Cabra.

Changing" o "Girl of North Country". El primer concert serà a la sala El Local, de Martorell, i comptaran amb l'acompanyament de la violinista de Primera Nota, Simone Lambregts.

Una altra proposta musical interessant d'aquesta setmana és l'actuació de Joan Amèric a la Sala Tarantos de Barcelona, els dies 7 i 8, a mitjanit.

TEATRE

Teatre universitari a València i Barcelona

Del dia 3 al 12 de novembre la Universitat de València organitza la II Mostra de Teatre Universitari a la Sala Palmireno. Durant aquests dies es faran set representacions d'obres diverses, interpretades per grups de teatre de la Universitat de València, de la Universitat Jaume I de Castelló, de la Universitat Rovira

i Virgili de Tarragona i de la Universitat Politècnica de València.

El teatre també arriba a la Universitat Politècnica de Catalunya, però en aquest cas amb l'estrena a Barcelona, dijous 6, de l'obra *Que no te'ls trepitgin*, que ja ha passat per altres universitats d'arreu del país. L'obra és una iniciativa

Sanchis Sinisterra és autor d'una de les obres de València.

de l'Associació de Voluntariat Lingüístic, i vol difondre els drets lingüístics dels catalanoparlants.

Oasis: són rebels perquè el món els ha fet així

El palau d'Esports de Barcelona acollirà la fatxenderia del grup de rock Oasis el dimarts 11 de novembre, que presentaran el seu darrer disc, 'Be Here Now'. El quintet anglès, encapçalat pels germans Gallagher, haurà de demostrar que més enllà de discussions internes i de (auto)comparacions amb els Beatles, la seva música té prou consistència.

Les polèmiques són constants al voltant dels Oasis, la darrera sensació del pop-rock anglès. Separacions, noves reconciliacions, drogues, actrius famoses, casaments inesperats i declaracions fatxendes fan que el quintet de Manchester aparegui a les portades tant de revistes musicals com de diaris sensacionalistes. Tot i això, la seva música ha aconseguit sobreposar-s'hi i convertir-se en un fenomen de masses capaç de col·locar a les llistes d'èxits set *singles* d'un mateix disc alhora, com va ser el cas del seu anterior i segon treball, ((*What's the Story*) *Morning Glory*?).

Després d'aquest èxit el llistó havia quedat molt alt. Fer un tercer disc esdevenia, doncs, una prova de foc considerable. Però la van igualar, quan no superar.

A principis de juliol, quan va aparèixer el primer single del nou disc, el públic s'hi va tornar a abocar en massa i arreu on l'han presentat han omplert. En aquest sentit el palau d'Esports de Barcelona no serà cap excepció, dimarts 11 de novembre a les deu de la nit, quan surtin a l'escenari els cinc membres d'Oasis. De nou podran tornar a cridar el títol d'aquest tercer disc, *Be Here Now*, que és una frase que defineix molt bé la seva manera de veure les coses: per sobre de totes les rucades que han fet i faran, el més important és poder 'ser aquí ara'. I com reblen en la primera peça d'aquest nou disc compacte: "tota la meua gent aquí

mateix, ara mateix./ Saps què vull dir?".

Liam i Noel Gallagher, Paul 'Bonehead' Arthurs, Paul 'Guigs' McGuigan i Alan White van entrar amb força a l'escena musical anglesa l'any 1994, amb un disc amb l'energia dels Small Faces, un difús record als Beatles i l'actualitat que demanaven els noranta. Amb ells es consolidava una etiqueta d'existència curta, el "Brit-pop", on

declaracions grolleres als mitjans de comunicació i l'actitud quasi sacrílega envers els mítics Beatles quan van dir descaradament que eren millors que el quartet de Liverpool.

També les baralles internes entre els dos germans han estat explotades per la premsa, i ni Liam ni Noel han fet fàstics a entrar en aquest joc. La disputa familiar, per 'collonades' com diria Pla, va provocar que cancel·lessin la

gira de l'any passat als EUA, cosa que de retruc va provocar que la comunió periodística al voltant de la separació del grup fos inqüestionable.

Però els germans Gallagher tampoc són tan ases, així que van deixar amb un pam de nas els àvids enterradors de paper, amb la reconciliació i l'enregistrament d'un tercer disc. Durant divuit mesos va tornar a passar de tot, des de la detenció de Liam per possessió de cocaïna,

fins al casament dels dos germans; Liam amb l'actriu Patsy Kensit (de matinada i sense família ni amics), Noel amb la xicota de tota la vida. Finalment, però, *Be Here Now* va veure la llum, amb intervenció guitarrera de l'actor Johnny Depp inclosa. Tot plegat ho descarregarán dimarts 11 de novembre al palau d'Esports de Barcelona, davant d'un públic convençut per endavant, que accepta l'arrogància dels Gallagher mentre continuïn fent pop-rock energètic i encomanadís.

Oriol Cortacans

Els germans Noel (a la foto del centre, en primer pla) i Liam (en la mateixa imatge, amb barba) Gallagher són l'ànima en eterna contradicció dels Oasis.

també entraven altres grups. Un d'aquests contemporanis eren els Blur, amb qui els germans Gallagher, atíats pels mitjans de comunicació, van encetar una agra polèmica a veure quin grup era més proletari que l'altre.

Amb el temps la batalla es va anar diluint, tot i que si jutgem per les xifres de discos venuts i assistència d'espectadors als seus concerts, els guanyadors d'aquesta lucrativa guerra dialèctica van ser els Oasis amb el seu segon disc ((*What's The Story*) *Morning Glory*) i peces com "Wonderwall" i "Roll with it". Al mateix temps continuaven les

ESTRENES

ARXIU / BUENA VISTA INTERNACIONAL

'99.9'

Maria Barranco, Terele Pávez i Ruth Gabriel (a la foto) són les principals protagonistes d'aquest thriller de terror, dirigit per Agustí Villaronga. 99.9 és un programa de ràdio sobre fenòmens estranys, presentat per Lara (Maria Barranco). Una nit truca al programa un individu que explica l'estranya mort d'un antic amic de Lara en un cementiri d'un petit poble. Lara es traslladarà al poble per investigar el cas i descobrirà que és un indret inquietant i perillós, ple de secrets.

Villaronga ha dirigit anteriorment *Tras el cristal* (1985), *El niño de la luna* (1988), *Al Pandalus* (1988) i *El passatger clandestí* (1995).

Sergi López: "Western" és molt còmica, tot i el rerefons social

Sergi López, vilanoví de 31 anys, és present aquests dies a les pantalles de cinema protagonitzant la pel·lícula *Western*, del director francès Emmanuel Poirier. A més, continua passejant pel país l'obra *Brams o la Kumèdia dels horrors*.

—De què va la història de *Western*?

—De l'amistat entre dos estrangers a França, que són bastant diferents, l'un és català i l'altre rus. El català, que sóc jo, és un representant de sabates amb una feina estable, i l'altre és una mena de rodamón estrany que fa autostop, que roba el cotxe al català i quan es retroben es barallen i acaben a l'hospital. A partir d'aquí neix una amistat, i com que el català ha perdut la feina, decideixen passar tres setmanes fent autostop junts. És una mena de *road-movie*, però només de quinze quilòmetres, perquè sempre hi ha algun ganxo que

els fa parar. De fet tota la pel·lícula està rodada a la Bretanya, entre tres o quatre poblets.

—Com vas entrar en con-

pus de cinema compromès, amb un rerefons social, encara que *Western* és molt còmica.

—Arran d'aquesta pel·lícula va ser quan Ventura Pons et va venir a buscar per al rodatge de *Carícies*?

—No, ell ja m'havia vist al Teatre Regina a l'obra que feia amb en Toni Albà: *Brams o la kumèdia dels horrors*. De fet jo sempre havia fet cine a fora d'aquí i em feia gràcia treballar

MIREIA MARGENAT

Sergi López va ser nominat al premi al millor actor al darrer Festival de Canes per la pel·lícula 'Western'.

tacte amb aquest director?

—Jo estudiava a París l'any 1990, i al primer any vaig fer un càsting per a un actor amb accent hispà i aquí vaig conèixer el director Emmanuel Poirier. En dos anys vam fer la pel·lícula *La petite amie d'Antonio*, i com que ens vam entendre molt bé sempre que feia algun film em cridava, però no sempre per fer de protagonista.

—Com és Poirier?

—És un home que fa un ti-

a Catalunya.

—Tens altres projectes cinematogràfics?

—Al gener he de fer una pel·lícula a Madrid amb Vicente Mora. Faig de protagonista en el film *El día que murió Judy Garland*. Hi surt la hispana de moda a Hollywood, la Salma Hayek. Aquesta història se situa a finals del franquisme quan un cor espanyol va a EUA a fer propaganda de Franco. És una comèdia romàntica. O. C.

Introducció a la topologia

F. Mascaró, J. Monterde, J.J. Nuño i R. Sivera

Aquest manual de Topologia s'ha concebut com una eina de treball per als estudiants de matemàtiques. Tracta sobre espais mètrics, espais topològics i conceptes relacionats com ara les propietats de connexió i completesa.

Universitat de València
"Educació. Materials", 20

La tià del forn d'en Mata-ronyes

Antoni M. Alcover

En *Tià del forn d'en Mata-ronyes* és una rondalla meravellosa que podeu trobar al volum XI de les Rondalles Mallorquines d'en Jordi des Recó. Tot i no ser massa llarga inclou un gran nombre d'elements que la fan rica i atractiva.

Editorial Moll
"Tirurany", 5

Mecanismes de poder Escrits de sociolingüística

Antoni Artigues

"Els escrits d'aquest llibret són simplement llampecs (curta durada, resplendor viva) —per la fosca de l'entorn— i manifestació sobtada que qüestionen fets i idees que, en parlar de situacions lingüístiques, són presentats, en general, com a indiscutibles.

Universitat de les Illes Balears

EXPOSICIÓ

Art i noves tecnologies en el III Ciber@RT

Entre els dies 8 i 16 de novembre València acull el III Ciber@RT. Mostra Internacional de Noves Tecnologies: Art i Comunicació, organitzat per l'IVAJ. Enguany aquesta mostra ha convidat l'artista i programadora de software per dansa, Thecla Schiphorst, que farà diverses conferències i exposarà la seva obra *Bodymaps: Artifacts of touch* al Museu de la Beneficència.

La poesia visual de Brossa, a l'IVAM

Fins al 4 de gener, i a partir del 4 de novembre, l'emblematic museu valencià que dirigeix Juan Manuel Bonet, revisarà al seu centre Julio González la lírica visual del mestre Joan Brossa.

L'exposició presenta poemes visuals dissenyats a partir de tècniques com el dibuix, el collage, la litografia, la serigrafia, las creacions tipogràfiques o els cal·ligrames.

La mostra inclou també una selecció dels anomenats "llibres" d'artista realitzats per Brossa, tant els fets en solitari com els elaborats en col·laboració amb altres artistes.

L'autor, a més a més, mostrarà en l'IVAM un poema-objecte relacionat amb la lectura, com també una instal·lació que l'artista ha preparat expressament per aquesta ocasió.

El catàleg, precís i acurat

Exemple de la poètica visual de Brossa: 'Vampir', de 1989.

com tots els de l'IVAM, conté textos de J. Pérez Montaner, Pilar Parcerisas i un fitxer raonat dels llibres de Brossa realitzat per Pilar Palomer.

CINEMA

Curtmetratges a València i Barcelona

Les ciutats de Barcelona i València es fixen en els curtsmetratges. La revista *Cine-mania* i la Fundació Bancaixa organitzen els dies 5, 6 i 7 de novembre la I Mostra del curtmetratge. Les projeccions es faran a la Fundació.

Pel que fa a Barcelona, cada dijous i fins el 18 de desembre els cinemes Icària acolliran curtsmetratges de gèneres molt diversos.

S'estrena la pel·lícula 'Gràcies per la propina', de Francesc Bellmunt

El director de cinema Francesc Bellmunt ja té a punt la versió en cel·luloide del llibre *Gràcies per la propina*, escrit per Ferran Torrent. L'estrena està prevista pel divendres 7 de novembre.

La pel·lícula narra els records d'infància i joventut del personatge, Ferran Torres, i del seu germà Pepín a la València dels anys seixanta.

Francesc Mas i Naim Thomas, dos dels protagonistes.

ta. Els dos xicots orfes, tutelats per dos oncles molt especials, viuen una iniciació a la vida en escenaris com l'escola repressiva, l'església, els bordells i els cafès.

Entre els diversos actors que han participat en aquest film hi ha Santiago Ramos, Juli Mira, Montse Guallar, Mercè Lleixà, el Màgic Andreu, Joan Crosas i Alfred Lucchetti.

Una llarga història

Günter Grass

La història, l'art, la literatura i la política es combinen en *Una llarga història*, l'obra més ambiciosa d'una de les figures cabdals de la literatura alemanya.

Edicions 62

"MOLU/Segle XX", 115

La cuina de Na Margalida de Can Tàpera

Margalida Alemany

En les receptes de Na Margalida se seleccionen els nostres millors ingredients. Però la seva és, sobretot, la cuina de la imaginació, el bon gust i el refinament estètic. De vegades sofisticada i sovint ben senzilla i fàcil d'elaborar.

Di7 Grup d'Edició

El món àrab actual

Antoni Segura i Mas

Analitza les vicissituds que han viscut els països àrabs en els últims cinquanta anys amb una atenció especial en l'expansió de l'islam polític.

Eumo Editorial / Universitat de Girona

"Biblioteca Universitària. Sèrie Històrica", 5

PLOU I FA SOL

Toni Mestres

Novembre

Durant el mes de novembre les nits s'allarguen a passos de gegant. A final de mes s'ha perdut gairebé una hora diària de llum solar, de manera que la nit es molt més llarga que no pas el dia. Això fa que la terra perdi més calor que no la que guanya gràcies al sol i per tant que les temperatures davallin irreversiblement. L'hivern s'acosta més si, a sobre, hi sovintegen entrades d'aire fred, però es retarda si bufa el vent càlid i sec

de ponent, com ara el més passat. De fet, si pels volts de Tots Sants no fa força fred, sembla que per a molta gent el temps no rutlli bé, però no és pas veritat. Cal tenir present que a principi de mes la temperatura superficial de la mar encara pot ser superior als 17 graus i això no permet que a la costa, on justament viu la majoria dels ciutadans, les temperatures davallin tant com a l'interior o al Pirineu. Per tant, si a final d'octubre no bufa el vent fred del nord o els núvols no tapen el cel, la castanyada sol ser relativament càlida, especialment al litoral.

Una altra característica d'aquest mes és la pluja. La veu popular associa aquest mes amb boires, humitats i nuvolades, més que no pas amb pluges, i menys encara amb pluges torrencials. Estadísticament és

ARXIU

així, però no hem d'oblidar que durant les primeres setmanes de novembre encara sovintegen els aiguats. Per exemple, només cal recordar que, després del desastrós aiguat del Vallès del setembre de l'any 62, el

4 i 5 de novembre d'aquest mateix any va tornar a haver-hi inundacions molt importants a la mateixa zona i en punts de les comarques de l'Alt i Baix Camp i de l'Alt Empordà. També aquests dies, però fa deu anys, poblacions com Gandia i Oliva, recolliren prop de mil litres per metre quadrat en poc més de dos dies. El 7 de novembre del 82 pluges torrencials al Pirineu desbordaren els rius Cinca i Segre, i la Valira va causar danys importants a Andorra. Ben bé fins a principi de desembre hi ha referències històriques de desastres deguts als aiguats, si bé amb menys freqüència.

Festa d'Unitat Catalana a la Vila de Perpinyà

ARXIU

Jaume Roure, regidor de Perpinyà: un dels organitzadors.

La formació política de Catalunya Nord Unitat Catalana organitza per al dissabte 8 de novembre una festa popular amb música, homenatges i parlaments dels responsables del partit. L'aplec començarà al matí amb un homenatge a Joan Blanca, al Castellet de Perpinyà. Després la festa continuarà a Toluges Parc de Clarifont, amb balls tradicionals, discursos polítics i concerts d'Eric Català i de Blues de Picolat.

Sopars poètics i tertúlies al cafè Via Fora!

El cafè Via Fora! de Barcelona reprèn aquesta setmana la programació. Cada dilluns de novembre el local es convertirà en un *restaurant poètic*, on els clients podran sopar i alhora triar i escoltar poemes. També aquesta setmana comencen les tertúlies: el dia 4 s'hi parlarà d'Internet, amb Vicent Partal i Miquel Strubell; i el dia 11 responsables de les joventuts de diversos partits i organitzacions debateran si "L'independentisme és una malaltia juvenil".

Actualment ja hi ha una exposició permanent de revistes en català i una de temporal d'art antimilitarista i en favor de la pau. A més, els dies 26 i 27 de novembre s'hi farà un curset de tastavins.

IDEES

Simposis i cinema en honor d'Ausiàs March

L'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana i les Universitats d'Alacant, Castelló i València organitzen aquest mes el Simposi Internacional "Ausiàs March i el món cultural valencià del segle XV", dividit en tres etapes diferents. La primera a Alacant, els dies 3, 4 i 5. Després el simposi es traslladarà a Castelló, a la Universitat Jau-

me I, els dies 12, 13 i 14. Finalment serà la Universitat de València qui acollirà la tercera part del Simposi els dies 17, 18 i 19.

També en honor d'Ausiàs March, la Filmoteca de la Generalitat Valenciana programa fins al 20 de novembre un cicle itinerant titulat "Cine i cavalleria", que recorrerà Castelló, València i Alacant.

ARXIU

Ausiàs March, en tres universitats valencianes.

Entre alguns dels films a exhibir hi ha *Aleksandr Nevski*, d'Eisenstein i *Els set samurais*, d'Akira Kurosawa.

Simposi sobre violència i comunicació

València debatrà sobre la violència i els mitjans.

Durant els dies 3 i 4 se celebra a l'hotel Astoria de València un simposi internacional per intentar entendre la relació entre violència i mitjans de comunicació, especialment aquella circumscrita al cinema i la televisió. La reunió ha estat organitzada pel centre Reina Sofia d'estudi de la violència i la Fundació d'Estudis Avançats, i comptarà amb especialistes de diversos països d'Europa i Amèrica.

Els anarquistes que volien matar Franco

La segona cadena de TVE finalment emetrà el reportatge *Granados y Delgado. Un crimen legal*, el dia 9 de novembre a la matinada. El document explica la història de dos anarquistes que, sense haver-ho fet, foren acusats d'haver col·locat unes quantes bombes i, sota aquesta acusació, foren executats. El reportatge revela que Delgado i Granados en realitat eren a Espanya en una acció molt arriscada per atemptar contra el dictador Franco.

El reportatge, el va emetre fa quasi un any la cadena franco-alemanya ARTE, i ara ho farà TVE poc abans que li caduquin els drets d'exclusivitat. Així TV3 també podrà emetre el reportatge aviat.

HISTÒRIES NATURALS

Martí Domínguez

Pisanello i les papallones

En un racó del Louvre es troba un dels quadres que més m'estime. Si D'Ors, en un hipotètic incendi d'El Prado, salvaria *El trànsit de la Verge de Mantegna*, jo en canvi em jugaria la vida per aquell petit retrat d'una princesa de Pisanello.

Ja no sols perquè el perfil puríssim de la princesa ressalta prístinament sobre el fons, com il·luminada internament per la seua puresa, per la seua bellesa i noblesa, sinó perquè al darrere s'estén un luxuriat conjunt de clavellets silvestres, tan nítids i reals que el seu perfum sembla que et sadolle suaument els sentits.

Ja sé que tot açò us pot semblar excessiu, i que potser seria més raonable salvar de les flames la Gioconda, o l'extraordinari Ghirlandaio, o aquella coronació de la Verge de Fra Angelico. Potser, però el mateix se li podria dir a D'Ors del seu Mantegna, i que deixara consumir-se en les flames d'El Prado els esplèndids Rafael·ls. Siga com siga, si formule aquestes divagacions, d'una pedante-

ria completa, és tan sols per a exposar-vos més convincentment el motiu inconfessable del meu gust, de la meua irrevocable preferència per aquella pintura. I és que en els racons del quadre, Pisanello ha pintat,

per a completar aquella exuberància botànica, quatre bellíssimes papallones, d'un realisme que va comprendre de seguida el meu pobre esperit d'entomòleg. Pisanello, el pintor més elegant de l'inici del Renaixement, ha dibuixat dues *Vanessa atalanta*, una *Colias croceus* i una *Papilio machaon*. El dibuix és tan perfecte, tan meravellosa-

ment real, que aquelles papallones podrien ser emprades en qualsevol llibre d'història natural. A la bellesa de la princesa, a l'aroma dels clavellets, s'afegeixen amb una delicadesa extraordinària aquelles papallones dibuixades per primera vegada en la història dels homes. Vet ací per què tinc el cor robat per aquella blanca princesa, d'ulls tan freds i clars com el glaç.

Mediàpolis Ràdio

Mediàpolis Ràdio és la primera ràdio que emet exclusivament per Internet des de Catalunya. Des de la seva pàgina electrònica ofereix reportatges, entrevistes i opinions perquè l'internauta triï allò que li convingui més.

Actualment la pàgina electrònica de Mediàpolis Ràdio distribueix informació, en diversos gèneres, sobre la política teatral catalana, el Barça i el sistema de Van Gaal, la problemàtica dels okupes i un document sobre

les organitzacions no governamentals. Aquesta ràdio, exclusivament internetica, com hem dit, va fer la seva presentació oficial la setmana passada.

<http://mediapolis.es/radio>

Dos per un

Mots encreuats a dos Temps

Instruccions d'ús

Per resoldre aquests dos mots encreuats en una sola graella haureu de fer servir l'apil·lador o dos exemplars d'EL TEMPS. Les dues solucions són diferents. Només comparteixen els quadres negres. Sort.

Deu minuts amb l'Anna Maria Genís

Horizontals: 1. Sevillans anti-sevillistes. Cou el xai a la barba-coa. 2. L'última paraula de la parròquia. Enretirat, a correus, amb la resta de bústies. 3. Acoten el rumb. Tenen l'honor d'acompanyar la núvia a l'altar. Exhalació. 4. Gos guardià, gran combatent en la lluita. Gratar. 5. Un terç de la clientela. Treballar a contracorrent. La tia, que ha perdut el cap. La mil·lenària. 6. Nucli rural. A la pràctica, són especulacions. Val per dos. 7. Mals humors, serosos i purulents. Sifilític. 8. Principi d'Arquímides. Descans aconsellat al convalescent. O està. 9. Es mostri contrari a la selecció del funcionari. Classe social a l'Índia. 10. El propi és fruit de l'orgull. Restringeixes l'acció. 11. El noble més rar. Pot ser un solter d'or. Límits del comtat. 12. Estupefacta. Restableix l'ordre.

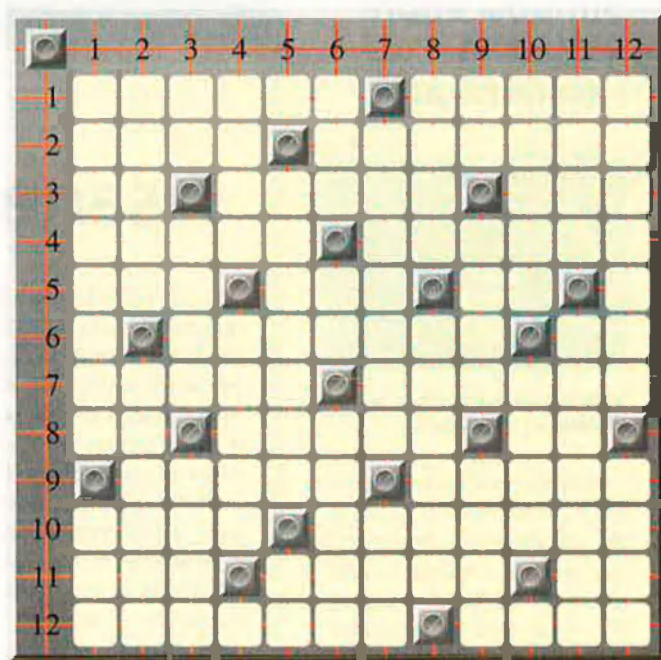
Verticals: 1. Et donen conversa

mentre et prenen el pèl, i tot pel mateix preu! Cap civil i militar turc. 2. Corre per les venes amenaçant embòlia. Cobert de crom. 3. Pren la infusió. No es pot quedar amb un pam de nas. Em fico davant el flaix. 4. Indevot i abstencionista. Equivocació molt humana. La fi del món. 5. Obre la capsa. Ruixes com ho fa la rosada. Justifica els mitjans maquiavèl·lics. 6. Autor d'un famós bis a Casablanca. Indueixen a error. Escrit a màquina. 7. Mostro el meu costat més fotogènic. Poema de moda. 8. Guany del trumfo. Els bascos s'hi entenen. 9. Parella vibrant. El sentit més intuïtiu. Ressec. 10. Escomet. Prova a cara o creu. Surt de mare. 11. Una estança ideada especialment per estar-s'hi. Filets de pobre, menjar de rics. 12. Sense febre. Pal abanderat.

Mitja horeta amb en Màrius Serra

Horizontals: 1. En Pep Guar-

diola ja ho és, tot i la seva joventut. Una mica refredats. 2. Pregueu o presoner. Decidiu tenir algun fill postís. 3. Si tires res, què et queda? Corones de cava. Darrera porció de l'intestí prim. 4. Les de Lulú que havia imaginat Almudena Grandes van arribar al cinema de la mà de Bigas Luna. El nom dels més presumits. 5. Carregat de doblers i enriolat. Agència informativa extreta de l'alfabet espanyol. A de baralla. Doble revolt perillós. 6. Rego pensant en tu. Fer la feina de la majoria de canals i sèquies. El magnífic culpable de la mort accidental d'un anarquista. 7. Raça ameríndia que habita les muntanyes de Xile i Colòmbia. La roba interior de la besàvia. 8. La consonant que es degusta a les cinc. Futur nadó, o no. Anvers prosaic. 9. Signe musical que indica que una nota ha d'alçar-se d'un semitò. Bíblia de cartògraf. 10. Onerosos com els Rolls Royce. En tenni una a les mans ara mateix, tot i que algunes hi cantin i hi ballin. 11. L'altar més actual. Ivan de la Pena. Mig igni. 12. Lloc d'execu-

ció. La del senyor Esteve de Marsillach va obrir el TNC de Barcelona.

Verticals: 1. Per sota de la superfície de l'equip d'Andreu Buenafuente. La part del cos que nega. 2. Ir. Es desplaçarà per l'aigua. 3. El gran Mèxic. El lisèrgic servia per al·lucinar. Emprenyat com Gerry Adams. 4. Cara de pedra. Sorteges a les fires. Iode. 5. Ens cal per respirar. Alfalsos. Planta baixa. 6. Llar escapçada. Et fa fora dels cinemes amb el millor gust possible. Llenceu. 7. Feu com les nenes quan s'emproven sabates de taló. El tercer en discòrdia. 8. Situa. Proveïa d'agafadors. 9. Setze catorze tres. Estranya. Bestiola que va fer que el baró Von Thyssen perdés el cap. 10. Relatiu a l'orella. Francesos. El primer de tots. 11. Oculti na Cèlia. L'alfabet internacional amb què podem transcriure totes les llengües del món ho és. 12. Els europeus més dolços. Arbre genealògic biografat sobretot en la tradició literària escandinava.

SOLUCIONS:

MITJA HORETA AMB EN MÀRIUS SERRA
Horizontals: 1. Simbol. Pícces. 2. Creu. Adoptat. 3. Ti-
Suros. 4. Edats. Narcís. 5. Ric. Efe. 6. R. Im-
gar. Fo. 7. Àndid. Enagos. 8. Té. Fetus. An. 9. Diesi-
Ales. 10. Cars. Revista. 11. Ara. Pelat. Ig. 12. Padbul.
Auca

DEU MINUTS AMB L'ANNA MARIA GENÍS
Horizontals: 1. Bèlcs. Brasas. 2. Amen. Aparat. 3. Rb-
Dames. Alé. 4. Bòxer. Rascar. 5. Ela. ref. Ia. M. 6. R
Teories. Br. 7. Icors. Luètic. 8. Ar. Repòs. Es. 9. Oposi-
Casta. 10. Anor. Coates. 11. Gas. Fadr. Ct. 12. Aibou-
la. Desa

AGENDA

PUIGCERDÀ
Dissabte, 8
Concert del Quartet Toldrà, amb obres de Schubert i Ravel. A l'Auditori de l'Arxiu Històric Comarcal, a les 22 h.

SABADELL
Fins el 7 de desembre
"L'art de falsificar", exposició sobre falsificacions d'obres de grans pintors, com Dalí o Picasso. Al Museu d'Art.

BARCELONA
Dilluns, 10
Concert de la Locomotora Negra. Al Jazz Si Club, a les 21 h.

BAIXA Cerdanya

CONFLENT

PRADA
Divendres, 7
Concert amb Pere Figueres, Teresa Rebull i Pascal Comelade. A les 21 h, al Club Ause.

GIRONÈS

VALLES OCCIDENTAL

BARCELONÈS

GIRONA
Fins el 31 de desembre
"Josep Pla i els homenajes artistes", exposició a la Sala Girona de la Fundació la Caixa.

CASTELLÓ
Fins el dia 14 de novembre
"Suite", exposició de Pepe Calvo organitzada per Bancaixa i la Universitat Jaume I. A la Galeria Octubre i a la Casa Abadia.

PLANA ALTA

VALENCIA
Del 5 al 8 de novembre
Mostra de revistes en català. A la Societat Coral El Micalet. Els dies 5 i 6 estan programades dues conferències sobre mitjans de comunicació en català.

HORTA

BELLREGUARD
Del 7 al 21 de novembre
"Objectes viscuts, objectes per recordar", exposició etnològica de la Diputació de València amb elements del segle passat. A la Casa de Cultura.

MALLORCA

SAFOR

VALL D'ALBAIDA

MARINA ALTA

L'OLLERIA
Dissabte, 8
El col·lectiu L'Olla organitza una conferència sobre festes populars de la viola, a càrrec del professor Àlvar Monferrer. Al Centre Social Municipal, a les 19.30 h.

DÉNIA
Divendres, 7
Cançó trobadoresca del s. XV i música religiosa amb els Ministrils d'Ontinyent. A l'església de les Agustines, a les 20.30 h. Concert dins el IV Cicle de Música Antiga.

PALMA
Dissabte, 8
Concert de música del País Basc a càrrec de Juan Mari Beltran, Mendi Gorostiaga i Inigo Monreal. A la Fundació la Caixa, a les 12 h.

INTERNACIONAL

L'HAVANA
Del 9 al 16 de novembre
Setmana de Cultura Catalana, amb conferències, exposicions i actuacions musicals.

DAMASC
Fins el 31 de novembre
Exposició "Aura Mediterrània" de pintors catalans com Dalí, Picasso i Miró. A la Biblioteca Nacional.

Envieu les convocatòries quinze dies abans al fax 93-323 35 41.

EL TEMPS QUE CORRE per JOAN F. MIRA

El camí de Santiago

***“Simplement
tenim un país,
que en el fons,
encara que la
gent no s’ho
creu, és tan país
com Galícia,
i tenim una
classe política
(per donar-li
el nom poc
merescut
de ‘política’ i de
‘classe’) que
només una
tendència al
masoquisme
moral col·lectiu
ens fa pensar que
ens la mereixem.
No ens la
mereixem. O més
ben dit, els
nostres polítics
en exercici no es
mereixen el país
que tenen i que
sistemàticament
ignoren.”***

P er una d’aquelles casualitats de la vida, jo era a Santiago, o Sant Jaume de Galícia, el dia famós que el diputat Beiras acompanyava les invectives contra Fraga amb cops de sabata sobre el pupitre del seu escó parlamentari. Jo seguia la sessió turbulenta per la televisió d’un bar molt proper –això també era pura casualitat–, i en acabant em vaig acostar a la porta del parlament per saludar el virulent i espectacular diputat. Havia coincidit amb Beiras, d’això fa tants anys que ni es compten, en una reunió a la qual ens convidava no sé si la Internacional Socialista o alguna organització de la socialdemocràcia europea. Després ens havíem vist alguna altra vegada, però aquell dia de Santiago l’antic conegut estava tan excitat que només va respondre distretament a la meua presència: encara bracejava enmig del carrer, i supose que ni em va conèixer. Era el temps que el nacionalisme gallec (el nacionalisme progressista, l’únic que finalment ha funcionat allà dalt) travessava amb penes i paciència el desert electoral. O l’estepa, perquè mai ha estat del tot desert. Beiras no va voler integrar-se en el PSOE quan això semblava l’única perspectiva de futur, passà la depressió personal, travessà el desconsol col·lectiu, cridà moltíssim, pacificà les bandes radicals, tingué paciència, va creure en el futur d’allò que predicava, etcètera, i després el temps, o el Sant Apòstol, li ha donat la raó. És a dir, li l’ha donada una part creixent del poble de Galícia que, com qualsevol altre poble, més prompte o més tard acaba descobrint allò que li convé.

Tot això ha estat comentat exhaustivament aquestes setmanes passades, i el analistes més acreditats afirmen (ara, còmodament *a posteriori*) que l’únic que no s’expliquen és per què aquest nacionalisme gallec no havia triomfat abans, “Abans”, fa quinze anys, o deu encara, o menys, pel nacionalisme gallec ningú es jugava un duro. Com ningú no vol jugar-se un gallet, ara mateix, pel nacionalisme polític valencià. El qual nacionalisme polític és, evidentment, un altre tema, i el País Valencià no és Galícia, ni ací regna eternament don Manuel Fraga, ni Eduardo Zaplana és de Morella o de Xàtiva, ni Joan Romero tampoc, ni tenim Beiras que es lleve la sabata, ni res de tot això. Simplement tenim un país, que en el fons, encara que la gent no s’ho creu, és tan país com Galícia, i tenim una classe política (per donar-

li el nom poc merescut de “política” i de “classe”) que només una tendència al masoquisme moral col·lectiu ens fa pensar que ens la mereixem. No ens la mereixem. O més ben dit, els nostres polítics en exercici no es mereixen el país que tenen i que sistemàticament ignoren. I els qui no l’ignoren són víctimes de la poderosa ignorància dels altres. No és cap endevinalla. I no és casual, sinó tot el contrari, que el BNG haja pujat tan ràpidament al llarg del mateix període en què Fraga donava un color distintivament gallec a la política regional del gran partit de la dreta: una part molt considerable dels habitants de Galícia s’han descobert políticament gallecs, i han començat a pensar que això era alguna cosa important, gràcies a la poderosa figura de don Manuel (i això m’ho han confirmat, a Santiago, amics molt nacionalistes i perfectament hostils a l’incombustible president).

Es apassionant, d’altra banda, constatar que el petit terratrèmol polític amb epicentre a Santiago ha commogut tot el Regne d’Espanya, que el PP fa com que no li importa, perquè ells han guanyat (però el president de Castella-Lleó ja fa signes d’alarma), i que el PSOE destapa, més encara si calia, la seua ànima profundament espanyola: si *també* els gallecs voten partits propis, on anirem a parar? I si *també*, un dia no remot, els voten els valencians? Això ja miraran d’evitar-ho tant com podran: fins ara ho han aconseguit, quan siga necessari tancaran files totes les faccions, lermistes, ciscaristes, romeristes i els qui encara estan per inventar, per anul·lar l’enemic comú, si el veuen créixer. Més apassionant encara és el fet que tots els partits conegut *no espanyols* de vocació (he llegit les reaccions del PNB, de Convergència i d’Unió, d’UPV-Bloc Nacionalistes, i fins i tot d’Unió Valenciana!) estan igualment contents dels èxits del BNG, i els consideren com a propis, o almenys com auguris favorables. Qui sap si ser “nacionalista” o cosa semblant (nacionalista no espanyol, sinó dels altres) provoca en aquesta punta d’Europa afinitats més sòlides que ser de dreta o d’esquerra. Per alguna cosa deu ser, si és veritat.

P. S. Espere que el meu amic (i ocasional antagonista virulent) Vicent Franch i Ferrer no s’enfadarà si el títol i alguna idea de fons d’aquest paper coincideixen amb un article seu molt recent: un article magnífic.

Picasso. La fàbrica de dibuixos, 1890-1904

10.10.97-25.01.98

Horari de l'exposició

De dimarts a dissabte i festius,
de 10 a 20 hores. Diumenge,
de 10 a 15 hores. Dilluns, tancat
Venda d'entrades: al propi
museu i a ServiCasa

Museu Picasso

Montcada, 15-19
08003 Barcelona
Tel. (93) 319 63 10
Fax (93) 315 01 02

Pablo Picasso. Non i altres croquis, Horta de Sant Joan 1898-1899. Museu Picasso de Barcelona.

Van Gogh Matisse

Algunes de les millors firmes en el tractament de la llum.

 FECSA

Cézanne